Mendelova univerzita v Brně
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Studie kvality života se zaměřením na sportovní aktivity:
komparace měst Brno a Vitoria-Gasteiz

Diplomová práce

Vedoucí práce:
Ing. Alice Kozumplíková, PhD.

Vypracovala:
Bc. Nikola Zrilićová

Brno 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Studie kvality života se zaměřením na sportovní aktivity: komparace měst Brno a Vitoria-Gasteiz“ zpracovala samostatně a uvedla jsem veškeré použité prameny.

Souhlasím, aby diplomová práce byla zveřejněna v souladu s § 47b Zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, také uložena v knihovně Mendelovy univerzity v Brně a také zpřístupněna ke studijním účelům ve shodě s Vyhláškou rektora Mendelovy univerzity v Brně o archivaci elektronické podoby závěrečných prací.

Autorka kvalifikační práce se dále zavazuje, že před sepsáním licenční smlouvy o využití autorských práv díla s jinou osobou (subjektem) si vyžádá písemné stanovisko Mendelovy univerzity v Brně o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuje se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla dle řádné kalkulace.

V Brně dne 22. května 2015 _____

Poděkování

V prvé řadě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, Ing. Alici Kozumplíkové, PhD., za odborné vedení, rady, čas věnovaný konzultacím, ať už osobním nebo prostřednictvím e-mailové komunikace, a její připomínky, které vedly ke konečné podobě této práce.

Dále bych chtěla poděkovat paní Mgr. Běle Fikesové, vedoucí Odboru sportu a volnočasových aktivit Magistrátu města Brna za čas věnovaný osobnímu rozhovoru a za poskytnuté informace, které pro tuto práci byly stěžejní.

Děkuji též Centru sportovních aktivit Mendelovy univerzity za pomoc v získávání respondentů pro účely dotazníkového šetření.

V neposlední řadě děkuji učitelce španělského jazyka Univerzity del País Vasco, Maite Garmendia, která mi ve Vitoria-Gasteiz pomáhala s jazykovou stránkou dotazníkového šetření určeného pro toto město.

Abstrakt

Zrilićová, N. *Studie kvality života zaměřená na sportovní aktivity: komparace měst Brno a Vitoria-Gasteiz.* Diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015.

Diplomová práce se věnuje problematice kvality života, která je tu zkoumána z hlediska sportovního. Cílem je komparace dvou evropských měst – Brno a Vitoria-Gasteiz. Kvalita života je posuzována z hlediska počtu sportovních zařízení, jejich vybavenosti, existence cenových zvýhodnění pro občany a dalších způsobů motivace ke sportu ze strany radnic zkoumaných měst. Pozornost je věnována i cyklistice jako jednomu z outdoorových sportů. Pomocí dotazníkového šetření byla zjišťována spokojenost občanů s aktuálním stavem kvality života. Výsledky dotazníkového šetření a provedená SWOT analýza pro obě města potvrzují efektivnost systému uplatňovaného ve Vitoria-Gasteiz. V závěru jsou navržena doporučení ke zlepšení pro město Brno.

Klíčová slova:

Kvalita života, volný čas, rekreace, indoorové aktivity, outdoorové aktivity, SWOT analýza.

Abstract

Zrilićová, N. *Study of quality of life with focus on sports activities: comparison of cities of Brno and Vitoria-Gasteiz.* Master´s thesis. Brno: Mendel university in Brno, 2015.

The Master´s thesis deals with the topic of the quality of life with focus on sports activities. It´s objective is to compare two European cities – Brno and Vitoria-Gasteiz. The quality of life is judged from the point of view of the number of sports facilities, their equipment, existence of price benefits for citizens and the other ways of motivation to sport provided by city halls of the researched cities. The attention is also paid to cycling as one of the outdoor sports. By using questionnaire survey it was investigated citizen´s satisfaction with the current state of the quality of life. The results of the survey and the SWOT analysis for both cities confirm the effectiveness of the system applied in Vitoria-Gasteiz. In conclusion there are suggested recommendations for improvement of the city of Brno.

Key words:

Quality of life, leisure time, recreation, indoor and outdoor activities, SWOT analysis.

Obsah

1 Úvod 7

2 Cíl práce 9

3 Metodika 10

4 Literární rešerše 12

4.1 Kvalita života 12

4.1.1 Definice a pojetí kvality života 12

4.1.2 Dimenze a indikátory kvality života 14

4.1.3 Odlišné přístupy ke kvalitě života 16

4.1.4 Kvalita života a zdraví 18

4.1.5 Měření kvality života z hlediska zdraví 20

4.2 Volný čas a rekreace 21

4.2.1 Volný čas 22

4.2.2 Rekreace 24

4.2.3 Pohybová a tělocvičná rekreace 25

4.3 Indoorové a outdoorové aktivity 27

4.4 Vliv sportu na zdraví 29

4.5 Financování tělesné kultury 32

5 Charakteristika zkoumaných měst 36

5.1 Charakteristika města Brna 36

5.2 Charakteristika města Vitoria-Gasteiz 38

5.3 Srovnatelnost zkoumaných měst 42

6 Výsledky 45

6.1 Města Brno z hlediska sportovních aktivit 45

6.1.1 Sportovní a rekreační zařízení v majetku města Brna 45

6.1.2 Cyklistika v Brně 48

6.1.3 Oddělení sportu a volnočasových aktivit Magistrátu města Brna 51

6.1.4 Vnímání sportovní situace v Brně z pohledu Magistrátu města Brna 52

6.1.5 Financování sportovních aktivit ze strany města Brna 53

6.2 Město Vitoria-Gasteiz z hlediska sportovních aktivit 55

6.2.1 Multifunkční občanská centra 56

6.2.2 Systém cenového zvýhodnění sportovních aktivit 59

6.2.3 Sportovní akce konané ve městě během roku 62

6.2.4 Cyklistika ve Vitoria-Gasteiz 63
6.3 SWOT analýza zkoumaných měst 66
6.4 Dotazníkové šetření 71
7 Navržená doporučení 80
8 Diskuse 89
9 Závěr 91
Reference 93
Seznam obrázků 99
Seznam tabulek 100
Seznam grafů 101
Seznam příloh 102

1 Úvod

„Existence člověka je svázána s jeho tělesností. Bez pohybu se děti nenaučí vzpřímené chůzi, bez vlastního aktivního pohybu si ji dospělí neudrží. Zdraví a veškeré blaho člověka odvisí od toho, jak moderní člověk svoji tělesnost žije.“

Z preambule „Zlatého plánu“ – plánovité nápravy nedostatku sportovních zařízení ve spolkové republice Německo

21. století je uspěchanou dobou, kdy se lidé věnují práci, cestují, mnohdy pracovně, v zaměstnání jsou na ně často kladeny vysoké nároky a čas je velmi vzácný. To je často spojeno se stresem, který, mimo jiné, bývá impulsem k vážným onemocněním. Proto je nezbytné se ve chvílích volna věnovat aktivitám, které jsou pro nás odpočinkové. Takovou aktivitou může být sport, u něhož dochází k produkci hormonu endorfinu, tzv. hormonu štěstí, díky němuž se člověk cítí uvolněnější a plný elánu.

Volnočasové aktivity jsou nezbytně důležité pro život každého člověka. V prvé řadě si při nich člověk odpočine od každodenních starostí, a tak pozitivně působí na psychiku člověka, i na jeho fyzickou kondici. Díky tomu je méně nemocných, což znamená menší počet pacientů a tím pádem menší zátěž pro zdravotnictví. Pokud se člověk cítí spokojeně a nepociťuje žádný stres, bude také podávat lepší výkony na pracovišti. A v neposlední řadě, volnočasové aktivity pomáhají rozvíjet obzory člověka, který se díky těmto aktivitám určitým způsobem seberealizuje. Stejně jako nás ovlivňuje rodina a práce, nás ovlivňují i naše koníčky.

Pro pojem kvalita života existuje mnoho definic, každý z nás chápe kvalitu života jiným způsobem. Někdo si pod ní představuje ekonomický rozvoj, jiný vybavenost zdravotnickými a kulturními zařízeními. Kvalita života však také znamená přístup k volnočasovým aktivitám, jejich nabídku a podporu ze strany daného regionu, protože s aktivním trávením volného času souvisí nejen zdraví obyvatel, jejich fyzická kondice a psychický stav, ale také atraktivita regionu pro ty, kteří se rozhodnou v něm žít.

Nicméně pojem volnočasové aktivity je velice široký, může zahrnovat kulturní dění v regionu, zábavní centra, sport a pohybové aktivity, výtvarnou a uměleckou činnost, dobrovolnictví, zájmové a vzdělávací kroužky. Z tohoto důvodu se diplomová práce zaměřuje pouze na jeden aspekt trávení volného času, a to sportovní aktivity.

K výběru tématu diplomové práce autorku inspiroval studijní pobyt v rámci programu ERASMUS ve španělském městě Vitoria-Gasteiz. Kromě toho, že je ve

Vitoria-Gasteiz mnoho příležitostí, jak trávit volný čas v přírodě, se město pyšní obrovským množstvím sportovních center, které spravuje radnice města. Obyvatelé tak mají nejen možnost vybrat si ze široké škály nabízených sportů, nýbrž mohou též čerpat výhody ve formě levnějšího vstupného. Město disponuje sítí cyklostezek a kvalitní dopravní infrastrukturou a většina obyvatel tak upřednostňuje jízdu na kole před městskou hromadnou dopravou.

Tento přístup baskického města Vitoria-Gasteiz dal autorce podnět k hlubšímu bádání po dané problematice aktivního trávení volného času jako jednou ze složek kvality života v regionu. Prostřednictvím dotazníkového šetření autorka zjišťovala, zda jsou obyvatelé Brna a Vitoria-Gasteiz spokojeni se stávající nabídkou a kvalitou sportovního dění ve svých městech, hledala možnou inspiraci u města Vitoria-Gasteiz a v závěru navrhla řešení ke zlepšení, která by byla aplikovatelná i v moravském městě Brně.

2 Cíl práce

Cílem diplomové práce je provést *studii kvality života zaměřenou na sportovní aktivity* jako jeden z druhů volnočasových aktivit v českém městě Brně a ve španělském městě Vitoria-Gasteiz. Následně *provést SWOT analýzu pro obě města*, jež bude ilustrovat silné a slabé body uplatňovaných systémů obou měst, jejich příležitosti a hrozby, se kterými by se mohly tyto systémy potýkat do budoucna.

Města, která jsou předmětem této studie, jsou srovnatelná například z hlediska své významnosti v regionu, počtem obyvatel a školními zařízeními.

Kvalita života bude posuzována z hlediska zařízení, kde lze sport praktikovat, rozmanitosti nabídky sportovních aktivita podpory těchto aktivit ze strany města.

Aby byl splněn stanovený cíl, je třeba stanovit *dílčí cíle*, kterými jsou:

- vymezení pojmů kvalita života, volný čas, rekreace, indoorové a outdoorové aktivity,
- analýza podmínek pro sportovní trávení volného času ve městech Brno a Vitoria-Gasteiz formou vyhledávání informací na internetu, v literatuře a provedením terénního průzkumu (dotazníkové šetření v obou městech),
- vyhodnocení dotazníkového šetření zaměřeného na občany města Brna a Vitoria-Gasteiz pro získání dalšího úhlu pohledu na sportovní trávení volného času v těchto městech,
- provedení rozhovoru se zaměstnancem Magistrátu města Brna za účelem zjištění, jak problematiku sportovního trávení volného času v Brně vidí radnice města,
- vytvoření SWOT analýzy, tj. zhodnocení kladných a negativních stránek, příležitostí a hrozeb obou měst,
- na základě výsledků dotazníkového průzkumu, který je důležitý pro získání stěžejních informací a subjektivního vnímání kvality života občanů, a provedené analýzy sportovních aktivit obou měst, nalézt inspiraci u španělského města Vitoria-Gasteiz a navrhnout závěrečná doporučení, která by mohla vést ke zlepšení kvality života zaměřené na sportovní aktivity ve městě Brně.

3 Metodika

Diplomová práce sestává ze dvou základních částí: *literární rešerše a výsledků.*

Pro vypracování obou částí diplomové práce byly použity různé metody. Literární rešerše většinou spočívá v analýze primárních a sekundárních dokumentů. Přičemž dle Janouška (1986 In Surynek et al., 2001) je dokument předmětem vytvořeným speciálně pro přenos a zachování informace. Takový dokument může mít různé podoby – ručně psaný, tištěný, namluvený, video, film a další. Část výsledků je založena především na primárních datech získaných prostřednictvím individuálního osobního rozhovoru a dotazníkového šetření. Nicméně i v této části byla použita metoda analýzy dokumentů, a to především oficiálních dokumentů vytvořených Magistrátem města Brna a informací zveřejněných na oficiálních webových portálech měst Brna a Vitoria-Gasteiz.

Vypracování **literární rešerše** předcházelo nastudování dostatečného množství relevantní literatury týkající se problematiky kvality života, volného času a sportovních aktivit. Byla využita literatura odborníků zabývajících se problematikou kvality života, např. Helena Vaďurová a Jan Payne, a autorů zaměřujících se na problematiku rekreologie – Hodaň a Dohnal. K popisu problematiky volného času a outdoorových aktivit byla využita zahraniční literatura odborníků jako William C. Gartner nebo Peter Hayward. Z internetových zdrojů byly použity informace publikované na serveru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Českého statistického úřadu a oficiálních webových portálů měst Brno a Vitoria-Gasteiz.

Pro přiblížení dané problematiky čtenáři se literární rešerše zaměřuje na definování pojmů kvalita života, volný čas, rekreace a dále se specializuje na konkrétní druh rekreace, tj. pohybovou a tělocvičnou rekreaci. Tato část se zabývá vlivem sportu na zdraví a měřením kvality života zaměřené na zdraví člověka. Též popisuje rozdíl mezi outdoorovými a indoorovými aktivitami a v poslední řadě se zabývá financováním tělesné kultury ze státního rozpočtu a z rozpočtu municipalit.

Kapitola popisující města Brno a Vitoria-Gasteiz z hlediska geografického, historického, přírodního a kulturního není zařazena ani do literární rešerše ani do výsledků, nýbrž je samostatnou kapitolou, jež má za cíl deskripci toho, co mají tato města společného a v čem se naopak liší. Mapy znázorňující polohu měst v rámci jejich států a regionů byly vytvořeny v programu Adobe Illustrator.

Část **Výsledky** hodnotí obě města z pohledu nabídky a rozmanitosti sportovních aktivit a zařízení, kde lze tyto aktivity praktikovat. Analyzuje přístup obou měst k podpoře sportovních aktivit a zjišťuje, jakými způsoby radnice měst motivují své obyvatele k aktivnímu trávení volného času. Jedná se tedy o situační analýzu obou

měst, která nicméně nemá stejnou strukturu jak u Brna, tak u Vitoria-Gasteiz, tzn., že body analýzy byly vybrány s ohledem na individuální potřeby a stávající stav každého města. Základní kostrou obou analýz jsou však *městská sportoviště* a *cyklistika,* na kterou je nazíráno jako na druh outdoorové aktivity, kterou lze praktikovat ve městě ať už při cestě do práce, za nákupy, do školy apod.

Pro zjištění veřejného mínění byl proveden průzkum formou **dotazníkového šetření,** v rámci kterého byli dotazováni obyvatelé města Brna a Vitoria-Gasteiz. Část věnovaná dotazníkovému šetření disponuje vlastní metodikou pro osvětlení, jak bylo v tomto průzkumu postupováno. Byl též proveden **individuální osobní rozhovor** se zaměstnancem úřadu města Brna pro získání bližších informací o tom, jakými kanály město podporuje motivaci svých občanů k aktivnímu trávení volného času.„*Výhodou osobního dotazování je, že umožňuje získat informace hlubšího a širšího zaměření. Dále bývá často užitečné, že tazatel může připojit další poznámky, které značně osvětlí problém.*“ (Surynek et al., 2001, s. 83)

Součástí výsledků je **SWOT analýza** pro obě zkoumaná města, jejímž cílem bylo zjistit současný stav, jeho zdroje a možnosti do budoucna. SWOT analýza shrnuje silné a slabé stránky, možné příležitosti a hrozby měst a vychází především z výsledků provedeného průzkumu mezi jejich obyvateli.

Na základě výsledků dotazníkového průzkumu, provedeného interview a analýzy zjištěných informací autorka v závěrečné kapitole navrhuje řešení, která by mohla vést k většímu zaměření města Brna na sport a intenzivnější motivaci občanů k aktivnímu trávení volného času.

4 Literární rešerše

Literární rešerše má přiblížit základní terminologii související s tématem *kvalita života zaměřená na sportovní aktivity*. Zaměřuje se tedy jak na kvalitu života, tak volný čas a rekreaci, protože sportovní aktivity jsou jedním z druhů volnočasových aktivit, dále na rozdíl mezi outdoorovými a indoorovými aktivitami a v konečné části na financování sportovních aktivit ze státního rozpočtu a z rozpočtu municipalit.

4.1 Kvalita života

Kapitola se primárně zaměřuje na definování pojmu kvalita života z pohledu různých autorů, např. Vaďurová a Műhlpachr, Křivohlavý aj. Kapitola dále pojednává o dimenzích, indikátorech a přístupech ke kvalitě života. Další část kapitoly je věnována kvalitě života zaměřené na zdraví a způsobům jejího měření.

4.1.1 Definice a pojetí kvality života

Slovo „kvalita“ pochází z latinského *qualis,* přičemž kořenem slova je *qui* (kdo) ve významu „kdo to je“, případně „jaké to je“. Životem lze rozumět život obecně nebo je možné hovořit o konkrétním druhu jedinců, např. život ryb v třeboňských rybnících. (Křivohlavý, 2004) Tato diplomová práce se zaměřuje na kvalitu života lidí.

O kvalitě života lze hovořit ve **statickém pojetí**, tzn., že nás zajímá kvalita života v určitém okamžiku, ať už nyní nebo v roce 1995, např. kvalita současného stavu obyvatel jižních Čech. **Dynamické pojetí** kvality života je pak chápáno jako vývoj kvality života v určitém časovém období, např. vývoj kvality života dětí během let 1995 – 2010.

Deskriptivní pojetí kvality života, popisuje stávající stav, a při **preskriptivním** pojetí se ptáme, jaké by to mělo být, čili ptáme se po žádoucím stavu, po cíli, ke kterému mají být naše snahy zaměřeny. (Křivohlavý, 2004)

Definovat jednoznačně pojem „kvalita života“ není zcela jednoduché, protože zasahuje do mnoha dimenzí našeho života. Existuje nepřeberné množství definic kvality života, např. Světová zdravotnická organizace (WHO) vidí kvalitu života takto: *„Kvalita života je jedincova percepce jeho pozice v životě v kontextu své kultury a hodnotového systému a ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a obavám. Jedná se o velice široký koncept, multifaktoriálně ovlivněný jedincovým zdravím, psychickým*

stavem, osobním vyznáním, sociálními vztahy a vztahem ke klíčovým oblastem jeho životního prostředí." (Vaďurová a Műhlpachr, 2005, s. 11)

Vaďurová a Műhlpachr (2005) zmiňují další autory popisující kvalitu života odlišným způsobem:

1. *Nagpal:* Komplexní měření psychické, fyzické a sociální pohody, štěstí, spokojenosti a naplněnosti tak, jak je vnímána každým jedincem nebo skupinou.
2. *Cambell a Convers:* Kvalita života je subjektivně pociťované zdraví.
3. *Kirby:* Kvalita života je stupeň, v němž prožívání života uspokojuje individuální psychologická a fyzická přání a potřeby. Subjektivní kvalita života je výsledkem osobních hodnot a životního stylu, skrze něž se je jedinec snaží naplnit.
4. *K. Skantze:* Kvalita života je chápána jako subjektivní hodnocení vlastní životní situace.
5. *Bluden:* Vymezuje čtyři oblasti spokojenosti pro kvalitu života:fyzická pohoda, materiální pohoda, kognitivní pohoda (pocit spokojenosti), sociální pohoda (sounáležitost ke společnosti).

Kvalita života je **multidimenzionální koncept**, jenž zahrnuje aspekty blahobytu a sociálních politik, a to materiální i nemateriální, objektivní i subjektivní, individuální i kolektivní. Koncept kvality života bývá některými autory často považován za synonymum blahobytu.

Ačkoli se může zdát, že kvalita života je spíše novodobý pojem, není tomu tak. Koncepce subjektivní kvality života se objevuje již v řecké a římské mytologii. Pojem „kvalita života" poprvé zmínil anglický ekonom Pigou v roce 1920 ve svém díle, kde se zabýval dopadem státní podpory pro sociálně slabší vrstvy a pro státní rozpočet. V Evropě se s kvalitou života setkáváme až v programu Římského klubu, který vznikl v roce 1968. Jedním z jeho cílů bylo totiž, mimo jiné, zvyšování životní úrovně lidí a jejich kvality života. (Vaďurová a Műhlpachr, 2005)

Někteří autoři sdílí názor, že pojem subjektivní kvalita života se původně používal v souvislosti se zhoršujícím se životním prostředím.

Kvalita života se dostává do popředí z následujících důvodů: (Vaďurová a Műhlpachr, 2005)

- ekonomický růst a rozvoj vědy a techniky = občané mají možnost uspokojovat bez problémů své primární materiální potřeby,
- dopad tohoto ekonomického růstu = ohrožení zdraví a lidské existence.

Jak je vidět, kvalita života bývá vymezována nesčetnými způsoby, od obecných definic jako „schopnost vést normální život“ až po definice, které se zaměřují na konkrétní aspekt kvality života (zdraví, životní prostředí, ekonomika atd.)

4.1.2 Dimenze a indikátory kvality života

Na koncept kvality života lze pohlížet ze dvou hlavních dimenzí: (Dvořáková, online)

1. **psychologická dimenze**: kvalita života jedince (vnitřní psychologické mechanismy vytvářející pocit uspokojení),
2. **environmentální dimenze:** kvalita místa (vnější podmínky, které tento psychologický mechanismus spouští).

Vaďurová a Műhlpachr (2005) zmiňují dvě dimenze kvality života – **objektivní a subjektivní:**

1. **objektivní dimenze***:* materiální zabezpečení, sociální podmínky života, sociální status a fyzické zdraví; jedná se o souhrn ekonomických, sociálních, zdravotních a environmentálních podmínek, jež ovlivňují život člověka,
2. **subjektivní dimenze***:* vnímání jedince svého postavení ve společnosti v kontextu jeho kultury a hodnotového systému; výsledná spokojenost závisí na jeho osobních cílech, očekáváních a zájmech; nálada a emoce mají obrovský vliv na subjektivní kvalitu života.

Subjektivní a objektivní kvalita života nemusí nutně korespondovat: někdo může být dle kritérií svého lékaře zdravý, nicméně se necítí dobře. Pokud chceme měřit kvalitu života, je třeba brát ohled jak na objektivní tak na subjektivní dimenzi, abychom získali celkové hodnocení kvality života.

Faktory ovlivňující kvalitu života prvně definoval W. Forrester: zabezpečení potravinami, finance, stav znečištění životního prostředí a růst počtu obyvatel.

V roce 1974 Evropská komise OSN uspořádala indikátory kvality života do následujících osmi skupin: (Vaďurová a Műhlpachr, 2005)

- zdraví,
- kvalita pracovního prostředí,
- nákup zboží a služeb,
- možnosti trávení volného času,
- pocit sociální jistoty,

- možnosti rozvoje osobnosti,
- fyzikální kvalita životního prostředí,
- možnost účasti na společenském životě.

Jesenský (2001 In Vaďurová a Műhlpachr, 2005) člení indikátory kvality života na vnitřní a vnější:

1. **vnitřní činitele***:* somatické a psychické vybavení, všechny aspekty ovlivňující rozvoj a integritu osobnosti,
2. **vnější činitele***:* podmínky jedincovy existence, tj. ekologické, společensko-kulturní, výchovně vzdělávací, pracovní, ekonomické a materiálně technické faktory; tato oblast koresponduje s objektivní dimenzí kvality života.

Kromě obecného dělení dimenzí kvality života na psychologické a environmentální či na objektivní a subjektivní, je možné je dělit do několika podoblastí v závislosti na tom, za jakým účelem kvalitu života měříme. Např. Světová zdravotnická organizace se zaměřuje především na zdraví, a proto rozeznává čtyři základní oblasti, které vystihují dimenze lidského života: (Vaďurová a Műhlpachr, 2005)

1. **fyzické zdraví a úroveň samostatnosti***:* energie, únava, bolest, odpočinek, mobilita, každodenní život, závislost na lékařské péči, schopnost pracovat atp.,
2. **psychické zdraví a duchovní stránka***:* sebepojetí, negativní a pozitivní pocity, sebehodnocení, myšlení, učení, paměť, koncentrace, víra, spiritualita, vyznání aj.,
3. **sociální vztahy***:* osobní vztahy, sociální podpora, sexuální aktivita,
4. **prostředí***:* finanční zdroje, svoboda, bezpečí, dostupnost zdravotnické a sociální péče, domácí prostředí, příležitosti pro získávání nových vědomostí a dovedností, fyzikální prostředí (znečištění, hluk, provoz, klima).

American Thoracic Society (ATS) rozlišuje 15 dimenzí kvality života rozdělených do pěti základních skupin. Tyto dimenze ilustruje následující tabulka č. 1.

Tab. 1 Dimenze kvality života dle American Thoracic Society

Fyzická a materiální pohoda	materiální pohoda a finanční jistota
	zdravotní a osobní bezpečí
Vztahy k ostatním lidem	vztah s druhem/družkou
	mít a vychovávat děti
	vztah s rodiči, sourozenci a ostatními příbuznými
	vztah s přáteli
Společenské a občanské aktivity	pomoc a podpora druhým
	participace na veřejném životě
Osobnostní rozvoj, naplnění	intelektový rozvoj
	porozumění a plánování budoucnosti
	kariérní plány
	tvořivost a osobní vyjádření
Volný čas	setkávání se s druhými lidmi
	pasivní volnočasové činnosti
	aktivní volnočasové činnosti

Zdroj: Vaďurová a Műhlpachr, 2005, s. 21

American Thoracic Society sdílí názor, že jedincova spokojenost se životem má dvě subjektivní složky: jakou důležitost jedinec přikládá dané oblasti a jak je s danou oblastí spokojen. Jedinec může být nespokojen s oblastí, kterou shledává velmi málo důležitou a tak celková spokojenost s danou oblastí bude dobrá. A naopak nespokojenost v oblasti pro něj velmi důležité bude znamenat celkové snížení kvality života.

Pojetí kvality života závisí na jejím účelu měření. V demografickém měření budou zahrnuty jiné oblasti, než kdyby byla zjišťována kvalita života drogově závislých dětí. (Vaďurová a Műhlpachr, 2005)

4.1.3 Odlišné přístupy ke kvalitě života

Na kvalitu života lze nahlížet z mnoha různých perspektiv, přičemž závisí především na tom, za jakým účelem kvalitu života měříme. OSN rozlišuje šest základních oblastí subjektivní kvality života, tedy šest přístupů ke kvalitě života: (Vaďurová a Műhlpachr, 2005)

1. Fyziologický přístup ke kvalitě života

V tomto případě hovoříme o kvalitě života týkající se zdraví, tzv. Health-Related Quality of Life“ (HRQOL). HRQOL je hodnota připisovaná životu, modifikovanému postižením, funkčním stavem, vnímáním a sociálními příležitostmi, které jsou ovlivněny nemocí,

zraněním nebo léčbou. Jde o subjektivní prožívání nemoci a poskytované zdravotní péče.

HRQOL je možné měřit pomocí dotazníku nebo strukturovaného rozhovoru. HRQOL se týká následujících oblastí: *tělesný stav, psychický stav a pocit pohody, tj. životní spokojenost, sociální vztahy, ekonomická situace a zaměstnání.*

V tomto bodě jsou velice důležitá očekávání jedince. Kvalita života je pak definována jako rozdíl mezi jedincovým očekáváním a tím, čeho opravdu dosáhne. Čím menší tento rozdíl je, tím vyšší je jeho kvalita života.

2. Psychologický přístup ke kvalitě života

V tomto případě se často zmiňuje termín „well-beeing“, tedy do češtiny pohoda či spokojenost, přičemž subjektivní pohoda je popisována jako pozitivní emoce v delším časovém období a absence nepříjemných tělesných pocitů.

3. Psychoterapeutický přístup ke kvalitě života

Tento přístup se uplatňuje při rehabilitaci pacientů. Kvalitní život v tomto případě znamená, že jedinec rozvíjí a naplňuje své pozitivní možnosti, i když mohou být omezeny nemocí.

4. Sociologické aspekty kvality života

Mezi sociální činitele ovlivňující subjektivní kvalitu života patří: materiální bohatství (HDP), životní standard (výživa, hygiena, bydlení), ochrana osob (bezpečí, vraždy, násilí, vandalismus), svoboda (dodržování lidských práv, individuální a osobní svoboda, např. homosexualita), sociální rovnost (mezi pohlavími, postavení menšin), kulturní klima (přístup ke vzdělání, informacím), sociální klima (důvěra k institucím), populační tlak (zvyšující se podíl seniorů v populaci), modernizace (urbanizace, individualizace, industrializace).

5. Ekologické a environmentální hledisko kvality života

Dle Halečky (2001 In Vaďurová a Műhlpachr, 2005) je jedním z hlavních faktorů narušení kvality života devastace přírody a narušení životního prostředí technologickou sférou. Ekologicko-environmentální podmínky přímo ovlivňují život jedince.

6. Vzdělání

Vzdělání a získávání znalostí umožňují lidem zapojení do pracovního a sociálního života. Tyto dovednosti umožňují člověku stanovit si osobní cíle a nalézt svou vlastní identitu a to ovlivňuje kvalitu jejich života.

4.1.4 Kvalita života a zdraví

Podle kanadského ministra zdravotnictví Lalondeho, který v 70. letech 20. století zkoumal příčiny a podmínky zdraví a nemoci člověka, jsou spolu prostředí, zdraví a kvalita života navzájem spjaty. Lalonde byl názoru, že genetika se na zdravotním stavu člověka podílí 10 – 15 %, zdravotnictví stejnou měrou, faktory prostředí asi 20 % a způsob života se promítá do utváření zdraví či nemoci asi z 50 %. (Payne, 2005)

Dle Heřmanové (2012) je zdraví významnou součástí plnohodnotného života a je nezpochybnitelné, že podporou individuálního zdraví, ať fyzického nebo duševního, lze zvyšovat objektivně i subjektivně pociťovanou kvalitu života, a to ve smyslu a pocitu soběstačnosti, schopnosti pohybu a práce, nezávislosti na jiných lidech.

Podporou zdraví se obvykle rozumí *proces usnadňující jedincům zlepšovat vlastní zdraví*. Zaměřuje se na populaci jako na celek v kontextu jejich každodenních životů, spíše než na lidi se specifickými zdravotními riziky a orientuje se na ovlivnění podmínek zdraví. Podpora zdraví tudíž není pouze zodpovědností zdravotnického rezortu, ale snaží se o zdravý životní styl směrem k osobní pohodě (psychosocial wellbeing). Pojem kvalita života bývá definován jako *úroveň osobní pohody* (wellbeing) spojené s životním stylem a podmínkami, v nichž lidé žijí, pocit naplnění a uspokojení, který pramení z faktorů vnějšího prostředí. V tomto smyslu je kvalita života nejlépe měřitelná **subjektivními indikátory**. Avšak často jsou také využívány **objektivní indikátory**, jež se zaměřují na vnější podmínky ovlivňující kvalitu života. (Kučera, 2004)

Na následujícím obrázku je znázorněn vztah mezi dvěma koncepty: *podpora zdraví a kvalita života.* Průnikem obou konceptů je blaho či pohoda. Také je naznačeno, že wellbeing je podstatným rysem pojmu zdraví, nicméně jej nedefinuje dostatečně.

Obr. 1 Vztah konceptů podpory a kvality života
Zdroj: Kučera, 2004, s. 108

Mezníky formování podpory zdraví (Kučera, 2004)

1. *Definice zdraví WHO (1948)*

Zdraví není jen absence nemoci či poruchy, nýbrž jde o komplexní stav tělesné, duševní i sociální pohody. Vlády mají zodpovědnost za zdraví svých občanů a to lze zajistit realizací adekvátních zdravotních a sociálních opatření.

2. *LaLondeova zpráva Analýza vývoje zdravotního stavu v Kanadě (1974)*

Dalším důležitým mezníkem formování podpory zdraví je zpráva nazvaná Nový pohled na zdraví Kanaďanů, v níž se objevil koncept *zdravotního pole*. Tento koncept zahrnuje faktory prostředí (fyzikální i sociální), lidskou biologii, životní styl a organizaci zdravotnických služeb.

3. *Světové zdravotnické shromáždění WHA (1977)*

Při tomto shromáždění byl stanoven následující cíl: světové vlády a WHO by měly do roku 2000 dosáhnout toho, aby všichni občané světa dosáhli takové úrovně zdraví, která by jim umožnila vést sociálně a ekonomicky produktivní život.

4. *Konference v Alma-Atě (1978)*

Závěry konference: překonat nerovnosti ve zdraví mezi státy, ekonomický a sociální rozvoj přispívá ke kvalitě života, právo a povinnost občanů podílet se na formování zdravotní péče.

5. *Program Zdraví pro všechny do roku 2000*

Bylo stanoveno 38 měřitelných cílů, jejichž dosahování mělo být v jednotlivých zemích pravidelně monitorováno.

6. *Ottawská charta přijatá na konferenci WHO (1986)*

Mezi základní strategie patřilo: tvorba veřejné politiky zohledňující zdraví, vytváření zdraví příznivého prostředí, posílení aktivit na komunitní úrovni aj.

7. *Veronská iniciativa (2000)*

Koncept investic do zdraví – základními principy investování do zdraví jsou následující požadavky:

- veřejná politika musí být založena na ekvitě (požadavek, aby každý měl stejnou příležitost dosáhnout plného individuálního zdravotního potenciálu, nikdo by neměl být znevýhodňován při jeho dosahování),
- veřejná politika se musí vyhýbat sociálnímu vyloučení a podporovat spolupráci,
- zdraví je vnímáno jako *základní faktor sociálního a ekonomického rozvoje*.

4.1.5 Měření kvality života z hlediska zdraví

Metody měření kvality života je možné dělit na *objektivní* (kvalitu života hodnotí druhá osoba), *subjektivní* (hodnotitelem je sama daná osoba) a s*míšené* (kombinace objektivního a subjektivního hodnocení). (Vaďurová a Műhlpachr, 2005)

K hlavním a nejužívanějším způsobům zkoumání kvality života patří studium souhrnu dílčích komponent již objektivně existujícího – skutečného stavu včetně subjektivní dimenze, tj. spokojenosti s daným stavem. Měření jak objektivní tak subjektivní stránky kvality života se v dnešní době realizuje pomocí indikátorů umožňujících identifikovat stav a trendy vývoje, zprostředkovávat informace o demografických, sociálních, environmentálních, ekonomických a dalších jevech na jednotlivých úrovních (místních, regionálních, národních, mezinárodních). (Svobodová, 2006 In Macíčková, 2013)

Evaluačním nástrojem snažícím se podchytit objektivní stav fyzického zdraví člověka i jeho spokojenost se zdravím je **základní dotazník Světové zdravotnické organizace pro měření kvality života WHOQOL-100** (Worlth Health Organization of Life Assessment) a jeho zkrácená verze WHOQOL-BREF. Dotazník WHOQOL-100 je vlastní hodnocení zdravotního stavu respondentem. (Heřmanová, 2012)

Účelem dotazníku je sebeposouzení kvality života jedince. Respondent jej vyplňuje sám, pouze v případě potřeby se předkládá formou standardizovaného rozhovoru. Dotazníky umožňují mezinárodní a regionální srovnání, komparace skupin s různými sociodemografickými charakteristikami, např. srovnání mužů a žen.

WHOQOL-100 zahrnuje 24 aspektů života sdružených do 6 domén: *fyzické zdraví, prožívání, úroveň nezávislosti, sociální vztahy, prostředí, spiritualita a celková kvalita života.* Výsledky dotazníku WHOQOL-BREF jsou rozděleny do 4 domén (fyzické zdraví, prožívání, sociální vztahy, prostředí) a dvou samostatných položek hodnotících celkovou kvalitu života (kvalita života a spokojenost se zdravím). Úplná verze dotazníku WHOQOL-100 sestává ze 100 položek, zatímco zkrácená verze dotazníku WHOQOL-BREF jen z 26.

Dotazník je určen pro populaci do 65 let věku. V případě zkoumání kvality života u jedinců vyššího věku je doporučeno ke zkrácené verzi dotazníku použít navíc speciální modul WHOQOL-OLD. Výhodou dotazníku je umožnění rozlišit soubory osob s různou úrovní zdravotních obtíží.

Ve zkrácené verzi dotazníku jsou respondentovi kladeny otázky týkající se obecně jeho kvality života, spokojenosti se zdravím. Dotazník se ptá, jak zdravé je prostředí, ve

kterém respondent žije či jak je respondent spokojen s podmínkami v místě, kde žije. (Šťastná, online)

Kromě WHOQOL patří mezi metody subjektivního hodnocení kvality života také **metoda MANSA (Manchester Short Assessment of Quality of Life)**. Tato metoda měří celkovou spokojenost se životem a spokojenost s jeho dílčími oblastmi jako sociální a rodinné vztahy, bezpečnostní situace, právní stát, životní prostředí, finanční situaci, náboženství, způsob trávení volného času a zaměstnání. Dotazník je tvořen 16 otázkami a 7 stupňovou verbalizovanou odpovědní škálou LSS (Life Satisfaction Scale), popřípadě 12 stupňovou vizualizovanou škálou v podobě příček žebříku.

Index životní spokojenosti (Satisfaction with Life Index), jehož autorem je sociální psycholog Adrian G. White, zachycuje subjektivní pocit životní spokojenosti. Zjišťuje se dotazníkovým šetřením, většinou se ptá na celkovou spokojenost s vlastním životem a respondent hodnotí na škále od 0 do 10.

Objektivním ukazatelem hodnotícím podmínky pro život v daném území je např. **Index kvality životních podmínek**, tzv. International Living´s Quality of Life Index, jež hodnotí situaci 192 zemí světa. Index v roce 2011 hodnotil 9 podoblastí. Každá země je v každé podoblasti hodnocena na škále od 0 do 100 a tato hodnocení se poté formou váženého aritmetického průměru zahrnou do celkového ukazatele. V roce 2011 byly hodnoceny tyto podoblasti: životní náklady, kultura a volný čas, ekonomika, životní prostředí, svoboda, zdravotnictví, infrastruktura, bezpečnost a rizika a klima. Tento indikátor je určen spíše pro širokou než odbornou veřejnost. (Heřmanová, 2012)

Z objektivních indikátorů kvality života používaných na regionální úrovni lze zmínit indikátory Vavrušové (2008 In Heřmanová, 2012), které byly použity jak pro kraje, tak pro okresy. Ukazatel hodnotící oblast kultury a sportu je podle ní např. počet kulturních zařízení na 1000 obyvatel či *počet sportovních zařízení na 1000 obyvatel*.

4.2 Volný čas a rekreace

Kapitola Volný čas a rekreace popisuje, co to je volný čas a jak se vyvíjelo jeho vnímání lidmi v průběhu dějin. Též popisuje, co je to rekreace, přičemž vyzdvihuje rekreaci pohybovou a tělocvičnou. Pozornost je věnována vlivu sportu na lidské zdraví a na konkrétní onemocnění (kardiovaskulární, onkologická onemocnění, hypertenze a další).

4.2.1 Volný čas

Důležitostí volného času se zabývali již antičtí Řekové, kteří považovali volný čas za míru lidského štěstí. Aristoteles chápal volný čas jako čas na rozumování, čtení veršů, setkávání se s přáteli, poslouchání hudby. Zato Platón již rozlišuje volný čas (zahálku) od práce, výroby. Tento přístup v mnohém přetrvává dodnes.

„Požadavek volného času vytyčil Thomas More (1478 – 1535), v jehož ideální Utopii člověk pracuje jen šest hodin. S volným časem může nakládat podle svobodného rozhodnutí.“ (Čihovský, 2002, s. 11)

Karel Marx naznačil spojitost mezi prací a volným časem. Podle něj člověk musí pracovat, aby mohl mít volný čas. Ve svém volném čase poté musí odpočívat, aby reprodukoval svou pracovní sílu a mohl opět pracovat.

Když se zamyslíme nad tím, jak byl v průběhu historie chápán volný čas, lze tvrdit, že jsme se setkali s trojím hodnocením volného času a to: (Čihovský, 2002, s. 11)

- *optimistickým:* ve volném čase vidí smysl a cíl života,
- *skeptickým:* zdůrazňuje negativní stránky volného času (nuda, zahálka),
- *realistickým:* hodnotí význam volného času.

Joffre Dumazedier (Čihovský, 2002) dělí převládající činnosti ve volném čase do pěti kategorií: *činnosti manuální, činnosti fyzické* (sportovní, cestovní, turistika), *činnosti estetické, činnosti intelektuální, činnosti sociální* a dnes možná 6. varianta – *činnosti spotřební.*

Pod pojmem volný čas si zřejmě každý představí něco jiného. Pro někoho je volný čas časem nicnedělání a zahálky, jiný tráví svůj volný čas aktivně a vyhledává sportovní a kulturní aktivity, věnuje se vzdělávání, humanitárním a ekologickým činnostem, setkává se s přáteli, vyrazí do přírody aj. Chápání volného času je tedy do značné míry subjektivní. Nicméně ho lze charakterizovat jako čas nepracovní, kdy člověk nevyvíjí žádnou ekonomickou aktivitu, za kterou by byl finančně odměněn a může se svobodně rozhodnout, jak tento svůj volný čas využije.

Volný čas je obecně považován za zbývající čas po práci, cestování do práce a z práce, spánek a všechny úkoly týkající se domácnosti. Lidé stále hledají nové způsoby, jak trávit svůj volný čas. Aktivit volného času je mnoho a jsou různé: (Hayward, 2000)

- čtení,
- sport – ať už se účastníme aktivně nebo jen jako diváci,
- kino, diskotéka,

- stravování se venku,
- poslouchání hudby,
- návštěva turistických atrakcí,
- sledování televize, hraní počítačových her aj.

Dohnal definuje *rysy volného času:* (Dohnal, 2002, s. 119)

- relativní svoboda volby činnosti,
- nezainteresovanost na ekonomickém efektu,
- možnost relativně libovolného přerušování činností.

Trávení volného času lze dělit na *aktivní a pasivní:* (Hayward, 2000)

- **aktivní:** zahrádkářství, sport, prohlížení památek a další zájmy, které vyžadují aktivní odpovědi od účastníků,
- **pasivní:** ty aktivity, které vyžadují malé úsilí nebo odpověď od osoby, která aktivitu provádí, např. sledování televize, čtení a poslouchání hudby.

Tak, jak se v historii měnilo vnímání volného času, mění se i pohled na volnočasové aktivity. Objevují se nové trendy. *Tendence vývoje volnočasových aktivit směřují:* (Dohnal, 2002, s. 121)

- od organizovaného k neorganizovanému,
- od výkonu k prožitku (radosti, sebeuspokojení, seberealizaci),
- od kolektivního k individuálnímu,
- od tradičního k netradičnímu (rizikovému, vzdělávacímu, k aktivitám pro rozšíření obzoru a kvality osobnosti),
- od města k přírodě (kompenzace prostředí a stresových vlivů),
- od dlouhodobých (stálých) vlivů ke krátkodobým trendům (módnost, identifikace).

V antickém Egyptě byl volný čas omezen pouze na šlechtu, armádu a církevní představitele. Jejich volnočasové aktivity zahrnovaly zápasení, boxování, lukostřelbu, umění a hudbu. V Řecku byl nejdůležitější částí každodenní kultury sport. Jeho účelem bylo zlepšovat vojenské schopnosti. Olympijské hnutí je založeno na sportovních událostech, které si antičtí Řekové osvojili. Ostatně, některá slova, která si spojujeme se sportem, mají původ v antickém Řecku, jako desetiboj (decathlon), tělocvična (gymnasium) a stadion (stadium). V Římě, otroci soutěžili ve sportech a účastnili se gladiátorských zápasů.

Polovina 19. stol. a počátky 20. stol. jsou dobou, kdy byly rozvinuty dnešní volnočasové aktivity. Kolem roku 1880 začínají vznikat parky, knihovny, muzea, bazény a veřejné lázně pro zlepšení kvality života a zdraví lidí. Během 80. let 20. stol. se stávají populární drahé a mnohdy riskantní sporty jako létání na rogalu či létání balónem. V 90. letech, s rostoucím důrazem na zdraví a fyzickou kondici, se stává „návštěva posiloven“ důležitou volnočasovou aktivitou. (Hayward, 2000)

4.2.2 Rekreace

Hodaň a Dohnal (2008) rozlišují mezi rekreací a pasivním odpočinkem. Rekreaci chápou jako svobodu rozhodnutí, motivaci a spojení s volným časem. Rekreace je *aktivním odpočinkem*, ve kterém se člověk zaměřuje na sebe sama, a tím *se odlišuje od pasivního odpočinku*, ke kterému však v konečném důsledku nutně dojde. I ten obnovuje původní síly, chybí mu ale to záměrné obnovování, nemůže být spojen s dalším rozvojem.

Rekreace souvisí s určitými oblastmi lidského života, jak lze vidět na následujícím schématu. Schéma znázorňuje, že základním posláním rekreace je regenerace sil. Mimo to má také vazbu na činnosti nezbytně nutné, protože člověk odpočívá proto, aby mohl znovu pracovat. Při rekreaci jsou používány prostředky prožitkové a zábavní, z čehož vyplývá třetí vazba na prožitky a zábavu.

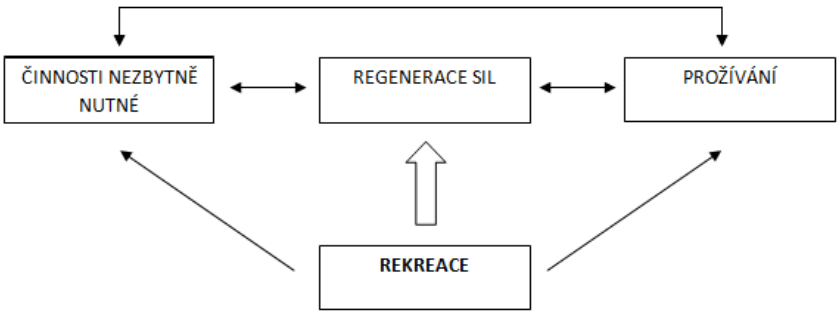

Obr. 2 Vazba rekreace na oblasti lidského života**,** zdroj: Hodaň a Dohnal, 2008, s. 24

Regenerace pasivní je dle Hodaně a Dohnala (2008) biologicky nezbytná, aktivní regenerace je společensky a individuálně žádoucí. Zatímco pasivní regenerace se odehrává u jakéhokoliv živočišného druhu, aktivní regenerace je typická jen pro člověka.

Hodaň a Dohnal (2008) rozlišují několik druhů rekreace: **kulturně-umělecká, intelektuální, sociální, zájmová a pohybová**. *Kulturně-umělecká* rekreace se týká hudby, výtvarného umění, literatury, filmu a divadla. Cílem *intelektuální* rekreace je

zvyšování vědomostí v určité zájmové oblasti. V této formě rekreace absentuje pohyb. *Sociální* rekreace se zaměřuje na vytváření sociálních vztahů a kontaktů. *Zájmová* rekreace má především psychický význam. Může se jednat o činnosti jako sběratelství, pěstitelství, výrobu, chalupaření aj. Pohybové činnosti v rámci zájmové rekreace jsou pracovního charakteru, dochází tedy k jednostrannému zatěžování a s ním spojené deformace.

Všechny výše zmíněné druhy rekreace vyjma rekreace zájmové mají převážně *nepohybový charakter.* Za určitých okolností (chalupaření, zahrádkářství atd.) mohou být zájmové rekreace považovány za *pohybové.*

Protože se tato diplomová práce zaměřuje na sportovní aktivity, další kapitola je věnována pohybové a tělocvičné rekreaci.

4.2.3 Pohybová a tělocvičná rekreace

Teplý (1969, 13 In Hodaň a Dohnal, 2008, s. 27), první autor zabývající se problematikou pohybové rekreace, uváděl, že pohybová rekreace je *„zájmová, ve volném čase prováděná tělovýchovná činnost za účelem odpočinku, zábavy, udržování zdraví a tělesné kondice.“*

Pohybová rekreace je činnost, kterou jedinec realizuje dobrovolně na základě pociťované potřeby. Tato činnost může být uskutečňována individuálně či kolektivně (v kolektivu přátel, v rámci rodiny), na pracovišti, v rekreační oblasti, v jiných společenských organizacích, ve sportovních centrech atd. (Hodaň a Dohnal, 2008)

Smysl pohybové rekreace vidí Hodaň a Dohnal (2008, s. 30) ve dvou úrovních:

a) poskytnutí pro organismus nutného množství chybějících pohybových podnětů,
b) záměrný rozvoj specifických schopností a vlastností, umožňujících reagovat na změny a připravujících člověka na jiné druhy zátěže.

Hodaň a Dohnal (2008) však také neopomíjejí mnohá *negativa pohybové rekreace*. Jak již bylo zmíněno, za pohybovou rekreaci lze považovat činnosti jako chalupaření, zahrádkářství, chovatelství aj. Tyto činnosti jsou však většinou pokračováním běžné životní činnosti, práce. Člověk není jejich objektem, nýbrž subjektem. Autoři také poukazují na skutečnost, že díky určité pohybové (pracovní) činnosti může být člověk fyziologicky velmi zdatný, i přesto může trpět problémy (cévními, svalovými, kloubními aj.) To znamená, že pohybová činnost nemusí být člověku vždy prospěšná.

Na rozdíl od pohybové rekreace, **tělocvičná rekreace** netrpí negativními znaky. *Tělocvičná aktivita* je souhrnem všech skutečně realizovaných tělesných cvičení. Tělesná cvičení jsou specifickou oblastí veškerého pohybu, který je člověk schopen realizovat. Protože se zaměřují na člověka samotného, jsou tak naprosto odlišná od základního pohybu životního, pracovního, zájmového atd. Tělocvičné aktivity lze třeba chápat jako *podskupinu pohybových aktivit.* Tělocvičná rekreace je zaměřena na člověka, na jeho záměrný rozvoj. Pokud jsou tělocvičné aktivity správně aplikovány, přináší pouze kladný výsledek (na rozdíl od pohybových aktivit). (Hodaň a Dohnal, 2008)

Dle Hodaně a Dohnala (2008, s. 35) se tělesná cvičení zaměřují na:

- *rozvoj* základního osobnostního potenciálu podmiňujícího uspokojování potřeb spojených se životem,
- *prevenci* oslabujících tendencí vyplývajících z osobního života i realizace sociálních rolí,
- *kompenzaci* negativních vlivů vyplývajících z převažující jednostrannosti zatížení,
- *regeneraci* životem a prací vyčerpaného organismu,
- *rekondici* spojenou s udržováním potřebné zdatnosti,
- *rehabilitaci.*

Tělesná cvičení takto zaměřená jsou spojena se vzděláváním, kulturně-poznávací činností, sociálními kontakty a plní funkci kulturního trávení volného času.

Tělocvičná rekreace se dělí podle: (Hodaň a Dohnal, 2008, s. 38)

- *organizovanosti* (organizovaná, částečně organizovaná, neorganizovaná),
- *časové struktury* (každodenní, víkendová, dlouhodobá),
- *prostoru realizace* (domov, pracoviště, sídliště, příměstská zařízení, rekreační oblasti),
- *množství účastníků* (individuální, rodinná, skupinová),
- *zdravotního stavu* (zdraví, zdravotně oslabení),
- *pohlaví* (mužské a ženské složky, koedukované skupiny),
- *obsahu* (různé druhy tělocvičných aktivit, různá zaměřenost),
- zodpovědnosti (podnikatelské subjekty, občanská sdružení a jim podobné organizace registrované u ministerstva vnitra, městské a obecní úřady, zaměstnavatelské organizace, cestovní kanceláře, fitness a wellness centra).

Hodaň odlišuje pohybovou, tělocvičnou rekreaci a sport, který Rada Evropy definuje jako soutěžní aktivitu zaměřenou na výkon a vítězství. Hodaň tedy poukazuje na terminologickou nepřesnost, která se stále opakuje, nicméně pro účely této diplomové práce bude používán pojem „sport“ bez rozlišení, zda se jedná o pohybovou rekreaci, tělocvičnou rekreaci či sport tak, jak jej definuje Rada Evropy. Diplomová práce se zaměřuje na sportovní aktivity, ať už venkovní nebo vnitřní, kterými mohou občané trávit svůj volný čas, socializovat se, rozvíjet svůj systém hodnot a podporovat své zdraví bez ohledu na to, zda se jedná o soutěžní aktivity nebo ne.

4.3 Indoorové a outdoorové aktivity

Indoorové aktivity jsou ty, které se dějí uvnitř budovy spíše než venku. Opakem jsou *outdoorové* aktivity, ty jsou vykonávány spíše venku než uvnitř budovy. (Collins Dictionary, online) Nicméně u některých sportů je těžko rozlišit, zda spadají do první nebo druhé kategorie. *„Téměř každý velký basketbalový hráč piloval své dovednosti na venkovním sousedském kurtu. Přesto se formální basketbalové zápasy vždy hrály uvnitř. Je basketbal outdoorovou rekreací?“* (Bixler, online)

Další definice outdoorové rekreace říká, že je to rekreace závislá na přírodních zdrojích. Takovými aktivitami jsou chození na túru, jízda na koni, ornitologie, lov a kanoistika. Žádnou z těchto aktivit není možné efektivně řešit v interiéru, vyžadují značnou rozlohu půdy nebo při nejmenším divokou přírodu.

Kvůli matoucímu názvu „outdoor recreation“ začali někteří profesionálové používat pojem „wildland recreation“. Ovšem i tento termín má svá úskalí. Lze „lezení“ chápat jako venkovní aktivitu, když jsou lekce tohoto typu sportu ve velké míře praktikovány na umělé stěně?

Pro bližší rozlišení venkovních aktivit byly ustanoveny 3 kategorie: *vděčné, stravující a riskantní aktivity:* (Bixler, online)

- **vděčné aktivity:** u těchto aktivit se nic neodnáší z přírody domů, ale pro praktikování takových aktivit je třeba mít nějaké znalosti o přírodě (ornitologie, pěší túra, astronomie, pozorování motýlů),
- **stravující aktivity:** jsou podobné vděčným aktivitám s tím rozdílem, že u stravujících aktivit si z přírody něco odnášíme (lov, rybaření, sběr hub, sběr hmyzu, sběr zkamenělin),

- **riskantní aktivity:** jsou společností vnímány jako potencionálně život ohrožující, často vyžadují rychlost a adrenalin, rozvoj fyzické zdatnosti je v tomto případě obvykle nezbytný, zatímco znalost přírody je méně důležitá.

Nicméně i tento způsob rozlišení venkovních aktivit má svá negativa. Freeride jízda na horském kole zahrnuje rychlost a extrémní zaměření a je typicky charakterizována jako riskantní aktivita. Stejně tak plachtění může být mnohdy považováno spíše za způsob dopravy než za venkovní aktivitu. (Bixler, online)

Outdoor Recreation Resources Review Commision (ORRRC) stanovila mezi lety 1958 a 1960 první úplný posudek venkovní rekreace v Americe, z nichž lze zmínit: (Cordell a Super, 2000 In Gartner a Lime, 2000)

- jednoduché aktivity jsou nejpopulárnější, např. řízení pro potěšení, chůze, plavání…,
- outdoorové možnosti jsou nejurgentněji potřeba v blízkosti metropolitních oblastí, kde budou na přelomu století žít ¾ lidí,
- outdoorová rekreace je majoritní volnočasová aktivita a její důležitost roste, kolem roku 2000 bude ještě třikrát větší.

Tab. 2 Index růstu od r. 1960 v milionech Američanů starších 12 let praktikujících venkovní rekreaci podle typu aktivity ve srovnání s populačním růstem roku 1960 (1960 index = 1.00)

	Růst indexu podle roku			**Počet osob starších 12 let v r. 1995 (v mil.)**
Aktivita	**1965**	**1983**	**1995**	
Lyžování	2,19	6,50	10,08	26,20
Kanoistika	1,65	5,77	6,73	17,50
Cyklistika	1,98	4,63	4,87	63,30
Kempování	1,44	2,99	4,50	58,50
Plachtění	1,46	2,90	2,72	10,60
Plavání	1,17	1,63	1,92	118,00
POPULACE	1,10	1,44	1,65	216,00
Rybaření	1,13	1,48	1,47	63,30
Jízda na koni	1,47	1,44	1,38	16,20
Lov	1,10	1,08	0,99	20,60

Zdroj: Cordell et al., 1996 In Gartner a Lime, 2000, s. 135

Výše uvedená tabulka č. 2 uvádí vývoj indexu růstu outdoorové rekreace v mezidobí 1960 až 1995. Údaj „populace“ není uveden za rok 1965, nýbrž 1960. Z tabulky je evidentní, že u šesti z devíti outdoorových aktivit byl během tohoto dlouhého období zaznamenán razantní nárůst počtu lidí, kteří se dané aktivitě věnovali. Je také zřejmé, že tento růst byl mnohem rychlejší než růst populace. Nejrychlejší růst byl zaznamenán v lyžování, které od roku 1995 zahrnuje také

snowboarding; kanoistiky a cyklistiky, jež už zahrnuje i jízdu na kole v horách. Rybaření bylo klasifikováno jako aktivita nerostoucí tak rychle jako populace v roce 1995.

4.4 Vliv sportu na zdraví

Blahodárný vliv sportu na zdraví vyzdvihují jak lékaři, tak někteří autoři zabývající se touto problematikou. Kukačka (2010) sdílí názor, že pravidelné cvičení a přirozená pohybová aktivita spolu s přiměřeným příjmem energie jsou ekonomicky nejméně náročným preventivním prostředkem většiny civilizačních onemocnění.

Tělesná pasivita má mnoho negativních důsledků, mezi které, mimo jiné, patří: ztráta tělesné a duševní vytrvalosti, selhávání oběhové regulace, přibývání na váze, zácpa, snížení svalové síly a obratnosti těla, snížení pevnosti kostí, kloubů a pojivové tkáně, omezení dechových funkcí, snížená obranyschopnost organismu proti infekci. (Praško a Prašková, 2001 In Kukačka, 2010)

Vliv pohybu na různé druhy onemocnění: (Kukačka, 2010)

1. <u>Kardiovaskulární onemocnění</u>

Na nemoci srdce a cév umírá dvakrát více mužů a třikrát více žen než na nádorová onemocnění. Studie Harvardské univerzity, která byla provedena na 40 000 mužích, ukázala, že intenzita pohybu je rozhodujícím faktorem ochrany kardiovaskulárního systému. Během studie se totiž zjistilo, že ti, kteří se věnovali dynamickým sportům, byli proti nemocím srdce chráněni sedmnáctkrát více než ti, kteří pěstovali pomalé aktivity.

Mezinárodní studie s názvem **INTERHEART,** která byla provedena v 52 zemích Evropy, Afriky, Asie, Austrálie, Středního Východu, Severní a Jižní Ameriky, definovala **9 rizikových faktorů**, které tvoří více než 90% riziko vzniku akutního infarktu myokardu: kouření, lipidy, hypertenze[1], cukrovka, *obezita,* strava, *fyzická aktivita,* konzumace alkoholu a psychosociální faktory. Studie zjistila, že tyto rizikové faktory jsou stejné ve většině geografických regionů a ve většině rasových skupin po celém světě a jsou shodné u žen i u mužů. (Brookes, online) Výše zmíněné rizikové faktory jsou ovlivnitelné člověkem.

[1] HYPERTENZE = vysoký krevní tlak

2. *Onemocnění dýchací soustavy*

Pravidelné pohybové aktivity aerobního charakteru působí pozitivně na dýchací systém: dochází ke zvýšení vitální kapacity plic, lepšímu zásobení důležitých tkání citlivých na kyslík, např. mozek.

3. *Onemocnění rakovinou*

Pravidelná tělesná činnost snižuje pravděpodobnost vzniku rakoviny tlustého střeva, konečníku, prsu, dělohy a prostaty (Dienstbier, 2007 In Kukačka, 2010) U mužů, kteří žijí sedavým způsobem a nemají dostatek pohybu, je pravděpodobnější výskyt rakoviny prostaty (Nielsen et al., 2006 In Kukačka, 2010) U žen zabývajících se aktivním pohybem, je pravděpodobnost vzniku rakoviny prsu až o 25 % nižší.

Je znám pozitivní vliv pravidelného cvičení na funkci střev. Pravidelný pohyb totiž podporuje správnou peristaltiku střev a působí jako prevence před zácpami. Průchod střevního obsahu znamená též nižší nebezpečí vzniku rakoviny střev a konečníku, protože toxické látky střevního obsahu se nedrží na střevní sliznici.

Meyerhardt (2006 In Kukačka, 2010) poukazuje na to, že pacienti s onkologickým onemocněním, kteří se dvě až tři hodiny týdně aktivně pohybovali, měli mnohem méně projevů recidivy.

4. *Onemocnění cukrovkou II. typu*

Pravidelný pohyb a vyrovnání energetického příjmu a výdeje zvyšuje účinnost inzulínu. Buňky se na něj stávají citlivější a jeho celková produkce i spotřeba klesá (Stejskal, 2004 In Kukačka, 2010) U pacientů s tímto onemocněním, kteří se aktivně věnují pohybu, je riziko vzniku cukrovky o 33 až 50% menší (Nielsen a Vatten, 2001 In Kukačka, 2010)

5. *Vysoký krevní tlak*

Sportovci vyššího věku mají v porovnání se stejně starými nesportovci nižní krevní tlak. (Stejskal, 2004 In Kukačka, 2010)

6. *Osteoporóza*

Onemocnění osteoporózou má mnoho příčin. Kromě nedostatku ženského hormonu a deficitu vápníku je to též nedostatek pohybu. V tomto případě nejsou kosti dostatečně zatěžovány pohybem a mění svoji vnitřní architektoniku. Osteoporózou jsou postiženi zejména lidé, kteří tráví mnoho času u počítače či za volantem bez pohybové kompenzace. Podle údajů Ministerstva zdravotnictví trpí osteoporózou 800 tisíc občanů starších 25 let, přičemž dvě třetiny z toho jsou ženy.

Osteoporózou trpí každá třetí žena a každý pátý muž starší 50 let v ČR. (Štěpán, 2006 In Kukačka, 2010)

7. Psychická onemocnění

Mezi stavem tělesných orgánů a stavem psychiky je velmi těsná vazba. Lidé věnující se pravidelně sportu netrpí tak často depresemi. Pohybová aktivita odstraňuje stavy úzkosti a zlepšuje kvalitu spánku. U starších osob pravidelný pohyb snižuje riziko vzniku demence a Alzheimerovy choroby (Biddle et al., 2000 In Kukačka, 2010)

Jeřábek (2007 In Kukačka, 2010) zmiňuje **pozitivní vlivy optimální pohybové aktivity**:

- přispívá k ekonomickému chodu krevního oběhu,
- snížený výskyt aterosklerózy,
- příznivý vliv na svalovou sílu, koordinaci pohybů a svalové napětí,
- nižší výskyt bolestivých svalových kloubních obtíží,
- lepší vyrovnávání se s psychickou zátěží dne díky hormonům endorfinům,
- optimální tělesná hmotnost.

Kromě pozitivního vlivu pohybu na zdraví, nelze opomenout i jeho další přínosy. Při aktivním trávení volného času sportem dochází k setkávání lidí a jejich seznamování se, vznikají nové relace mezi lidmi, nová přátelství.

Problematikou volného času se zabývají i nadnárodní instituce, např. v materiálech EU stále častěji zaznívá názor, že aktivní trávení volného času realizovaného aktivitami sportovního charakteru má významný vliv na socializaci člověka a jeho integraci do společnosti. (Dohnal, 2002)

Důležitou roli sportu v životě člověka vyzdvihuje též **Koncepce státní politiky v tělovýchově a sportu ČR**, která říká: *„Přiměřená pohybová aktivita patří k intervenujícím činitelům zdraví a délky lidského života, kterou není možno jiným způsobem kompenzovat. Vzhledem ke stálému snižování přirozené fyzické zátěže u všech věkových skupin občanů je proto funkce tělovýchovy a sportu v současné době v jejich životě nezastupitelná.“* (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, online)

Kromě pozitivního vlivu sportu na zdraví vyzdvihuje Koncepce další přednosti sportu jako usměrnění agresivity, rozvoj sociálního vědomí a etického kodexu člověka, zejména v dětství a mládí. Sport přispívá k demokratickému sdružení občanů, vede je k aktivitě, toleranci, respektu a spolupráci. Aktivní způsob života je prevencí drogové závislosti, alkoholismu, kriminality a jiných negativních sociálních jevů. Občanům se zdravotním postižením pomáhá sport vyrovnat se s jejich handicapem a v integraci do společnosti. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, online)

4.5 Financování tělesné kultury

Za systém tělesné kultury považují Hodaň a Hobza (2010, s. 47) *„množinu organizací, institucí, legislativních norem, způsobů personálního a materiálního zabezpečení, uspořádanou do funkční struktury, vycházející ze vzájemných vazeb uvedených prvků a vazeb na vnější okolí, s cílem co nejefektivnějšího zabezpečení a uspokojení zvláštních pohybových potřeb člověka realizovaných prostřednictvím tělesných cvičení.“*

Financování tělesné kultury bývá zabezpečováno jak ze zdrojů veřejných, tak ze zdrojů soukromých. Velmi často je to i rozpočet domácností. Do obou sfér, tedy veřejné a soukromé, spadají činnosti, kterými jsou vyjadřovány zájmy občanů, ale i činnosti zaměřené na péči o člověka ve smyslu vytvoření podmínek pro péči o někoho. Hodaň a Hobza (2010) vyzdvihuje *„problém vytvoření podmínek“,* protože ten nemůže být jen individuální, ačkoli je dle něj zcela individuální záležitostí péče o vlastní zdraví – jedná se o postoj k sobě samému a hodnoty každého člověka. Aby byl tento problém individuálně vyřešen, je proto zapotřebí vytvořit podmínky. To už je ale problémem celospolečenský, který souvisí s charakterem státu.

Finanční prostředky státního rozpočtu, které plynou na programovou podporu „sportu a tělovýchovy“ jsou rozdělovány na *veřejně prospěšné programy, podporu státní reprezentace a investice.* Rozdělování státních prostředků posuzuje Rada pro tělovýchovu a sport, která předkládá svá doporučení ministru školství, mládeže a tělovýchovy a tento pak rozhodne.

Státní rozpočet přispívá asi *třetinou celkových zdrojů* k financování tělesné kultury. Zbylé *dvě třetiny* tvoří finanční *prostředky krajských a municipálních rozpočtů*. Prostředky ze státního rozpočtu směřují především na podporu **státní sportovní reprezentace, vrcholový sport a jeho zázemí**. Prostředky z rozpočtu krajů a municipalit sledují spíše **pohybovou rekreaci**. (Hodaň a Hobza, 2010)

Následující tabulka ukazuje strukturu zdrojů financování tělesné kultury v ČR. Vzhledem k obtížnému získávání těchto dat, jsou informace v ní uvedené z roku 1990. (Hobza a Hodaň, 2010) Z tabulky je patrné dominantní postavení výdajů domácností.

Tab. 3 Hlavní zdroje financování tělesné kultury v ČR v roce 1990

Druh výdajů	mld. Kč	%
1. Výdaje státního rozpočtu	1,13	4,70
2. Výdaje rozpočtů okresů a municipalit	3,32	13,80
3. Výnosy z vlastní činnosti	1,40	5,80
4. Výdaje domácností	14,30	59,30
5. Výnosy z reklamy	0,10	0,40
6. Poplatky televize a médií	0,01	0,06
7. Výnosy sportovních loterií (např. Sazka)	0,54	2,30
8. Podpora podniků a institucí	3,32	12,40
Celkem	24,13	100,00

Zdroj: Novotný, 2000 In Hobza a Hodaň, 2010, s. 94

V současnosti lze aproximovat následující vývoj: (Hobza a Hodaň, 2010)

- výdaje ze státního rozpočtu se podílově snížily,
- výdaje z rozpočtů územních celků se podílově zvýšily,
- výdaje domácností se podílově zvýšily,
- výnosy akciové společnosti SAZKA se podílově snížily,
- podpora podniků a institucí se podílově zvýšila.

Ze soukromých finančních zdrojů jsou významné nejen domácnosti, ale též podíl z výtěžku sázkových her. V ČR působí několik stovek provozovatelů loterií a sázkových her. Těmto provozovatelům je povolena živnost v případě, že odvádí část zisku na společensky prospěšné programy a projekty. V roce 2007 se v hazardních hrách utratilo přibližně 110 mld. Kč. (Hobza a Hodaň, 2010)

Obrázek č. 3 znázorňuje vývoj výdajů na podporu sportu, pohybové a tělocvičné rekreace ze strany státního rozpočtu a z rozpočtů územně samosprávných celků. Vývoj se týká období 1997 až 2009. Z grafu je patrná výraznější podpora krajů a obcí.

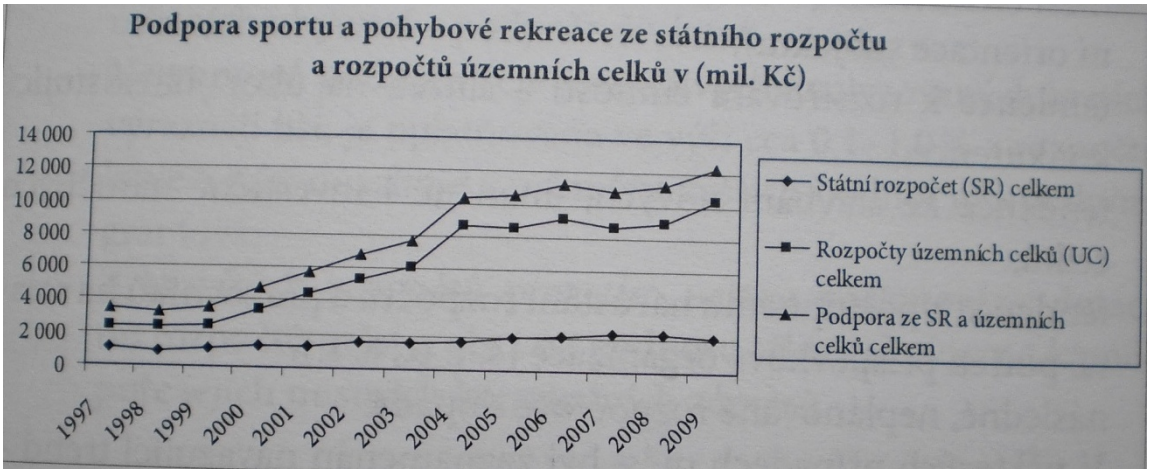

Obr: 3 Výdaje na sport a pohybovou (tělocvičnou) rekreaci (v mil. Kč)
Zdroj: Hobza, 2010b In Hobza a Hodaň, 2010

Financování sportu ze státního rozpočtu: (Hodaň a Hobza, 2010)

V procesu rozhodování o financování sportu je dominantní politický vliv. Zdroje pro reprezentační sport jsou z rozpočtu uvolňovány prostřednictvím MŠMT. Aby bylo dosaženo vytyčených cílů státní politiky v oblasti „sportu a tělovýchovy", byly vytvořeny tematické oblasti programů:

1. státní sportovní reprezentace a výchovy sportovně talentované mládeže,
2. veřejně prospěšné programy pro nestátní neziskové organizace celorepublikového charakteru,
3. provoz, údržba a rozvoj infrastruktury sportovních a tělovýchovných zařízení.

Pro přehled dotačních programů státního rozpočtu jsou uvedeny názvy jednotlivých programů a finanční prostředky čerpané na jednotlivé dotační tituly:

Tab. 4 Dotační programy státního rozpočtu a prostředky z nich čerpané v roce 2009

Dotační program	mil. Kč
SPORTOVNÍ REPREZENTACE	
Program I:*Sportovní reprezentace*	444,3
Program II: *Sportovní centra mládeže (SCM)*	173,9
Program III: *Sportovní talent*	89,5
VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÉ PROGRAMY	
Program IV: *Sportovní třídy*	75,5
Program V: *Národní program rozvoje sportu pro všechny*	30,0
Program VI: *Sport a škola*	21,0
Program VII: *Sport zdravotně postižených*	9,5
Program VIII: *Údržba a provoz sportovních a tělovýchovných zařízení*	154,2
Program IX	63,9
INVESTICE	
Program *Investice (rozdělení na tělovýchovu a reprezentaci)*	617,0

Zdroj: Interní informace MŠMT, 2010 In Hodaň a Hobza, 2010, s. 109

Program I a II tvoří významný podíl z výdajových programů na sport ze státního rozpočtu. Přesto Sportovní reprezentace vykazuje, zvláště od roku 2006, progresi a program SCM má od r. 2003 klesající tendenci. Národní program rozvoje sportu pro všechny (program V) je objemově v absolutních hodnotách velmi nízký. Program VIII a Program Investice se staly v průběhu let nejvýznamnějšími, co se týče objemu poskytovaných prostředků ze státního rozpočtu, i ovlivnění rozvoje sportovního a tělovýchovného hnutí. Je zřetelná prioritní orientace státu na reprezentaci, ostatní veřejně prospěšné programy jsou realizovány pouze v malém podílu z celku. (Hodaň a Hobza, 2010)

Financování sportu z krajských a municipálních rozpočtů: (Hodaň a Hobza, 2010)

Nejvyššími výdaji v municipálních rozpočtech jsou provozní a investiční podpora stadionů (plaveckých a zimních), podpora aquaparků, vodních ploch, center volného času atd.

Krajská podpora pohybové rekreace a sportu je poskytována prostřednictvím grantové a negrantové podpory. Grantová podpora na výdaje „sport a tělovýchova" dosahuje asi 0,1 – 0,4 % z rozpočtu kraje (byly použity hodnoty šesti analyzovaných krajů). Negrantová politika se orientuje převážně na profesionální sport za účelem propagace regionu či města, iniciace impulzu k aktivnímu provozování sportu obyvatel a diváctví. Tato podpora většinou dosahuje výše 0,1 až 1 % z rozpočtu kraje. Z krajských rozpočtů v současné době nejsou poskytovány dotace do rozpočtů měst a obcí na podporu tělesné kultury a k podpoře jejich koncepčních záměrů.

Na úrovni municipalit je vydáváno přibližně 2 – 3 % prostředků z obecních rozpočtů na rozvoj „sportu a tělovýchovy". V případě jednorázových investic do sportovní infrastruktury bývá podíl čerpání vyšší. Města a obce často disponují vlastními zařízeními, která sdružují a prostřednictvím vytvořených příspěvkových organizací koordinují sportovní a rekreační činnost v daném městě/obci. Městská zařízení slouží hlavně k rozvoji tzv. „sportu pro všechny", tedy rekreačního sportu, pohybové rekreace a rozvoje cestovního ruchu.

5 Charakteristika zkoumaných měst

Kapitola se zaměřuje na popis zkoumaných měst Brno a Vitoria-Gasteiz. Popisuje jejich geografickou polohu, historii, význam v rámci regionu, přírodní, kulturní, dopravní podmínky, školství a průmysl. Dále se tato kapitola zaměřuje na podobnosti a odlišnosti obou měst a vysvětluje, proč jsou obě města srovnatelná pro účely této diplomové práce.

5.1 Charakteristika města Brna

Statutární město Brno je druhým největším městem České republiky, zároveň je považováno za centrum Moravy. Je sídlem Jihomoravského kraje. K 31. 12. 2013 byl zaznamenán počet obyvatel bydlících v Brně 377 508.

Jméno dala městu osada, dnešní Staré Brno, která vznikla u brodu přes řeku Svratku kolem roku 1 000. Od 11. stol. tu stojí hrad, který tehdy sloužil jako sídlo přemyslovského knížete. Ve 14. stol. mělo Brno přibližně tisíc domů, ve kterých žilo asi 11 000 obyvatel. V té době prožívalo město svůj rozkvět. (Český statistický úřad, online)

Obr. 4 Poloha Brna v rámci České republiky, zdroj: vlastní

Město má výhodnou polohu, a proto bývávalo důležitou křižovatkou obchodních cest. V 18. stol. se rozvíjí průmysl a obchod, zejména *textilní průmysl*, který dával práci 10 000 lidí. S rozvojem průmyslu roste předměstí i počet obyvatel – 46 tisíc. Zavádí se plynové osvětlení, pouliční dráha, jsou zakládána gymnázia a vysoké školy. V 19. stol.

roste význam *strojírenství*, ve 20. stol. se rozvíjí chemický, dřevařský a nábytkářský průmysl.(Český statistický úřad, online)

Do 90. let 20. stol. patřily mezi nejvýznamnější brněnské firmy 1. *brněnská strojírna, Královopolská strojírna, Zbrojovka Brno, Zetor a Mosilana*. Dnes se průmysl koncentruje zejména v průmyslové zóně zvané *Černovická terasa* a v *Českém technologickém parku*. Společnosti zde sídlící se specializují na výrobu součástek pro automobilový průmysl a lehký průmysl. Jsou tu prostory pro kanceláře a výzkum.

Na jižní straně je Brno obklopeno jihomoravskou nížinou, na severozápadní straně se nachází *Českomoravská vrchovina* a na severovýchodě zasahuje *CHKO Moravský kras*. Brno se rozléhá na ploše 230 km^2. Městem protékají dvě řeky, *Svitava a Svratka*. Řeka Svratka vytváří na severozápadě města nádrž nazývanou Brněnská přehrada. (Český statistický úřad, online)

Na území Brna je vyhlášeno *29 zvláště chráněných území*, jejichž celková plocha je 373 ha, tedy 1,5 % celkové rozlohy města: 2 národní přírodní památky, 7 přírodních rezervací, 20 přírodních památek a 2 přírodní parky, Baba a Podkomorské lesy. (Brno, online)

Z územně správního hlediska je město Brno rozděleno na 29 městských částí. Městské části v dnešní podobě vznikly v roce 1990.

Brno je centrem obchodu, *veletržní a kongresové turistiky*. Společnost Veletrhy Brno, a.s. tradičně pořádá veletrhy a výstavy s tematickým zaměřením. (Český statistický úřad, online)

Brno je druhým největším centrem *vzdělávání* v ČR. Je univerzitním městem: Masarykova a Mendelova univerzita, Vysoké učení technické, Univerzita obrany, Veterinární a farmaceutická univerzita, Janáčkova akademie múzických uměním a další.

Brno je centrem *soudnictví*. Je sídlem Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu, Ústavního soudu ČR, Nejvyššího státního zastupitelství, Úřadu na ochranu hospodářské soutěže a Kanceláře veřejného ochránce práv, tzv. ombudsmana.

Město nabízí řadu *možností kulturního vyžití*, např. *muzea* (Muzeum města Brna, Moravské zemské muzeum, Muzeum romské kultury, Technické muzeum aj.), *hudba* (Hudební scéna Městského divadla, Státní filharmonie Brno), *divadla* (Mahenovo divadlo, Janáčkovo divadlo, Městské divadlo, Divadlo Reduta, dětské Divadlo Radost atd.), *knihovny* (Moravská zemská knihovna, jež je krajskou knihovnou v Jihomoravském kraji, Knihovna Jiřího Mahena).

Mimo jiné, se v Brně každoročně koná Velká cena známá pod jménem *Grand Prix*. Jde o nejslavnější motoristický závod v ČR, který se koná na automotodromu, tzv.

Masarykův okruh. Tradicí je i přehlídka ohňostrojů *Ignis Brunensis*, konaná vždy na přelomu května a června.

Mezi *historicky významné památky* v Brně řadíme: Chrám Sv. Petra a Pavla, Hrad Špilberk, Vilu Tugendhat, symbol funkcionalismu, zapsanou do seznamu světového a kulturního dědictví UNESCO. Ve městě je více než 50 kostelů, hvězdárna a planetárium, botanická a zoologická zahrada.

Brno je *výhodně situováno*. Leží na křižovatce dálnic D1 (Praha-Brno) a D2 (Brno-Bratislava), proto je to město se značnou intenzitou dopravy. Je *významným železničním uzlem*, leží na mezinárodní železniční trase vedoucí z Balkánu přes města Budapešť, Brno, Praha, Berlín až do Skandinávie. Pro leteckou dopravu slouží letiště v městské části Tuřany. Městská doprava je zajišťována tramvajovými, trolejbusovými a autobusovými linkami.

Obr. 5 Poloha Brna v rámci Jihomoravského kraje, zdroj: vlastní

5.2 Charakteristika města Vitoria-Gasteiz

Vitoria-Gasteiz měla vždy obchodní charakter. Historikové konstatují, že se tu už ve 13. stol. konaly tři trhy týdně a od roku 1399 dokonce dva veletrhy ročně, díky nimž sem mířilo velké množství návštěvníků. Důležitým historickým charakterem města je i jeho privilegium, které dávalo všem obyvatelům právo na stejné podmínky, a to bez rozdílu mezi urozenými a neurozenými. (Vitoria-Gasteiz, online)

Vitoria-Gasteiz leží na severu Španělska a náleží k jedné ze 17 španělských komunitních oblastí nazývané Baskicko (País Vasco). Tato komunitní oblast je dále rozdělena na tři provincie: *Álava, Guipúzcoa a Vizcaya*, z nichž Vitoria-Gateiz náleží k provincii Álava.

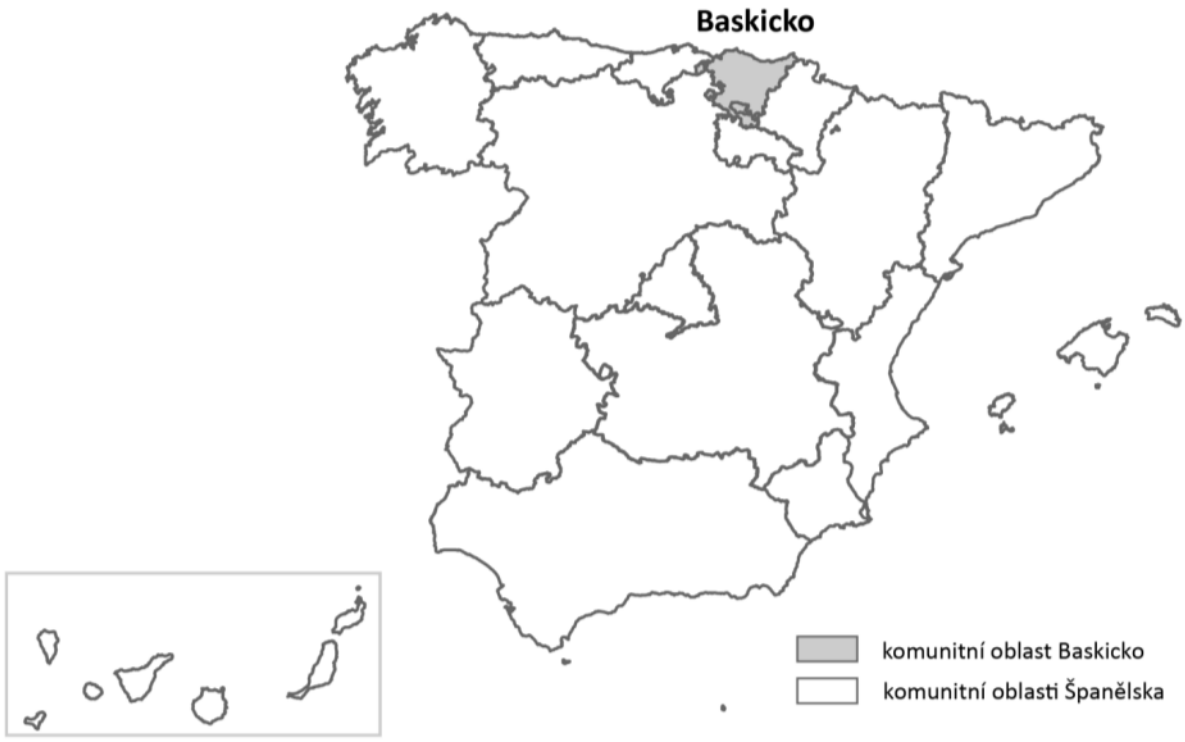

Obr. 6 Poloha Baskicka v rámci Španělska, zdroj: vlastní

V roce 1980 byla Vitoria-Gasteiz vybrána Baskickým parlamentem za hlavní město Baskicka. V lednu roku 2013 se zde hlásilo k trvalému pobytu 242 127 obyvatel. (Vitoria-Gasteiz, online)

Město má strategickou polohu. V prvé řadě se nachází na nejkratší cestě mezi kastilskou rovinou a severem Evropy. (Vitoria-Gasteiz, online) Za druhé, nedaleko samotné Vitoria-Gasteiz je hranice s Francií. Nelze též opomenout skutečnost, že komunitní oblast Baskicko patří spolu s komunitní oblastí Cataluña mezi nejbohatší a také nejdražší regiony Španělska. Baskicko, stejně jako samotná Vitoria-Gasteiz, je významným průmyslovým regionem.

Vlivem geografických podmínek Baskicka byl v tomto kraji vždy důležitý primární sektor. Zemědělství a chov dobytka patřil především ve vnitrozemí Baskicka k nejčastějším způsobům obživy. I když se život na venkově změnil, tradiční statky roztroušené v krajině stále fungují. Moře bylo dříve zdrojem obživy, dnes i zábavy.

Obchodní přístav v Bilbau patří mezi nejznámější ve Španělsku. V každém městě na pobřeží Kantabrijského moře kotví rybářské lodě. (Česká televize, online)

Obr. 7 Rozdělení Baskicka na provincie, poloha města Vitoria-Gasteiz, zdroj: vlastní

Baskicko vykazuje vysoký výkon v HDP na osobu. V roce 2011 tato hodnota dosáhla 30 500 eur HDP/os., což je o 21 % víc, než je průměr jiných regionů Španělska. Lepší výkon v porovnání se Španělskem vykazuje Baskicko i v nezaměstnanosti. Zatímco v roce 2013 bylo ve Španělsku 26,4 % nezaměstnaných, v Baskicku to bylo podstatně méně – 14,6 %. Baskicko je jedním ze španělských regionů s největší koncentrací průmyslu a se zaměstnaností v průmyslu (29 %). Pro srovnání, zaměstnanost v průmyslu ve Španělsku – 22% a v EU 27 – 25 %. Tradičním průmyslovým odvětvím Baskicka je výroba kovů, strojů a automobilový průmysl. (European Commision, online)

Komunitní oblast Baskicko je významná i z hlediska přírodního, což dokazuje množství přírodních parků v celém regionu, z nichž lze jmenovat *Parque Natural Urkiola, Gorbeia, Izki, Aralar, Pagoeta, Armañón.*

Středověké centrum města bylo v roce 1997 vyhlášeno za historické centrum, tzv. Casco Viejo. Z architektonicky významných budov města je možné zmínit katedrálu, *Catedral de Santa María* a kostely Sv. Petra a Václava. Kromě náměstí *Plaza de la Virgen Blanca* má město ještě druhé náměstí *Plaza de España,* kde se koná většina kulturních akcí.

Vitoria-Gasteiz je univerzitním městem. Ačkoli v porovnání s Brnem je tu jediná univerzita, *Universidad del País Vasco,* přicházejí sem studovat lidé z celého regionu. Univerzita nabízí několik oborů: technický, farmaceutický, filozofický a podnikatelský.

Kromě toho disponuje univerzita dalšími dvěma kampusy, v San-Sebastiánu a v Bilbau. (Universidad del País Vasco, online)

Vitoria je město karnevalů, které se tu konají několikrát do roka. Jedná se o kulturní akce plné hudby a tance, kdy dlouhá procesí a průvody lidí procházejí městem a ostatní obyvatelé spolu s nimi slaví např. Velikonoce, masopust aj.

V roce 2010 byla Vitoria-Gasteiz vyhlášena Evropskou komisí *Zeleným městem Evropy 2012* (Green Capital 2012). Toto ocenění jí přineslo nejen finanční odměnu, ale i další výhody. Ve městě bylo vysázeno 250 000 stromů, které spojily tzv. Anillo Verde (Zelený prsten), což je park vedoucí po obvodu města. Cílem vytvoření takového parku bylo environmentální obnovení periferie města a oživení ekologické a sociální hodnoty tohoto území. Byla také vytvořena nová pracovní místa a podpořeny tzv. zelené pozice. Díky tomuto ocenění se Vitoria-Gastiz stala známější, což přilákalo více turistů. (Vitoria-Gasteiz, online)

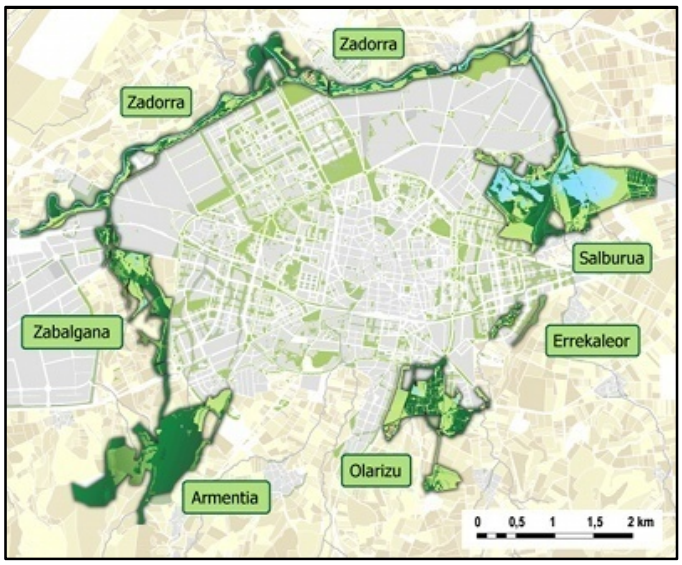

Obr. 8 *Park Anillo Verde* okolo města
Zdroj: Vitoria-Gasteiz, online

K dopravě mohou obyvatelé využít místních tramvají a autobusů, nicméně obyvatelé využívají spíše jízdní kola. Město je rovinaté, všechno je tu relativně blízko a ve městě je vybudována síť cyklostezek. Tyto faktory vysvětlují to, proč obyvatelé Vitoria-Gasteiz dávají přednost kolu před městskou hromadnou dopravou.

Vitoria-Gasteiz je důležitým *silničním uzlem*: dálnice AP-1, přezdívaná severní dálnice, vede z Burgos do Éibaru a silnice pro motorová vozidla A-1 spojující Madrid a Irún. Významná železniční společnost RENFE (Red Nacional de Ferrocarriles Españoles) propojuje svými pravidelnými linkami město s ostatními španělskými regiony (Madrid, Barcelona aj.) Z Vitoria-Gasteiz je tedy dobré spojení nejen na jih k hlavnímu městu Španělska, nýbrž také na severní pobřeží.

5.3 Srovnatelnost zkoumaných měst

České město Brno a španělské město Vitoria-Gasteiz byly pro tuto diplomovou práci vybrány na základě určitých podobností. Hlediska podobností či srovnatelností měst z pohledu autorky jsou uvedena v tabulce č. 5.

Tab. 5 Hlediska podobností měst Brno a Vitoria-Gasteiz

HLEDISKO PODOBNOSTI	BRNO	VITORIA-GASTEIZ
Významnost města v rámci regionu	**Centrum** Moravy, **sídlo** Jihomoravského kraje.	**Centrum** provincie Álava, **sídlo** komunitní oblasti Baskicko.
Výhodná poloha	V minulosti významnou křižovatkou obchodních cest. Dnes významný **silniční a železniční uzel**. Blízkost Rakouska a Slovenska.	Je součástí Baskicka, tj. **ekonomicky významného** španělského regionu. **Silniční a železniční uzel**. Blízkost Francie.
Rozloha města	230 km^2	276,08 km^2
Počet obyvatel	377 508 (k 31.12.2013)	242 127 (k 31.1.2013)
Množství chráněných území	Na území Brna vyhlášeno **29 chráněných území**. Zasahuje **CHKO Moravský kras**.	Množství **přírodních parků** v regionu Baskicko (Urkiola, Gorbeia, Izki atd.).
Kulturní dění ve městě	**Veletrhy** na brněnském výstavišti, ohňostroje Ignis Brunensis, **divadla**, galerie, muzea, slavnosti piva, vína, jídla, **Grand Prix**.	**Karnevaly**, jazzové festivaly, divadlo, kino, sportovní akce jako maratony, triatlony aj.
Vysoké školství	Mendelova a Masarykova univerzita, VUT Brno, Univerzita obrany, Janáčkova akademie múzických umění, Veterinární a farmaceutická univerzita.	Universidad del País Vasco (kampus ve Vitoria-Gasteiz, v San Sebatianu a v Bilbau).
Průmysl	V minulosti významné průmyslové město (**textilní a strojírenský průmysl**: Královopolská strojírna, Zetor, Zbrojovka Brno, Mosilana atd.). Dnes - průmyslové areály jako **Černovická terasa a Český technologický park.**	Baskicko je známý průmyslový region (**výroba kovů, strojů, automobilový průmysl**).

Zdroj: vlastní

Analyzovaná města jsou významná v rámci svých regionů a jsou považována za jejich centra. Obě města jsou dobře propojena silnicemi a železnicemi tak, že se dá snadno cestovat do ostatních regionů autem, autobusem i vlakem. V blízkosti obou měst se nachází letiště: v městské části Brno – Tuřany je letiště s pravidelnými linkami do Londýna, ve městě Bilbao (přibližně 60 km od Vitoria-Gasteiz) lze využít letiště s pravidelnými lety nejen do ostatních regionů Španělska, nýbrž do celé Evropy.

Brno i Vitoria-Gasteiz jsou obklopeny chráněnými územími s vysokou přírodní hodnotou: Brno má ve svém okolí Českomoravskou vrchovinu a Moravský kras, na samotném území města je pak 29 vyhlášených chráněných území. V blízkosti Vitoria-Gasteiz je plno přírodní parků, které jsou roztroušeny po celém území komunitní oblasti Baskicko.

Obě zkoumaná města jsou centry kulturního dění a jsou známá průmyslovými odvětvími.

Přestože Vitoria-Gasteiz disponuje pouze jednou veřejnou vysokou školou, autorka diplomové práce považuje toto město za univerzitní, stejně jako Brno. Universidad del País Vasco nabízí dle autorky dostačující počet fakult pro město o velikosti 240 tisíc obyvatel. Navíc v okolních městech Bilbao a San Sebastián jsou kampusy této univerzity poskytující další studijní obory.

I přes značné množství podobností se obě města v mnohém liší. Tyto odlišnosti jsou však také velice důležité pro účely diplomové práce. V některých rozdílnostech lze najít inspiraci pro město Brno. Rozdíly měst z pohledu autorky jsou uvedeny v tabulce č. 6.

Tab. 6 Hlediska odlišností měst Brno a Vitoria-Gasteiz

HLEDISKO ODLIŠNOSTI	BRNO	VITORIA-GASTEIZ
Geografická poloha	JV území ČR 49°12' severní šířky 16°34' východní délky nadmořská výška 190 - 475 m. n. m.	Sever Španělska 42°50' severní šířky 2°40' západní délky nadmořská výška 528,6 m. n. m.
Podnebí	Mírné klima.	Více srážek a silnější vítr díky blízkosti **Atlantského oceánu.**
Městská zeleň	**Veřejná zeleň 10,88 m2/os.** Parky jsou často neudržované.	**10 milionů m2** parků a zelených ploch(**45 m2** zelených ploch/ob.). Vitoria získala titul **Green Capital 2012.**
Sportovní kultura	Město Brno podporuje spíše **finančně** a to zejména sporty jako **plavání a hokej.** Tato podpora směřuje hlavně **sportovním klubům**, nikoli veřejnosti obecně. K pohybu po městě obyvatelé upřednostňují MHD.	Proslulé **lezením** ve volné přírodě, i lezením na umělé stěně. Obyvatelé dávají přednost **jízdě na kole** před MHD (uzpůsobená dopravní infrastruktura pro cyklisty). Každá MČ má své **sportoviště**. Levnější vstupné, plavání zdarma.

Zdroj: vlastní

Základním rozdílem měst je jejich geografická poloha. Ačkoli se jedná o evropská města, jejich zeměpisné šířky, délky a nadmořské výšky jsou odlišné. Nelze též opomenout, že Vitoria-Gasteiz se nachází na severu Španělska, velice blízko

Atlantského oceánu, který ovlivňuje zdejší klima (teploty, úhrn srážek, vítr, vlhkost vzduchu).

Vitoria-Gasteiz je označována jako „zelené město“ pro velké množství parků (El Prado, Arriaga, Judimendi, San Martín, Salburua, Anillo Verde a další), z nichž některé jsou velmi rozsáhlé, např. Park San Martín disponuje rozlohou 85 tisíc m^2. (Vitoria-Gasteiz, online) Brnu také nelze odepřít množství veřejných parků, z nichž některé jsou historicky významné (Lužánky, Denisovy sady, Špilberk, Tyršův sad aj.), nicméně brněnské parky jsou mnohdy neudržované (zmiňuje např. projektant Filip Slezák, Zprávy aktuálně, online) Razantní rozdíl mezi městy je i v rozloze veřejné zeleně na osobu 10,88 m^2 v Brně a 45 m^2 ve Vitoria-Gasteiz.)

I v oblasti sportovní kultury lze najít určité rozdíly. Česko je proslulé hokejem, Španělsko je známé lezením, protože jde o hornatou zemi s obrovským množstvím skal. Španělé často využívají i umělé stěny pro trénink či v období zimních měsíců, kdy nelze tento sport praktikovat ve volné přírodě. Je třeba zmínit nemalou finanční podporu města Brna na sportovní aktivity. Tato finanční podpora je však mířena především na konkrétní sporty, a to hokej a plávání. Ve Vitoria-Gasteiz existují sportoviště, kde lze praktikovat různé druhy sportů. Takové sportoviště má k dispozici každá městská část, což znamená, že sport je dostupný všem obyvatelům. Důvodem, proč obyvatelé Vitoria-Gasteiz jezdí často na kole, je zřejmě uzpůsobená dopravní infrastruktura pro cyklisty, která v Brně chybí. Dalšími faktory zdůvodňujícím velkou míru využívání cyklistické dopravy ve Vitoria-Gasteiz, budou zřejmě jiné zvyky a podpora sportu ze strany města.

6 Výsledky

Kapitola si klade za cíl popsat stávající sportovní centra v majetku měst Brna a Vitoria-Gasteiz a způsob, jakým obě města motivují své obyvatele k pohybu, popřípadě jaké prostředky k této motivaci využívají. Vzhledem k velkému množství sportovních zařízení ve městě Vitoria-Gasteiz, jsou v této práci řešena pouze *občanská centra.*

Kapitola se dále zaměřuje na popis cyklistiky jako zástupce outdoorových sportovních aktivit, které lze praktikovat venku, zároveň je lze provozovat při cestě do školy/práce. Cyklistická doprava šetří životní prostředí a v dnešní době nárůstu motorové dopravy by napomohla snížení přetížení komunikačních sítí, i proto je jí v této práci věnována značná pozornost.

6.1 Města Brno z hlediska sportovních aktivit

Cílem podkapitoly je popsat sportovní zařízení, jejichž majitelem je radnice města, a podmínky pro cyklistiku. Tato část interpretuje výsledky osobního rozhovoru s paní Mgr. Bělou Fikesovou, vedoucí Odboru sportu a volnočasových aktivit MMB, a výsledky e-mailové komunikace s panem Ing. Tomášem Burianem, referentem oddělení koncepce Odboru dopravy MMB. Součástí kapitoly je též popis kompetencí Odboru sportu a volnočasových aktivit. Protože podpora města Brna je v oblasti sportu spíše finančního rázu, poslední část je věnována financím plynoucím ze strany města do odvětví sportu.

6.1.1 Sportovní a rekreační zařízení v majetku města Brna

V Brně je 15 městských sportovišť, jejichž vlastníkem je buď samotné město Brno, nebo společnost *STAREZ – SPORT a.s.,* jejímž výhradním akcionářem je Statutární město Brno. Většina těchto sportovišť je dále pronajímána a jejich provozovateli jsou většinou sportovní kluby, příspěvkové organizace či společnost STAREZ – SPORT a.s.

Statutární město Brno založilo 1. července roku 2004 *společnost STAREZ – SPORT, a.s.* za účelem nutnosti sjednocení řízení sportovních a rekreačních zařízení, která jsou majetkem města Brna. Cílem bylo postupně převzít správu a provoz sportovišť od příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je město Brno. (Starez – Sport, online) Dnes tato společnost spravuje a provozuje devět sportovišť, jak lze vidět v následující tabulce.

Tab. 7 Přehled městských sportovišť, jejich vlastníka a provozovatele, Brno

SPORTOVNÍ ZAŘÍZENÍ	VLASTNÍK	PROVOZOVATEL
Městský fotbalový stadion Srbská	město Brno (ve správě OŠMT)	FC Zbrojovka Brno, a.s.
Hala míčových sportů Vodova	město Brno (ve správě OŠMT)	SK Královo Pole, o.s.
Volejbalové kurty Lužánky	město Brno (ve správě OŠMT)	SK Královo Pole, o.s.
Hala Rondo (nyní Kajot Aréna)	STAREZ-SPORT, a.s.	KOMETA GROUP, a.s.
Městský baseballový stadion	STAREZ-SPORT, a.s.	Pro Draci, s.r.o.
Hala Morenda	město Brno (ve správě OŠMT)	Jihomoravské basketbalové centrum
Městský plavecký stadion Lužánky	město Brno 95% (ve správě OŠMT), soukromá osoba 5%	STAREZ-SPORT, a.s.
Aquapark Kohoutovice	město Brno (ve správě OŠMT)	STAREZ-SPORT, a.s.
Rekreační areál Kraví hora	město Brno (ve správě MČ Brno-střed)	p.o. městské části
Mobilní kluziště za Lužánkami	město Brno (ve správě OŠMT)	STAREZ-SPORT, a.s.
Zimní stadion Úvoz	město Brno (ve správě MČ Brno-střed)	p.o. městské části
Koupaliště Riviéra	STAREZ-SPORT, a.s.	STAREZ-SPORT, a.s.
Lázeňské a relaxační centrum Rašínova	město Brno (ve správě OŠMT)	STAREZ-SPORT, a.s.
Krytý plavecký bazén Ponávka	město Brno (ve správě OŠMT)	STAREZ-SPORT, a.s.
Koupaliště Zábrdovice	město Brno	STAREZ-SPORT, a.s.

Zdroj: Magistrát města Brna, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy (OŠMT)

Aquapark Kohoutovice

Aquapark Kohoutovice je občanům města Brna k dispozici od roku 2010. V jeho prostorách se nachází rekreační bazén s divokou řekou, vířivka, sauna a plavecký bazén v délce 25 m s šesti drahami, tobogán a bazén na střeše.

Koupaliště Riviéra

Koupaliště Riviéra patří mezi největší přírodní koupaliště v ČR. Jedná se o kaskádu říčních bazénů různé hloubky. Pro sportovní vyžití jsou tu k dispozici kurty pro plážový volejbal, posilovna, dětské hřiště a atrakce jako aquazorbing.

Koupaliště Zábrdovice

V areálu koupaliště se nachází dva padesátimetrové bazény. Pro děti slouží brouzdaliště a dětské hřiště. Koupaliště je provozováno pouze v letním období v měsících červenec až srpen.

Krytý plavecký bazén Ponávka

Bazén má délku 25 metrů a je rozdělen do tří drah. Od 1. září 2013 slouží areál veřejnosti v pracovní dny pouze v intervalech 6 - 9 hod ráno a 19 - 22 hod večer. O víkendech a svátcích je bazén přístupný veřejnosti od 8 do 20 hod. Ve zbylých intervalech je bazén pronajímán.

Lázeňské a relaxační centrum Rašínova

Součástí lázeňského a relaxačního centra na ulici Rašínova je bazén délky 18 m, vířivka, wellness zóna (parní lázeň, finská a horkovzdušná sauna aj.), solárium a posilovna. V prostoru posilovny se nachází tělocvična o rozloze 65 m^2. Tato slouží k rehabilitačním cvičením s možností pronájmu jednotlivcům či organizovaným skupinám. Využít ji lze pro cvičení jako aerobic, power jóga, pilates a další.

Městský plavecký stadion Lužánky

Jedná se o krytý bazén délky 50 m a hloubky od 1,8 do 5 m. Bazén je rozdělen do osmi drah. Disponuje skokanskou věží a skokanskými prkny pro veřejnost i pro vrcholové sportovce. Součástí plaveckého stadionu je také rekreační bazén hloubky 0,8m s teplotou vody až 33°C. Pro děti je k dispozici „dětský vodní svět", tedy herna pro děti se sociálním zázemím jako přebalovací pulty, koutek pro kojící matky atd.

Rekreační areál Kraví hora

Součástí areálu je krytý plavecký bazén o délce 25 m s menším bazénem pro děti, vířivkou a parní saunou a venkovní areál, kde je v létě možno využít dva bazény, hřiště na fotbal a plážový volejbal a stolní tenis. V zimě je venkovní areál využíván jako zimní kluziště.

Mobilní kluziště za Lužánkami

Kluziště vzniklo v roce 2009. V areálu kluziště je možné si půjčit brusle.

Volejbalové kurty Lužánky

Devět volejbalových kurtů bývá v provozu od května do října. Při splnění určitých podmínek nabízí Volejbalové kurty Lužánky bezplatné užívání kurtů brněnským mládežnickým volejbalovým klubům. (Volejbalové kurty Lužánky, online)

Ostatní městská sportovní centra uvedená v tabulce č. 7 nejsou blíže specifikována z důvodu *nepřístupnosti pro veřejnost za účelem sportu.* Hala Rondo, Hala Morenda, Hala Vodova, městský fotbalový stadion, městský baseballový stadion a zimní stadion na ulici Úvoz jsou za účelem sportovních aktivit přístupné pouze sportovním klubům, které si tyto prostory najímají. Veřejnost se může účastnit pouze diváctví sportovních utkání a kulturních akcí.

Ostatní menší brněnská sportoviště neuvedená v tabulce č. 7 jsou v majetku sportovních organizací, občanských sdružení a jiných právnických či fyzických osob, které sportovní činnosti samy neprovozují, ale zajišťují provoz samotného sportoviště. V roce 2007 byl vypracován ***Generel sportovních zařízení***, tj. seznam jednotlivých sportovišť a jejich bližší specifikace. Do této oblasti spadá přibližně 160 brněnských sportovišť. Provoz těchto sportovišť je zajišťován z hospodářské činnosti jednotlivých sportovních organizací, členských příspěvků a dotačních titulů rozpočtu města Brna.

Mezi sportoviště spadající do této oblasti, se řadí např.: (Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2011 – 2016)

- Masarykův okruh pro automotosporty (Žebětín),
- Areál Sokola Brno I na Kounicově ulici (míčové sporty, gymnastika, aj.),
- Hala TJ Tesla Brno na Halasově náměstí (míčové sporty, plavecký bazén),
- Areál velodromu v Pisárkách provozovaný TJ Favorit Brno a další.

Jen malé procento těchto areálů je založeno na komerční bázi. V případě provozování občanskými sdruženími, jsou finančně ohodnoceni pouze správci areálů, ostatní činovníci pracují pro tyto kluby ve svém volném čase bez nároku na odměnu.

„V ČR je docela velkou tradicí provozování sportovišť spolky." (Fikesová, B. 2015. Ústní sdělení) V České republice existuje řada zastřešujících sportovních, tělovýchovných a turistických organizací – svazů, asociací, unií a federací. Organizovaná tělovýchovná a sportovní činnost je provozována zejména v tělovýchovných jednotách a sportovních klubech, které jsou zaregistrovány pod zastřešujícími servisními organizacemi. Mezi nejvýznamnější brněnské organizace sdružující sportovce patří: *Česká obec sokolská, Česká asociace sport pro všechny, Klub českých turistů, Orel či Český svaz tělesně postižených sportovců.* Ve městě Brně se sportovní činností zabývá asi 250 klubů. (Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2011 – 2016)

Cenové zvýhodnění vstupného pro občany

Společnost STAREZ – SPORT a.s. nabízí cenové zvýhodnění pro abonenty. Pro levnější vstupné je třeba pořídit si čipové hodinky, které zároveň slouží ke vstupu do sportovišť. Za hodinky se platí vratná záloha 200 Kč. Zvýhodnění dosáhne abonent v případě, že si čipové hodinky dobije minimální částkou 1000 Kč. Poté má každý vstup do sportoviště levnější o 20 %. Tento systém se týká pěti sportovišť: *Aquapark Kohoutovice, Městský plavecký stadion Lužánky, Bazén Ponávka, Koupaliště Riviéra a Kluziště za Lužánkami.* (STAREZ – SPORT, online)

6.1.2 Cyklistika v Brně

V roce 2010 byl zpracován ***Generel cyklistické dopravy na území města Brna***. *„Jedná se o koncepční dokument popisující trasy pro vedení cyklistické dopravy, navrhující jejich technické řešení."* (Brno, online)

„V porovnání s celkovou délkou komunikační sítě tvoří cyklistické trasy a stezky jen zanedbatelné procento.“ (Generel cyklistické dopravy na území města Brna, online) Porovnání délek komunikačních sítí na území města Brna zobrazuje obrázek č. 9, z kterého je patrné, že v Brně významně dominují místní komunikace v majetku města.

„Průzkumy prokázaly fakt výrazného zvýšení počtu cyklistů využívajících kolo jako dopravní prostředek. Byl zaznamenán výrazný nárůst cyklistů na komunikační síti plošně na celém území města (asi 25 %). Byl potvrzen i nárůst cyklistů pohybujících se v hlavním dopravním prostoru.“ (Generel cyklistické dopravy na území města Brna, online) Zvyšující se počet cyklistů na frekventovaných ulicích jako Kounicova, Lidická, Křenová či Renneská znázorňuje obr. č. 10.

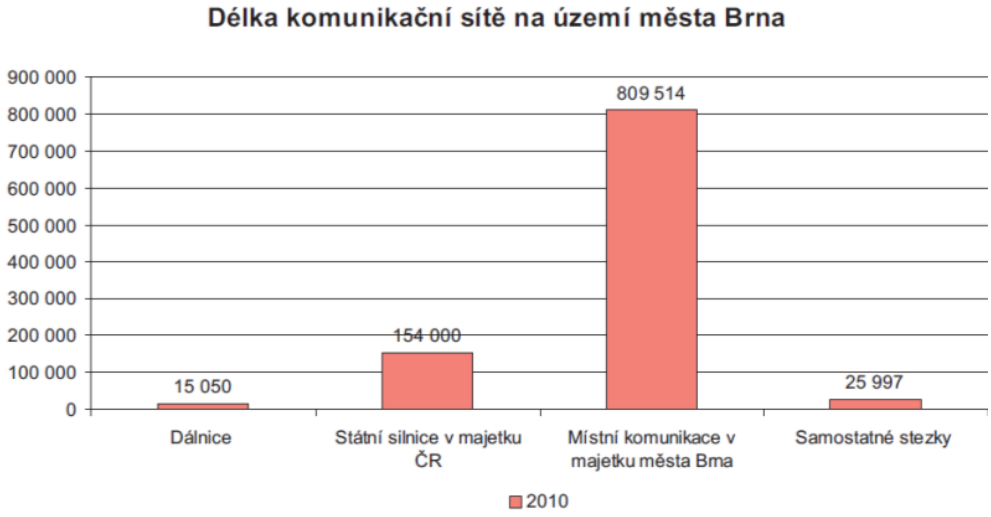

Obr. 9 Délka komunikační sítě na území města Brna v roce 2010
Zdroj: Generel cyklistické dopravy na území města Brna

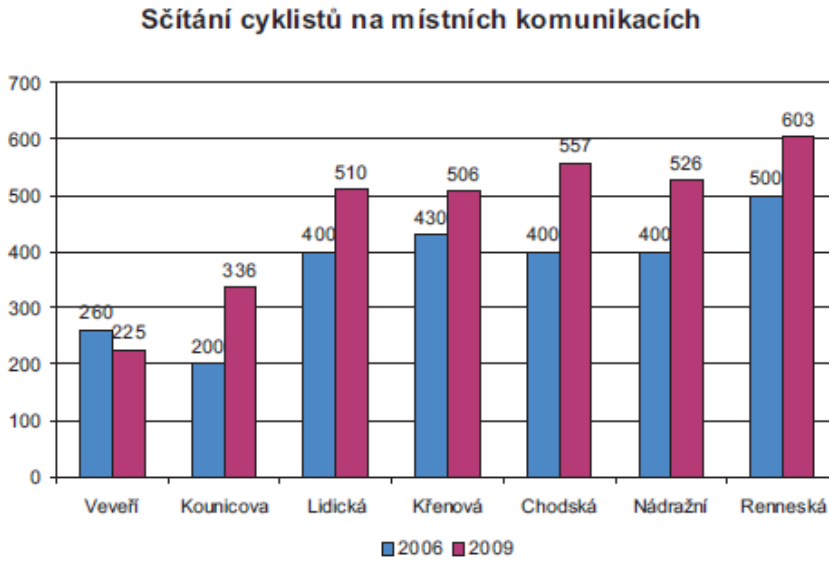

Obr. 10 Sčítání cyklistů na místních komunikacích ve městě Brně v letech 2006 a 2009
Zdroj: Generel cyklistické dopravy na území města Brna

„V podílu dopravní práce zaujímala cyklistická doprava v roce 2008 poslední příčku. V porovnání s městy podobné velikosti v sousedních zemích je co dohánět.“ (Generel cyklistické dopravy na území města Brna, online) Obrázek č. 11 znázorňuje, že většina obyvatel v r. 2008 upřednostňovala auto a MHD. Cyklistická doprava se umístila na posledním místě (zelená barva).

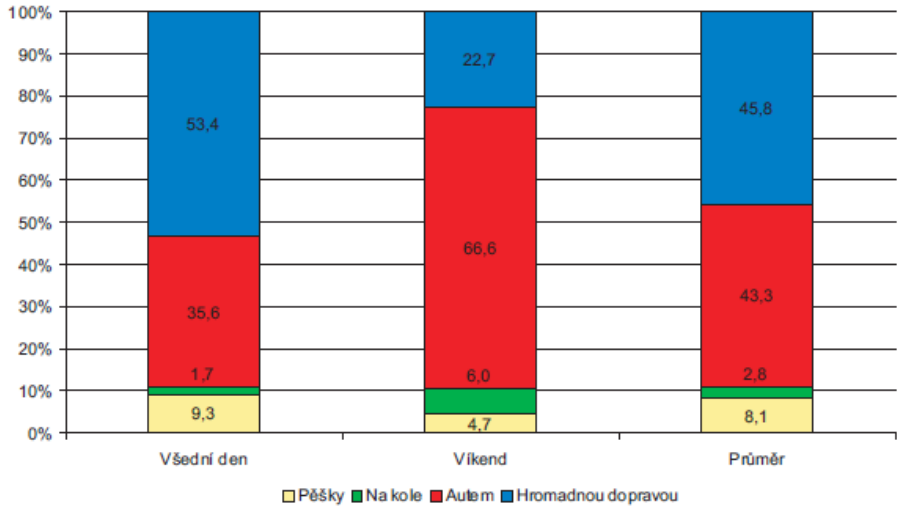

Obr. 11 Podíl dopravní dělby práce ve městě Brně v roce 2008
Zdroj: Generel cyklistické dopravy na území města Brna

„V Brně bylo s realizací cyklotras započato v roce 1992.“ (Brno, online) Dle informací uvedených na webovém portálu města Brna, prochází městem **2 značené trasy mezinárodního významu**: trasa č. 1 ve směru na Prahu a trasa č. 5 ve směru na Ostravu. Město Brno má k dispozici jednu mapu zobrazující cyklistickou dopravu. Na této mapě je uvedena další mezinárodní trasa označená číslem 4, ve směru na Vídeň.

Síť městských cyklotras je v Brně tvořena pěti základními trasami: *Svratecká, Svitavská, Průmyslová, Studentská a Starobrněnská.* (Brno, online) Nicméně dle informací, které MMB uvádí na webovém portálu, fungují jen některé části těchto cyklotras. Tyto informace byly aktualizovány naposledy dne 23. 2. 2011.

Pro zjištění bližších informací ohledně cyklistické infrastruktury v Brně bylo navštíveno *Turistické informační centrum města Brna na ulici Radnická 8*. Zaměstnanci tohoto informačního centra však nemají k dispozici bližší informace ohledně cyklostezek v Brně, taktéž nemají mapu, která by znázorňovala cyklostezky, a odkazují na mapu uvedenou na portálu města Brna. Na základě informací získaných v tomto informačním centru lze žádat mapu cyklotras pouze v Dopravním podniku města Brna.

Město Brno do dnešního dne nenabízí občanům možnost půjčení či uschování kola. Pokud takové možnosti v Brně jsou, jedná se o soukromé subjekty, které tuto činnost provozují.

6.1.3 Oddělení sportu a volnočasových aktivit Magistrátu města Brna

Oddělení sportu a volnočasových aktivit spadá pod Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Magistrátu města Brna (OŠMT).

Vybrané činnosti Oddělení sportu a volnočasových aktivit (Brno, online):

- vytváření *koncepce* v oblasti tělovýchovných a sportovních aktivit,
- *vytváření podmínek pro volnočasové aktivity* dětí a mládeže,
- vytváření *podmínek pro rozvoj tělovýchovy a sportu* ve městě Brně,
- zajišťuje agendu *správy dotací*, kontroluje čerpání a užití dotací,
- spolupodílí se na *fungování veřejných sportovišť* ve spolupráci s příslušnými městskými částmi na území města Brna,
- *zabezpečuje kontakt* se sportovními, tělovýchovnými a zájmovými mládežnickými organizacemi, které působí na území města Brna,
- navrhuje *koncepční řešení způsobu financování* sportovních a volnočasových aktivit z rozpočtu města Brna,
- předkládá orgánům města návrhy na koncepční využití městských sportovních zařízení aj.

Základním dokumentem Odboru školství, mládeže a tělovýchovy Magistrátu města Brna je ***Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2011 – 2016***, ve kterém je hodnoceno, zda byly splněny cíle v oblasti tělovýchovy a sportu v minulých letech, je hodnocen současný stav tělovýchovných a sportovních aktivit ve městě Brně a jsou v něm stanoveny cíle a záměry města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na období 2011 – 2016.

Tato koncepce si klade za cíl:

- vyčíslit počet sportujících obyvatel ve městě Brně v organizacích sdružujících sportovce,
- zhodnotit současný stav brněnských sportovišť,
- zhodnotit finanční zdroje podporující sportovní činnost v oblasti organizované či neorganizované tělovýchovy,
- stanovit cíle a záměry města Brna v oblasti podpory sportu vrcholového, výkonnostního a rekreačního,
- být svým obsahem srozumitelnou pro sportovní veřejnost.

6.1.4 Vnímání sportovní situace v Brně z pohledu Magistrátu města Brna

V únoru 2015 byl pro účely této diplomové práce proveden osobní rozhovor s vedoucí Odboru sportu a volnočasových aktivit MMB, paní *Mgr. Bělou Fikesovou*. Účelem rozhovoru bylo nejen zjistit užitečné informace přímo od zdroje, nýbrž také získání pohledu magistrátu samotného na problematiku sportu.

Protože se diplomová práce zaměřuje také na cyklistickou dopravu, obrátila se autorka na Odbor dopravy MMB pro zjištění informací týkajících se podpory cyklistické dopravy ze strany města. Odboru dopravy byly položeny otázky skrze e-mailovou komunikaci, tato byla vedena s panem *Ing. Tomášem Burianem*.

Tato podkapitola pojednává o závěrech z osobního interview s vedoucí Odboru sportu a volnočasových aktivit a e-mailové komunikace se zaměstnancem Odboru dopravy MMB.

Podpora sportovních aktivit a motivace občanů ze strany města: (Fikesová, B. 2015, Ústní sdělení)

Podpora sportovních aktivit ze strany MMB je spíše *finančního rázu*. Sportovní kluby a spolky žádají o dotace Odbor sportu a volnočasových aktivit MMB. Bez této finanční podpory by většina sportovních klubů nemohla provozovat svoji sportovní činnost.

Město Brno *není pořadatelem* sportovních akcí. Takové sportovní akce či soutěže pořádají samotné sportovní kluby. Sportovní akce jako např. *Běh Lužánkami*, jsou většinou městem podporovány finančně. (Pozn. aut.: Běh Lužánkami je druhým nejstarším během na Moravě a tradicí, která se ve městě Brně koná pravidelně každý rok již od roku 1946. Běh v současnosti organizuje atletický klub TRACK &FIELD.)

V České republice je tradicí provozování sportovišť spolky a kluby. Není zvykem, že by vše měla na starost města.

Motivování občanů ke sportu vidí Magistrát města Brna v *systému zvýhodnění společnosti STAREZ – SPORT a.s.*, jež spravuje devět brněnských sportovišť. Zvýhodnění spočívá v koupi čipových hodinek, které slouží ke vstupu do sportovního areálu. Hodinky lze nabít kreditem jakékoliv hodnoty. Při dobití kreditu ve výši alespoň 1000 Kč, získá zákazník při každém vstupu do některého ze sportovišť 20 % slevu. Finanční zvýhodnění se týká těchto sportovišť: *Aquapark Kohoutovice, Bazén za Lužánkami, Kluziště za Lužánkami, Bazén Ponávka a Koupaliště Riviéra.*

Důvod, proč obyvatelé města Brna dávají přednost jízdě MHD před jízdou na kole, spočívá dle Fikesové v infrastruktuře, která v současné době není uzpůsobena tomu, aby fungovala kola, MHD, auta a chodci dohromady.

Za pozitiva považuje Odbor sportu a volnočasových aktivit v současné době schválené zásady a pravidla pro poskytování dotací a metodiku pro podporu vrcholového sportu.

Podpora cyklistické dopravy ze strany města:(Burian, T. 2015, E-mailová korespondence)

Město Brno podporuje cyklistickou dopravu naplňováním Generelu cyklistické dopravy z roku 2010 a rozpracováním cílů a opatření Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR do koncepčních a rozvojových materiálů města Brna. Brno se hlásí k základnímu cíli ***Cyklostrategie***, tj. zpopularizovat jízdní kolo, aby se opět stalo přirozenou a rovnocennou součástí dopravního systému ve městě. V roce 2013 se město Brno stalo členem ***Asociace cykloměst.*** (Pozn. aut.: Asociace cykloměst je celostátní, dobrovolná a nevládní organizace založená jako zájmové sdružení nevládních osob. Jejími členy jsou obce, města, svazky a neziskové organizace. Činnost asociace je založena na aktivitě starostů, primátorů a členů zastupitelstev obcí a měst. Asociace sdružuje více než 50 měst, které se snaží o rozvoj cyklistiky, cyklodopravy a vyváženost při dělbě přepravní práce.) Brno je členem ***Dobrovolného Svazku Obcí Cyklistická stezka Brno-Vídeň***, kde přispívá částkou asi 1,5 mil. Kč ročně na podporu výstavby trasy Brno-Vídeň na území jižní Moravy.

Co se týče *systému půjčování kol*, město prověřuje možnosti jeho zavedení. V současné době je zpracováván investiční záměr.

Ve městě nejsou veřejné *úschovny ani půjčovny kol*, které by byly zřízené či podporované magistrátem. V současnosti město uvažuje o výstavbě *parkovací věže pro cyklisty, tzv. bike – tower.*

6.1.5 Financování sportovních aktivit ze strany města Brna

Protože podpora oblasti sportu ze strany města Brna je převážné finančního charakteru, je tato kapitola věnovaná financím, které město v posledních letech vydalo na provoz a investice sportovních zařízení a blíže specifikuje dotace podporující sportovní aktivity.

Následující tabulka znázorňuje financování oblasti sportu Magistrátem města Brna v mezidobí let 2005 – 2010.

Tab. 8 Provozní a kapitálové výdaje v letech 2005 – 2010 a jejich podíl na rozpočtu města (v tis. Kč)

tělovýchova a sport / rok	provozní výdaje	kapitálové výdaje	celkem	výdaje města celkem	% z rozpočtu města
2005	94 482	74 370	168 852	9 579 588	1,8
2006	124 165	108 765	232 930	9 709 176	2,4
2007	133 009	38 636	171 645	9 463 451	1,8
2008	147 721	121 527	269 248	10 237 119	2,6
2009	171 344	488 547	659 891	10 788 893	6,1
2010	177 798	319 215	497 013	11 065 923	4,5

Zdroj: Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2011 – 2016

Z tabulky je zřejmé, že se provozní a kapitálové výdaje města do oblasti sportu v posledních letech zvýšily. Nárůst investic v letech 2009 a 2010 souvisel s rekonstrukcí Haly Rondo a výstavbou Aquaparku v Kohoutovicích. Dále se tu projevila položka nákupu Haly Morenda a Městského plaveckého stadionu Lužánky.

Tabulka č. 9 uvádí přehled provozních výdajů v oblasti sportu Odboru školství, mládeže a tělovýchovy v letech 2006 – 2014.

Tab. 9 Provozní výdaje OŠMT v oblasti sportu v letech 2006 – 2014

Rok	Provozní výdaje OŠMT v Kč
2006	115 042 000
2007	128 309 000
2008	143 520 000
2009	167 263 000
2010	173 980 000
2011	168 433 000
2012	203 716 000
2013	178 824 000
2014	220 163 000

Zdroj: Odbor sportu a volnočasových aktivit Magistrátu města Brna

Podpora sportů z úrovně města Brna je rozložena do několika dotačních titulů: (Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2011 – 2016)

- **dotace typu A:** provoz významných brněnských sportovišť jako např. STAREZ – SPORT,a.s., Lázně města Brna, p.o., SK Královo Pole aj.,
- **dotace typu B – granty:** na činnost a menší sportovní akce všem sportovním klubům na území města Brna bez rozdílu výkonnosti,

- **dotace na vrcholový sport:** cílem je pomáhat sportovním organizacím vytvářet takové podmínky, aby vrcholoví sportovci nehledali uplatnění mimo Brno a byli vzorem a motivací pro mládež; podpora směřuje zejména klubům prioritních sportovních odvětví,
- **dotace na mládežnický sport:** rozdělovány mezi všechny sportovní kluby různých úrovní (vrcholová, výkonnostní a rekreační) prioritních sportovních odvětví, cílem je podpořit aktivní a smysluplné trávení volného času,
- **dotace na talentovanou mládež:** určeny u kolektivních sportů na podporu brněnským sportovcům, kteří se účastní nejvyšší mládežnické republikové soutěže družstev vypisované příslušnými sportovními svazy v prioritních sportovních odvětvích, a mládeže zařazené do Sportovních center mládeže, v případě individuálních sportů je podmínkou zařazení sportovců do Sportovních center mládeže,
- **dotace na významné sportovní akce,**
- **dotace na činnost a pronájem ledových ploch hokejovým klubům,**
- **dotace na nájemné plaveckých drah,** které jsou rozdělovány plaveckým klubům,
- **podpora sportovních odvětví, která jsou marketingově zajímavá.**

Tyto dotace tvoří *základ pro fungování všech brněnských sportovních klubů* téměř na všech výkonnostních úrovních – vyjma několika klubů v oblasti vrcholového sportu – fotbal a lední hokej, kde velký podíl provozních nákladů klubu tvoří platy hráčů, na které nelze z rozpočtu města Brna přispívat a jsou tak hrazeny z jiných zdrojů klubu. Celková finanční podpora v těchto dotačních položkách na všech výkonnostních úrovních činila v roce 2011 celkem 166 mil. Kč. (Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2011 – 2016)

6.2 Město Vitoria-Gasteiz z hlediska sportovních aktivit

„Běháš jejími ulicemi a píšeš historii, přijdeš a soutěžíš, pochoduješ, aby sis ji zapamatoval.
Vidíš ji jako vášeň, cítíš ji jako vítězství.
Vitoria-Gasteiz: Vidíš ji, cítíš ji.“

Průvodce sportem a aktivní turistikou ve Vitoria-Gasteiz

Podkapitola je zaměřena na výčet městských sportovních center a popis služeb, které jsou v nich poskytovány. Velká část je věnována systému cenových zvýhodnění uplatňovaných ve sportovních centrech, protože tento může motivovat občany ke sportování. Popsány jsou též sportovní akce konané ve městě v průběhu roku a cyklistika.

6.2.1 Multifunkční občanská centra

„Po pádu diktatury a následném vzniku demokracie ve Španělsku, vzniká v roce 1979 idea zavést služby, které by podporovaly vztah mezi obcemi a občanskou společností. Radnice přichází s obrovským množstvím nabídek v oblasti kultury a sociálních služeb, aby lidé věděli, že demokracie je skutečná. Proto je nezbytná decentralizace podle oblastí, městských čtvrtí nebo okresů, která by usnadnila řízení těchto iniciativ, …, a participace…" (Altuna a Sampedro, s. 168, online)

Radnice města Vitoria-Gasteiz chtěla tyto služby rozšířit do všech čtvrtí města a navrhla vybudování tzv. **občanských center** (Centros Cívicos), která jsou charakteristická tím, že: (Altuna a Sampedro, s. 168 – 169, online)

- integrují 3 navzájem se doplňující modely: *kulturní dům, centrum poskytování služeb a komunitní sociální centrum,*
- mají *multifunkční charakter*: v jedné stálé konstrukci vznikají multifunkční aktivity,
- jsou *veřejná*: státní správa a radnice měst jsou odpovědné za plánování, řízení a fungování nabízených služeb všem občanům bez rozdílu,
- povzbuzovat občanskou účast.

Základními cíli Občanských center jsou: (Vitoria-Gasteiz, online)

- integrovat v jedné organizační jednotce všechny *služby, programy a aktivity informativního, výchovného, kulturního, sociálního, sportovního a volnočasového charakteru*, které rozvíjí oddělení zapojená do Sociální politiky radnice města, aby je podporovaly a přizpůsobovaly poptávce a potřebám občanů,
- *decentralizovat* různé *municipální služby* tak, aby byly blíže občanům a dosáhnout tak lepšího poznání a zhodnocení potřeb, přání a možností komunity, což umožní rychlejší jednání v péči o ni,
- dosáhnout optimální úrovně kvality poskytování služeb, programů a aktivit ve shodě s očekáváním uživatelů,

- podněcovat participativní procesy mezi spolky, skupinami a uživateli a jejich začlenění do sociálních, kulturních a sportovních procesů města.

Občanská centra jsou budovy, v nichž občané naleznou jak sportovní zařízení jako hřiště, tělocvičny, bazény, lezecké stěny, tak čítárny a posluchárny, kde se konají různé schůze a přednášky nebo slouží občanům ke studiu, setkávání se apod. Občanské centrum je tedy budovou, ve které jsou soustředěny ty služby, které chce radnice nabízet, ať už kulturního, sportovního, nebo sociálního charakteru.

V roce 1985 bylo otevřeno první občanské centrum ve čtvrti Sansomendi. V roce 1989 vznikla další dvě Občanská centra, která nesla název *Iparralde* a *Europa*, která byla pilíři a modely pro občanská centra vznikající v pozdějších letech. V roce 1990 bylo vybudováno Občanské centrum *Judimendi,* o dva roky později *Arriaga* a rok nato *Ariznabarra.* V roce 1994 přibylo Občanské centrum *Arana* a v roce 1997 *Lakua.* V roce 1998 vznikla další dvě centra *Hegoalde* a *Aldabe.* (Altuna a Sampedro, online) Z občanského centra Europa se roku 2006 stal Kongresový palác, a tak bylo nahrazeno Občanským centrem *El Pilar.* (Vitoria-Gasteiz, online)

Zpočátku se jednalo o sociálně-kulturní vybavení fyzicky oddělené od sportovní zóny, tzn. jedna budova, které se říkalo „občanské centrum“ byla oddělena od druhé budovy, ve které se soustředily sportovní aktivity, nazývaná „sportovní centrum“ (centro polideportivo). Později byla budována integrovaná centra bez rozdělení na sociálně-kulturní a sportovní zónu. Pro zjednodušení tato diplomová práce dále nerozlišuje „občanské centrum“ od „sportovního centra“.

„Dnes je každý třetí občan města Vitoria-Gasteiz zaregistrovaný do nějaké sportovní městské aktivity, což je více než 76 000 obyvatel.“ (Guía del deporte y del turismo activo en Vitoria-Gasteiz, s. 4, online)

V současné době existuje ve Vitoria-Gasteiz *13 občanských center*, přičemž výstavba 14. centra je v projektové fázi:

1. Abetxuko
2. Aldabe
3. Arana
4. Ariznabarra
5. Arriaga
6. Hegoalde
7. Ibaiondo
8. Iparralde
9. Judimendi
10. Lakua
11. Salburua
12. El Pilar
13. El Campillo

Následující tabulka č. 10 zobrazuje, jaké služby poskytují jednotlivá občanská centra. Čísla v záhlaví tabulky odpovídají číslům občanských center uvedených výše.

Tab. 10 Občanská centra ve Vitoria-Gasteiz a seznam v nich poskytovaných služeb

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Informace a péče o občany													
Kancelář péče o občany	x	•	x	•	•	•	•	•	•	•	•	•	x
Základní sociální služby	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	x	•	•
Společensko-kulturní vybavení													
Knihovna	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	x
Herní místnost	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Klubovna	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Haly a dílny	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Počítačová místnost	x	•	x	x	•	•	•	•	x	•	•	x	x
Divadlo/aula	x	•	•	•	•	•	•	•	x	•	•	•	x
Expoziční místnost	x	x	x	x	x	•	•	•	•	•	x	•	x
Sportovní vybavení													
Fotbalové hřiště	•	x	x	•	x	x	x	x	x	•	x	x	x
Squash	•	x	x	•	x	•	x	x	x	x	x	x	x
Víceúčelová sportovní hala	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Tělocvična	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	x
Tělocvična pro gymnastiku	x	x	x	•	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Posilovna	•	x	•	•	•	•	•	•	x	x	x	x	x
Krytý bazén	•	•	x	x	x	•	•	•	•	•	•	•	x
Hřiště na pelotu	•	x	x	•	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kulečníková místnost	x	x	•	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bruslařský stadion	x	x	x	•	x	x	x	x	x	•	x	x	x
Lezecká stěna a boulder	x	x	x	•	x	•	x	x	x	x	•	x	x
Stolní tenis	x	x	x	x	•	•	x	x	x	x	x	x	x
Tenisový kurt	x	x	x	x	x	x	•	x	x	x	x	•	x
Střelnice	x	x	x	x	x	•	x	x	x	x	x	x	x
Hřiště pro rugby	x	x	x	x	x	x	x	x	x	•	x	x	x
Vzpěračská místnost	x	x	x	x	x	x	x	x	x	•	x	x	x
Sál pro šermování	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	•	x	x
Taneční sál	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	•	x	x
Další služby													
Wifi	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Kavárna	x	x	x	x	x	x	•	x	x	x	•	•	x

Zdroj: Vlastní zpracování na základě informací z oficiálního portálu města Vitoria-Gasteiz

Kromě služeb sportovního a společensko-kulturního charakteru poskytují občanská centra další dvě služby:

1. **Kancelář péče o občany:** informace o městě, městských službách, zápis do různých městských aktivit, žádost o *městskou kartu občana*; přístup do *poštovní schránky občana*, kde je možné prezentovat stížnosti a návrhy radnici města.

2. **Základní sociální služby:** poskytování informací o existujících sociálních službách jak městských, tak ostatních institucí; aplikovat programy vlastních služeb, oddělení či ostatních městských oddělení.

Kromě občanských center existují ve Vitoria-Gasteiz ještě sportovní komplexy a venkovní hřiště, která nejsou v rámci této práce řešena.

6.2.2 Systém cenového zvýhodnění sportovních aktivit

V síti občanských center mohou občané využívat systém cenového zvýhodnění. V podstatě jde o finanční zvýhodnění předplatitelů služeb, které jsou v těchto centrech občanům k dispozici. K využívání takového systému slouží tzv. *městská karta občana* (Tarjeta Municipal Ciudadana) – karta vydaná Radnicí města Vitoria-Gasteiz za účelem identifikování jejího vlastníka v určitých městských službách. Kartu je možné používat bez její aktivace nebo po její aktivaci: (Vitoria-Gasteiz, online)

- *neaktivovaná karta:* umožňuje předplatitelům vstup do sportovních městských zařízení a snížení ceny městských aktivit,
- *aktivovaná karta:* kromě vstupu do sportovních městských zařízení a snížení ceny městských aktivit, umožňuje předplatitelům vyřizovat některé služby online.

V případě, že má občan zájem o pořízení této karty, musí zaplatit:

1. **jednorázový registrační poplatek**, jehož výše je během roku stejná, tj. nemění se v závislosti na měsíci, kdy se občan zaregistruje; výše tohoto poplatku se však mění v závislosti na tom, do jaké skupiny občan spadá (starší 18 let, starší 65 let apod.); poplatek se platí jen jednou, při registraci do systému předplatitelů města,
2. **poplatek za využívání městských sportovních zařízení,** jehož výše se odvíjí od měsíce, ve kterém se občan zaregistruje, taktéž se odvíjí od skupiny, do které občan spadá.

S touto kartou mají občané Vitoria-Gasteiz levnější jednorázové vstupy do sportovních zařízení, permanentky na jednotlivé sporty a mohou využívat sprchy a skříňky pro úschovu věcí. Navíc, **za plavání** v jakémkoli občanském centru **neplatí.** To je v ceně „poplatku za využívání městských sportovních zařízení“.

V tabulce č. 11 jsou uvedeny částky registračních poplatků a výše poplatků za využívání městských sportovních zařízení. Data jsou z roku 2013 a částky jsou uvedeny v eurech.

Pro lepší představu, jak systém cenového zvýhodnění funguje, je uveden následující příklad:

Paní Ramirez, narozená roku 1965, ráda sportuje, a protože se sportu věnuje aktivně a využívá sportovních zařízení a služeb města Vitoria-Gasteiz, rozhodla se pořídit si „městskou kartu občana“, aby ji sportování vyšlo o něco levněji. Proto zašla v dubnu roku 2015 do Kanceláře péče o občany města Vitoria-Gasteiz a informovala se, kolik by ji tato karta stála. Zaměstnanec této kanceláře jí vysvětlil: „Je Vám 40 let, proto patříte do skupiny A, tedy starší 18 let. Zaregistrovat se chcete v měsíci dubnu, pro který je stanoven poplatek za využívání městských sportovních zařízení ve výši 64,88 eur. Za registraci a vystavení karty zaplatíte poplatek 50 eur. Dohromady Vás pořízení karty a předplatné k využívání slev a výhod pro zbytek tohoto roku vyjde na 114, 88 eur. Po zaplacení této částky máte slevy na jednorázové vstupy a permanentky jednotlivých sportovních aktivit, které naše město nabízí. Např. budete-li chtít jít na lezeckou stěnu, jednorázový vstup by Vás normálně stál 4,30 eur. S kartou a předplatným Vás bude stát 3 eura. V případě, že si budete chtít pořídit permanentku na lezeckou stěnu v délce 1 měsíce, vyjde Vás tato na 11,50 eur, zatímco bez karty a předplatného by Vás stála 16,30 eur. Navíc za plavání v jakémkoli občanském centru města neplatíte vůbec nic. S kartou, která Vám umožní vstup do městských bazénů, můžete plavat bez jakýchkoli dalších poplatků.“

Tab. 11 Poplatky za využívání městského sportovního zařízení v roce 2013, částky jsou uvedeny v eurech (písmeno R = jednorázový registrační poplatek, písmeno P = poplatek za využívání městských sportovních zařízení)

SKUPINA A starší 18 let	**leden**		**únor**		**březen**		**duben**		**květen**		**červen**	
	R: 50	P: 86,50	R: 50	P: 79,29	R: 50	P: 72,08	R: 50	P: 64,88	R: 50	P: 57,67	R: 50	P: 50,46
	136,50		129,29		122,08		114,88		107,67		100,46	
	červenec		**srpen**		**září**		**říjen**		**listopad**		**prosinec**	
	R: 50	P: 43,25	R: 50	P: 36,04	R: 50	P: 28,83	R: 50	P: 21,63	R: 50	P: 14,42	R: 50	P: 7,21
	93,25		86,04		78,83		71,63		64,42		57,21	
SKUPINA B 5 - 17 let	**leden**		**únor**		**březen**		**duben**		**květen**		**červen**	
	R: 20	P: 18	R: 20	P: 16,5	R: 20	P: 15	R: 20	P: 13,5	R: 20	P: 12	R: 20	P: 10,50
	38		36,5		35		33,5		32		30,5	
	červenec		**srpen**		**září**		**říjen**		**listopad**		**prosinec**	
	R: 20	P: 9	R: 20	P: 7,50	R: 20	P: 6	R: 20	P: 4,50	R: 20	P: 3	R: 20	P: 1,50
	29,00		27,50		26,00		24,50		23,00		21,50	
SKUPINA C do 4 let	**leden**		**únor**		**březen**		**duben**		**květen**		**červen**	
	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0
	0		0		0		0		0		0	
	červenec		**srpen**		**září**		**říjen**		**listopad**		**prosinec**	
	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0	R: 0	P: 0
	0		0		0		0		0		0	
Starší 65 let a zdravotně postižení	**leden**		**únor**		**březen**		**duben**		**květen**		**červen**	
	R: 50	P: 43,25	R: 50	P: 39,65	R: 50	P: 36,04	R: 50	P: 32,44	R: 50	P: 28,83	R: 50	P: 25,23
	93,25		89,65		86,04		82,44		78,83		75,23	
	červenec		**srpen**		**září**		**říjen**		**listopad**		**prosinec**	
	R: 50	P: 21,63	R: 50	P: 18,02	R: 50	P: 14,42	R: 50	P: 10,81	R: 50	P: 7,21	R: 50	P: 3,6
	71,63		68,02		64,42		60,81		57,21		53,60	

Zdroj: Kancelář péče o občany, Občanské centrum Hegoalde, Vitoria-Gasteiz

V tabulce nejsou uvedeny ceny pro studenty. Na ně se totiž nevztahuje jednorázový registrační poplatek a poplatek za využívání městských sportovních zařízení je v tomto případě 43,25 eur. Toto předplatné pro studenty platí pro období září až červen.

Pro názornější příklad toho, jaké cenové výhody mohou čerpat držitelé městské karty a zároveň předplatitelé, je uveden ceník jednorázového vstupného a permanentek na lezeckou stěnu:

Tab. 12 Ceník vstupného na lezeckou stěnu platný od 1. 10. 2013 do 30. 9. 2014, v eurech

Jednorázové vstupné	Mladší 18 let	Starší 18 let
Předplatitelé, studenti	1,55	3,00
Bez předplatného	2,15	4,30

Permanentky	Měsíční		Čtvrtletní		Sezónní	
	Mladší 18 let	Starší 18 let	Mladší 18 let	Starší 18 let	Mladší 18 let	Starší 18 let
Předplatitelé, studenti	3,90	11,50	10,70	32,00	29,20	87,10
Bez předplatného	5,60	16,30	14,90	44,30	41,60	124,60

Zdroj: Kancelář péče o občany, Občanské centrum Hegoalde, Vitoria-Gasteiz

6.2.3 Sportovní akce konané ve městě během roku

Město Vitoria-Gasteiz podporuje ne jednu sportovní akci (soutěže, závody) z nichž lze jmenovat: (Guía del deporte y del turismo ativo en Vitoria-Gasteiz, online)

1. **Mezinárodní maraton Martína Fize**

- koná se koncem května a účastní se ho více než 4 000 běžců z různých zemí,
- účastníci běhu si mohou vybrat mezi maratonem, půl maratonem nebo mohou maraton absolvovat na kolečkových bruslích,
- v květnu 2015 se bude konat celkem 13. maraton.

2. **Ženský běh**

- jedná se o rovnou trasu délky 5 km,
- koná se každoročně v červnu a účastní se ho více než 5 000 lidí,
- peníze obdržené ze startovného jsou darovány Španělské asociaci proti rakovině.

3. **Mezinárodní triatlon**

- koná se vždy v červenci, účastnit se ho může až 1850 zájemců,
- zahrnuje 3,8 km plavání, 180 km na kole a maraton.

4. **Trofeo Virgen Blanca de Pelota Vasca**

- koná se každoročně v srpnu,
- počítá s účastí nejlepších klubů peloty v Baskicku.

6.2.4 Cyklistika ve Vitoria-Gasteiz

Sčítání cyklistů

V období 12. – 24. ledna 2015, vždy mezi 8:00 – 20:00 probíhalo ve Vitoria-Gasteiz sčítání cyklistů na dvou nejfrekventovanějších ulicích, Avenida Gasteiz a General Álava (Parlamento). Během 12 dnů bylo spočítáno 44 522 jízdních kol, z toho 20 595 na ulici Parlamento a 23 927 na ulici Avenida Gasteiz. Teplota během prvního týdne sčítání nepřekročila 12°C a ráno býval mráz. Během druhého týdne sčítání klesly teploty na 4 až 5°C, pršelo a sněžilo.

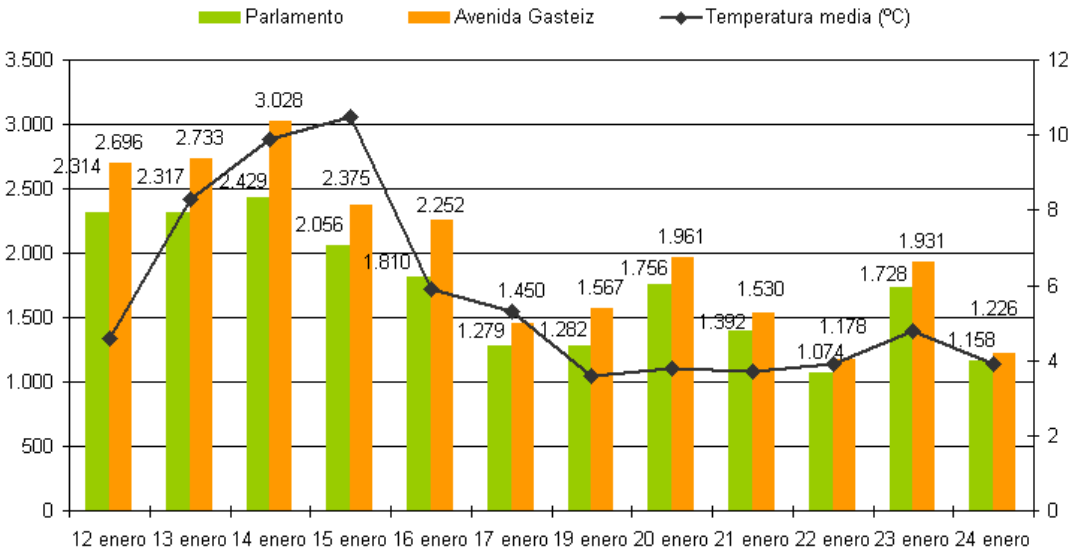

Obr. 12 Sčítání cyklistů ve Vitoria-Gasteiz od 12. do 24. ledna 2015
Zdroj: Vitoria-Gasteiz, online

Graf na obrázku 12 ukazuje počet cyklistů od 12. do 24. ledna tohoto roku, jedná se tedy o nejnovější data. Černá křivka ukazuje průměrnou teplotu. Nejvíce cyklistů bylo zaznamenáno dne 14. ledna na ulici Avenida Gasteiz – bylo napočítáno 3 028 jízdních kol. (Vitoria-Gasteiz, online)

Udržitelný plán mobility a veřejný prostor

Takzvaný *Plan de Movilidad Sostenible y Espacio Público* byl městem Vitoria-Gasteiz ustanoven v roce 2008 v návaznosti na závazek udržitelného rozvoje. V rámci tohoto plánu se město rozhodlo podporovat veřejnou dopravu a jízdní kola, rozšířit pěší zóny, dokončit bezpečnou a funkční síť cyklostezek apod.

Vitoria-Gasteiz se podílí na *iniciativě CIVITAS*, evropského programu, který pomáhá městům podporovat systém městské, udržitelné, čisté a ekonomické dopravy zaváděním a hodnocením balíčků základních opatření politiky a ambiciózní integrované technologie. (Vitoria-Gasteiz, online)

Bike sharing

Vitoria-Gasteiz se podílí na projektu asociace CIVITAS, který spočívá ve sdružení 4 měst. Kromě Vitoria-Gasteiz se projektu účastní Brescia (Itálie), Coimbra (Portugalsko) a Craiova (Rumunsko).

Bike sharing je moderní systém půjčování jízdních kol, kdy občané mohou využívat množství kol zaparkovaných na stanovištích, která jsou strategicky rozmístěná po městě. Občas zdarma nebo za přijatelnou cenu, slouží tato kola ke krátkým výletům uvnitř města. Systém půjčování kol může být rozdělen do 2 kategorií: (*Civitas*, online)

1. ***Community Bike Programs:*** organizované místními komunitními skupinami či neziskovými organizacemi,
2. ***Smart Bike Programs:*** realizované municipalitami, vládními agenturami nebo se jedná o spolupráci veřejného a soukromého sektoru.

Obr. 13 Počet uživatelů systému bike sharing, ukázka měst Miláno, Vitoria-Gasteiz a Brescia

City	Population	Program Start	Bikes	Stations	Users (yearly)	Users (daily)	Users (total)	Bike withdrawal (total)	Bike withdrawal (daily)
Milan	1,324,110	2008	1,400 (3650 total planned)	100 (200 total planned)	11,000	33	1,838,000	1,900,000	5,000
Vitoria-Gasteiz	235,700	2004	350	19	8,570	23	60,000	663,098	418
Brescia	197,000	2008	140	27	1,800	5	4,450	504,000	700

Zdroj: CIVITAS, online

Systém bike sharingu funguje ve Vitoria-Gasteiz od r. 2004, kdy mělo město k dispozici 350 jízdních kol a 19 stanic, kde se kola mohla parkovat. Obr. č. 13 shrnuje údaje o tomto systému za období let 2004 – 2010, tedy za období 7 let. Během tohoto období měl bike sharing ve Vitoria-Gasteiz 60 000 uživatelů, průměrně tedy 8 570 uživatelů ročně a 23 denně. (*Civitas,* online)

Propagační kampaně

Město vytváří různé propagační materiály, které se objevují nejen na webovém portálu města, ale též ve městech na informačních tabulích. Tyto mají upoutat

pozornost občanů, podněcovat je k tomu, aby využívali kolo jako dopravní prostředek a zároveň je informovat o výhodách tohoto způsobu dopravy. Příklady aktuálních propagačních kampaní:

- *Vytáhni kolo… a jeď na nákupy!*
- *Vytáhni kolo… a jeď do práce!*
- *Vytáhni kolo… taky v zimě!*

Obr. 14 Příklad propagačního materiálu kampaně „Vytáhni kolo… taky v zimě!“
Zdroj: Vitoria-Gasteiz, online

Bike Station

Bike Station je jednou z forem, kterými se město Vitoria-Gasteiz snaží motivovat občany k používání jízdního kola jako dopravního prostředku. Jde o městské zařízení, které občanům nabízí schůzky, informace, autoopravy kol, školení v mechanice a recyklaci nepoužívaných kol, silniční vzdělávání v používání kola jako udržitelného dopravního prostředku. Pro účast na těchto setkáních je zapotřebí předešlá registrace a zaplacení poplatku v rozmezí 10 až 30 eur v závislosti na tom, zda je občan předplatitelem městských služeb či není. (Vitoria-Gasteiz, online)

Registr jízdních kol

Registr jízdních kol města Vitoria-Gasteiz je databáze informací o jízdních kolech a jejich vlastnících. Pří zápisu kola se vyžadují informace jako značka a barva kola, číslo rámu, datum koupě kola apod. Základním principem registru je usnadnění identifikace ztracených a ukradených jízdních kol a jejich pozdější navrácení.

Ciclorutas

Aplikace, která umožňuje určit nejlepší trasu dopravy za použití jízdního kola. Stačí kliknout na mapu a tím zadat souřadnice bodu A, odkud chci jet, a bodu B, kam chci jet. Aplikace ukáže mapu, názvy ulic, kterými je třeba jet, vzdálenost v metrech a minutách, množství CO_2, které nebylo vypuštěno do atmosféry díky nepoužití automobilu, a množství spálených kalorií při cestě na kole. Výpočet trasy se realizuje přiřazením větší či menší schopnosti průjezdu každou ulicí města.

6.3 SWOT analýza zkoumaných měst

Následující část je věnována popisu silných a slabých stránek obou zkoumaných měst, jejich příležitostem a hrozbám. V praxi je tento postup nazýván jako SWOT analýza. SWOT analýzy v tomto případě hodnotí fungování obou měst v oblasti sportu, upozorňují na jejich problémy a nalézají nové příležitosti.

1. BRNO

Tab. 13 SWOT analýza města Brna pro oblast sportu

		Pozitivní		Negativní
INTERNÍ		**Silné stránky**		**Slabé stránky**
		STRENGTHS		**WEAKNESSES**
	1	finanční podpora provozně nákladných sportů	1	činnost sportovních aktivit zabezpečována spolky
	2	finanční podpora sportovních klubů a sportovišť	2	městská sportoviště dále pronajímána
	3	schválené zásady pro poskytování dotací	3	cenová zvýhodnění se týkají jen plavání
	4	koupě a rekonstrukce sportovních budov	4	chybí propracovaný systém cenových zvýhodnění
	5		5	chybí motivace ke sportu ze strany města
	6		6	neaktuální informace uvedené na portálu města
	7		7	neuzpůsobená dopravní infrastruktura pro kolo
EXTERNÍ		**Příležitosti**		**Hrozby**
		OPPORTUNITIES		**THREATS**
	1	spolupráce sportovních klubů a města	1	ztráta zájmu o sport u určitých skupin obyvatelstva
	2	rozšíření nabídky sportovních aktivit	2	ztráta efektivnosti systému
	3	propracovanější systém cenového zvýhodnění	3	neznalost výhod
	4	inspirace jinými evropskými městy	4	zaostalost za jinými evropskými moderními městy

Zdroj: vlastní

Silné stránky

Prostřednictvím dotací Brno podporuje sporty, jejichž provoz je finančně nákladnější – plavání a hokej, a podporuje též sportovní kluby, které mají v ČR tradici. Bez této finanční podpory by tyto kluby stěží provozovaly svou činnost, stejně tak by se uzavřely bazény a hokejové haly, protože by je neměl kdo financovat.

Bez schválených pravidel a zásad pro poskytování dotací a metodiky pro podporu vrcholového sportu by nebyly poskytovány dotace potřebné pro činnost sportovních klubů.

Jako pozitivum je hodnocena koupě Městského plaveckého stadionu Lužánky v r. 2009 a jeho následná rekonstrukce v r. 2010, dále nákup Haly Morenda, vybudování Aquaparku Kohoutovice a rekonstrukce Haly Rondo. Tímto způsobem město rozšířilo síť městských sportovišť a zároveň podpořilo nezbytné opravy starších a zchátralejších objektů, které se díky tomu budou moci nadále plně využívat.

Slabé stránky

Body 1 a 2 spolu značně souvisí. Městská sportoviště jsou většinou dále pronajímána jiným subjektům, ať sportovním klubům nebo soukromým subjektům. Proto většina těchto sportovišť slouží převážně pro činnost těchto subjektů a ne veřejnosti obecně. Např. Hala Rondo je pronajímána HC Kometě Brno a plavecký bazén na ulici Ponávka je veřejnosti přístupný pouze v brzkých ranních a pozdějších večerních hodinách. Činnost sportovních aktivit mají též na starost spíše spolky a sportovní kluby. Tedy město Brno postupuje většinu povinností/činností dalším subjektům. Tím také ztrácí určitou kontrolu nad svými vlastními sportovišti a děním v nich.

Body 3 a 4 mají také souvislost. Cenová zvýhodnění, která nabízí a.s. STAREZ – SPORT, se týkají jediného sportu, plavání. Tento systém navíc postrádá zaměření na děti, mládež, seniory a studenty. Ve srovnání s Vitoria-Gasteiz, chybí v Brně kategorizace cenových zvýhodnění v závislosti na věkové skupině. Např. ve Vitoria-Gasteiz mají děti do 4 let věku vstup do sportovišť zdarma a senioři 50% slevu.

Bod č. 5 chce říci, že v Brně chybí informovanost o sportovní nabídce, možnostech slevy, sportovních akcích, což blízce souvisí s motivací. Pokud občané nemají povědomí o sportovních událostech, nemohou být ani motivováni. S neinformovaností souvisí i neaktuální informace uváděné na webovém portálu města a jejich obtížné vyhledávání.

V Brně chybí kvalitní dopravní infrastruktura, která neumožňuje souběžné fungování automobilů, autobusů, tramvají a jízdních kol. Pro cyklisty je jízda městem poněkud nebezpečná. To může být důvod, proč obyvatelé upřednostňují MHD.

Příležitosti

V ČR existuje obrovské množství sportovních klubů, z nichž některé mají dlouholetou tradici jako např. TJ Sokol a Klub českých turistů. Město tyto kluby podporuje finančně a kluby se starají o sportovní činnost. Spolupráce klubů i města, společné vytváření strategií, zvýhodňujících systémů, nabídek sportů, sportovních akcí/závodů by mohlo vést k intenzivnější motivaci občanů a k cílení na větší množství obyvatel.

Bod 2 – město převážně podporuje hokej a plavání. Pozornost by si zasloužily i jiné druhy sportů, které v Brně momentálně provozují jen soukromé subjekty, příkladem jsou lezecké stěny.

Město může hledat inspiraci u jiných evropských měst, která jsou v této oblasti úspěšná, a od kterých by bylo možné převzít nápady, jež by byly aplikovatelné i v Brně.

Hrozby

Bod 1 a 2 – stávající systém cenových zvýhodnění nenabízí řešení pro děti, studenty a seniory. Tyto skupiny obyvatelstva pak mohou ztrácet zájem o sport. Ztráta zájmu občanů poté znamená ztrátu efektivnosti systému. Cílem města má být občany motivovat, ne je odrazovat od aktivního trávení volného času.

Bod 3 – neznalost výhod chce v prvé řadě říci to, že pokud lidé nebudou jezdit na kole, nepochopí, že jízdní kolo v 21. století není krokem zpět, nýbrž skýtá výhody jako neznečišťování životního prostředí, mobilitu po městě bez dopravních kolon a zdravější životní styl. Za druhé, že pokud občané nebudou vědět o výhodách, které jim město poskytuje, znamená to pro město ztrátu hlasů ve volbách, protože občané mohou mít pocit, že jim není věnována pozornost. V neposlední řadě sport přispívá ke zdraví. Nemotivace občanů ke sportu bude mít za následek větší zátěž pro zdravotnictví.

2. VITORIA-GASTEIZ

Tab. 14 SWOT analýza města Vitoria-Gasteiz pro oblast sportu

		Pozitivní		Negativní/Škodlivé
INTERNÍ		**Silné stránky**		**Slabé stránky**
		STRENGTHS		**WEAKNESSES**
	1	radnice spravuje sportoviště a sport.aktivity	1	vysoký registrační poplatek
	2	decentralizace sportovišť	2	složitější systém cenového zvýhodnění občanů
	3	informovanost a motivace občanů	3	chybí bezpečné parkování jízdních kol
	4	konání sportovních akcí během roku	4	
	5	systém cenového zvýhodnění občanů	5	
	6	výborná dopravní infrastruktura	6	
	7	prestiž města	7	
EXTERNÍ		**Příležitosti**		**Hrozby**
		OPPORTUNITIES		**THREATS**
	1	výstavba parkovací věže pro kola	1	časté krádeže jízdních kol
	2	snížení výše registračního poplatku	2	možný úbytek potencionálních uživatelů

Zdroj: vlastní

Silné stránky

Jako plus je hodnoceno, že o veškerá sportoviště se stará radnice města, která také vytváří nabídku sportovních aktivit a systémy cenových zvýhodnění. Jednotná správa umožňuje snadnější kontrolu nad městskými sportovišti (není třeba kontrolovat činnost žádného sportovního klubu zabezpečujícího sportovní dění). Město je tak navíc v přímém kontaktu s občany – uživateli městských sportovních zařízení, protože tito se na radnici města mohou obracet se svými připomínkami.

Sportoviště jsou rozmístěna v rámci města tak, aby se v každé městské části nalézalo jedno. Tak jsou sportovní možnosti blízko všem občanům města.

Město vytváří propagační materiály a kampaně za účelem motivování občanů ke sportu. Příkladem jsou propagační kampaně „Vytáhni kolo… do práce!“ nebo „Vytáhni kolo… taky v zimě!“. K informování občanů o výhodách praktikování sportu či sportovních akcích město využívá webového portálu, informačních tabulí rozmístěných ve městě, přednášek konaných v občanských centrech apod.

Město má svůj vlastní systém cenového zvýhodnění občanů, aby je sportování vyšlo o něco levněji.

Dopravní infrastruktura ve Vitoria-Gasteiz počítá s cyklisty. Kromě cyklostezek vedoucích kolem města a mimo město, např. do přírody, jsou ve městě pruhy pro cyklisty. Jízda na kole je tak podstatně bezpečnější a lidé mohou využívat kolo na cestě do práce, do školy, na nákupy aj.

Město získalo ocenění Green Capital 2012 např. pro velké množství městské zeleně a podporu udržitelných způsobů dopravy jako je užívání jízdních kol. Díky tomuto ocenění se stalo známějším, psalo se o něm a mluvilo v médiích, získalo si určité renomé. I v oblasti sportu je Vitoria-Gasteiz jedním ze španělských měst s rozvinutým systémem občanských a sportovních center.

Slabé stránky, příležitosti

Registrační poplatek, který musí občan zaplatit při pořízení městské karty občana, je poněkud vysoký (u osob starších 18 let 50 eur), ačkoli se liší dle věkové kategorie. To může být důvod, proč se někteří občané nezaregistrují a raději platí plné vstupné.

Město má velice propracovaný systém cenových zvýhodnění. Tento systém je náročnější, protože skýtá velké množství čísel. Nicméně pokud chce město zvýhodnit skupiny obyvatel jako děti, studenty a důchodce, toto je jediná varianta, jak jim snížit vstupné a zároveň zařídit, aby systém nebyl ztrátový.

Přestože je město vybaveno dostatečným množstvím stojanů pro jízdní kola, chybí tu způsob bezpečného parkování, např. parkovací dům pro kola nebo bike

tower, který je v např. z českých měst v Hradci Králové. Vzhledem k obrovskému množství jízdních kol se tato často ztrácí a dochází ke krádežím, protože kola parkují venku.

Hrozby

V případě přetrvávajících vysokých registračních poplatků může toto způsobit, že lidé nebudou sportovat a nebudou tak často navštěvovat městská sportoviště. Raději zaplatí jednorázové vstupné, než aby kupovali permanentku a platili registrační poplatek.

6.4 Dotazníkové šetření

Cíl a metodika dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření je všeobecně považováno za *kvantitativní metodu výzkumu*. Dle Surynka et al. (2001, s. 26) je kvantitativní výzkum zaměřen na charakteristiku jevů jako:

- *rozsah výskytu, zastoupení* (např. jaká část obyvatel Brna a Vitoria-Gasteiz se věnuje nějakému druhu sportu),
- *frekvence* (např. jak často obyvatelé Brna a Vitoria-Gasteiz praktikují různé druhy sportů),
- *intenzita* (např. síla zájmu o jízdu do práce na kole, míra spokojenosti s cyklistickou infrastrukturou v Brně a Vitoria-Gasteiz).

Předmětem dotazníkového průzkumu bylo dosažení primárních dat a získání veřejného mínění o aktuální situaci sportovního dění ve městech Brno a Vitoria-Gasteiz. Cílem šetření tedy především bylo nalézt odpověď na otázky:

- Jak tráví obyvatelé Brna a Vitoria-Gasteiz svůj volný čas?
- Jsou podle nich v Brně a ve Vitoria-Gasteiz dobré podmínky pro sportování?
- Jsou spokojeni s aktuálním stavem?
- Co by chtěli změnit?

Cílovou skupinou šetření byli obyvatelé obou zkoumaných měst starších 15 let. Byly vytvořeny dvě varianty dotazníku – jeden v českém jazyce pro město Brno a druhý ve španělském jazyce pro město Vitoria-Gasteiz. Nicméně byla zachována struktura otázek, v dotaznících byly pozměněny pouze názvy sportovních center či popis systémů uplatňovaných v daném městě.

Dotazování většinou probíhalo elektronickou metodou, pročež byl použit webový portál www.survio.cz. Ten slouží k jednoduchému vytvoření dotazníku online. Dotazníky byly distribuovány odkazem na dotazník do *e-mailu* respondenta a prostřednictvím sociální sítě *Facebook*. Část dotazníků byla v papírové podobě rozdána studentům Mendelovy univerzity v Brně, s čímž pomohlo *Centrum sportovních aktivit Mendelovy univerzity* a návštěvníkům lezecké stěny *Občanského centra Hegoalde* ve Vitoria-Gasteiz. Tato data byla následně ručně vložena do dotazníkového systému a vyhodnocena.

Jako první bylo provedeno dotazníkové šetření ve Vitoria-Gasteiz, a to v měsících květen – červen 2014. Později bylo s dotazováním pokračováno v Brně, a

to v období únor – březen 2015. Správně a úplně vyplnilo dotazník 118 respondentů ve Vitoria-Gasteiz a 184 respondentů v Brně.

V obou verzích dotazníku byly použity převážné uzavřené otázky, kdy měl respondent na výběr z několika možností (často ano/ne). Taktéž byly použity otázky polootevřené, kdy měl respondent možnost dopsat např. jméno sportovního centra, které navštěvuje, pakliže je opravdu navštěvuje. Otevřená otázka je v dotazníku jedna – zde byl prostor pro komentáře respondentů.

Výsledky dotazníkového šetření a jejich interpretace

Z celkového počtu respondentů 118 ve Vitoria-Gasteiz je 80 mužů a 38 žen (**otázka č. 2**). Důvodem převahy mužského pohlaví je, že většina dotazníků v papírové podobě byla rozdána v Občanském centru Hegoalde, konkrétně v prostorách lezecké stěny, která je převážně navštěvována muži. V Brně naopak jednoznačně dominují ženy – 114, mužů je 70. Věk respondentů (**otázka č. 1**) je rozdělen do 4 kategorií, jak je patrné z následující tabulky:

Tab. 15 Věk respondentů, absolutní a procentuální vyjádření

	Vitoria-Gasteiz		Brno	
Věková kategorie	**Absolutně**	**Procentuálně**	**Absolutně**	**Procentuálně**
15 - 25 let	48	40,68%	88	47,83%
26 - 45 let	50	42,37%	86	46,74%
46 - 62 let	18	15,25%	10	5,44%
63 a více let	2	1,70%	0	0%
Celkem	**118**	**100,00%**	**184**	**100,01%**

Zdroj: vlastní

Největší zastoupení ve Vitoria-Gasteiz měla skupina obyvatel ve věku 26 – 45 let, zatímco v Brně převažovala skupina obyvatel ve věku 15 – 25 let. Přesto tyto dvě věkové kategorie měly v rámci celku největší zastoupení u obou zkoumaných měst. Zatímco věkové kategorie 46 – 62 let a 63 a více let tvořily ve Vitoria-Gasteiz nezanedbatelných 16,95 % respondentů, v Brně tyto skupiny obyvatel tvořily pouhých 5, 44 %.

Vzdělanost respondentů (**otázka č. 3**) se u obou měst jeví jako nadprůměrná. Jak v Brně tak ve Vitoria-Gasteiz jsou nejvíce zastoupeni vysokoškolsky vzdělaní lidé, Brno – 70,7 %, Vitoria-Gasteiz – 52,5 % respondentů. Tato skutečnost je nejspíše ovlivněna dotazováním studentů Mendelovy univerzity v Brně a studentů Universidad del País Vasco ve Vitoria-Gasteiz. Druhou nejpočetnější skupinou v Brně jsou lidé se středním odborným vzděláním s maturitou – 25 %, střední odborné vzdělání bez maturity má pouhých 2,2 % dotázaných. Vzhledem k odlišnému

školskému systému ve Španělsku se rozdělení na „s maturitou“ a „bez maturity“ nedá použít v případě Vitoria-Gasteiz. Nicméně lze konstatovat, že střední vzdělání tu má 33,2 % respondentů. Zatímco v Brně není žádný respondent se základním vzděláním, ve Vitoria-Gasteiz má tato skupina nezanedbatelné postavení – 10,2 %.

Otázka č. 4, kde mohli respondenti volit více možností, ukázala, že z činností, kterým se dotazovaní nejraději věnují ve svém volném čase, dominuje sport. U obou zkoumaných měst vykazuje tato aktivita nejvyšší procento účastníků (Brno – 83,7 %, Vitoria-Gasteiz – 84,7 %). U dalších aktivit jsou výsledky u obou měst velice podobné, např. možnost „kulturní akce“ zvolilo v Brně 44,6 % respondentů, ve Vitoria-Gasteiz 49,2 %, v přírodě tráví svůj volný čas 51,1 % respondentů z Brna a 47,5 % dotázaných z Vitoria-Gasteiz. Výsledky se podstatně liší např. u četby (39,1 % Brno, 54,2 % Vitoria-Gasteiz), hudby (27,2 % Brno, 47,5 % Vitoria-Gasteiz) a nicnedělání, které zvolilo 21,7 % brněnských respondentů, kdežto ve Vitoria-Gasteiz tuto variantu nevybral jediný dotázaný, z čehož je možné soudit, že obyvatelé Vitoria-Gasteiz jsou ve svém volném čase aktivnější nežli Brňané.

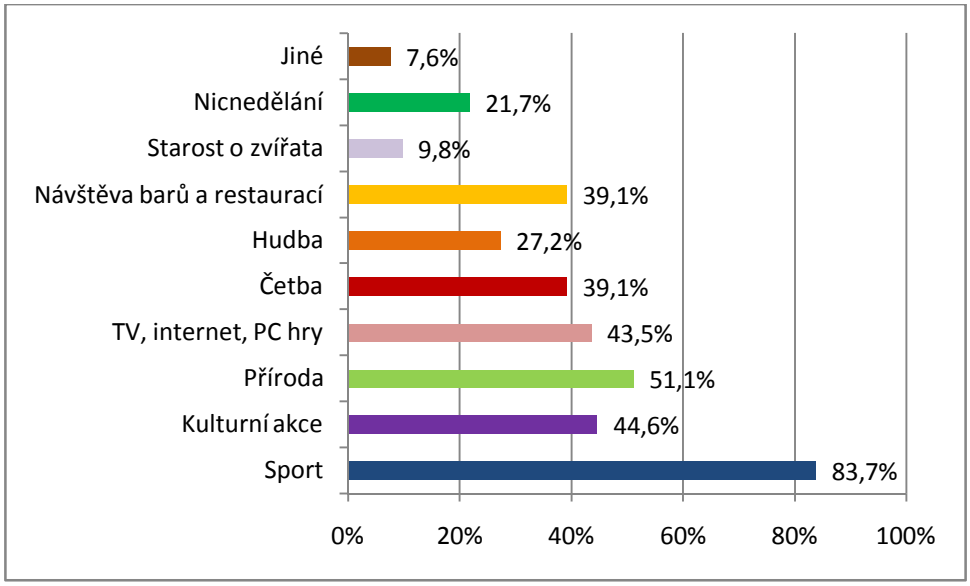

Graf 1 Činnosti, kterým se respondenti věnují ve volném čase, Brno, zdroj: vlastní

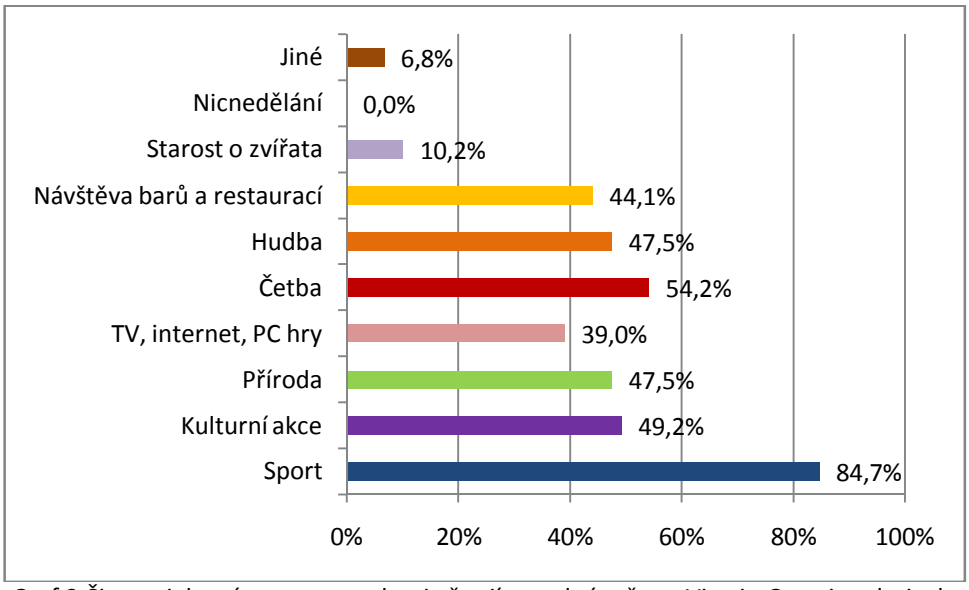

Graf 2 Činnosti, kterým se respondenti věnují ve volném čase, Vitoria-Gasteiz, zdroj: vlastní

Otázka č. 5 měla zjistit, zda respondenti upřednostňují aktivity outdoorové, tedy ty, které se praktikují venku, nebo indoorové, jež se praktikují uvnitř budovy. Výsledky ukazují, že většina respondentů upřednostňuje venkovní aktivity, ve Vitoria-Gasteiz více než v Brně (88,14 % oproti 70,7 %), jak je zjevné z následujících grafů. Odůvodněním pro skutečnost, že obyvatelé Vitoria-Gasteiz upřednostňují outdoorové aktivity více než Brňané, mohou být nejen sportovní zvyky (lezení na skalách ve volné přírodě je velmi typické pro region Baskicka), ale také přírodní podmínky (množství skal, kde lze lezení praktikovat a množství přírodních parků v okolí Vitoria-Gasteiz).

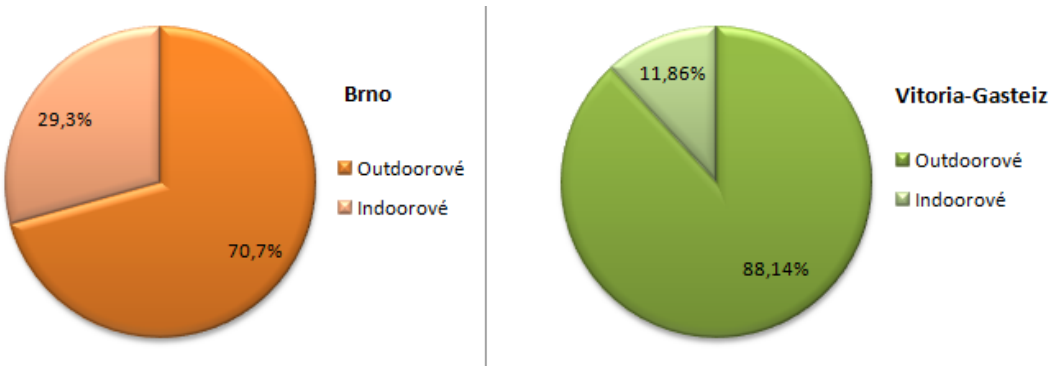

Obr. 15 Podíl respondentů preferujících outdoorové/indoorové aktivity v Brně a Vitoria-Gasteiz
Zdroj: vlastní

Otázka č. 6 pro Brno a otázka č. 7 pro Vitoria-Gasteiz: Jezdíte ve městě na kole?

Výsledky jednoznačně ukazují, že obyvatelé Vitoria-Gasteiz jezdí na kole ve městě více než Brňané (72,9 % oproti 32,6 %). Důvodů, proč Brňané nejezdí tak často na

kole může být několik: odlišné sportovní tradice a zvyky, špatná dopravní infrastruktura neuzpůsobená pro cyklisty, dobré dopravní spojení MHD aj.

Otázka č. 7 pro Brno: Jsou podle Vás v Brně dobré podmínky pro jízdu na kole (uzpůsobená dopravní infrastruktura, cyklostezky, stojany na kola aj.)?

73,6 % dotázaných odpovědělo, že v Brně nejsou dobré podmínky pro jízdu na kole. Nespokojenost téměř ¾ respondentů s cyklistickou infrastrukturou může být jedním z hlavních důvodů, proč Brňané příliš nepoužívají kolo pro cestování po městě.

Vzhledem k vybavenější dopravní infrastruktuře pro jízdní kola ve Vitoria-Gasteiz, byla v tomto městě položena odlišná otázka označena číslem 8:

Otázka č. 8 pro Vitoria-Gasteiz: Využíváte síť cyklostezek ve městě?

55,9 % dotázaných ve Vitoria-Gasteiz odpovědělo, že městské cyklostezky využívá.

Otázka č. 8 pro Brno a otázka č. 9 pro Vitoria-Gasteiz měly zjistit, zda obyvatelé využívají městských sportovišť ve svých městech, popřípadě uvést název jejich oblíbeného sportovního centra. Výsledky ukazují, že v Brně využívá městská sportovní centra 63,7 % dotázaných, z nichž jako příklad byly nejčastěji uvedeny Aquapark Kohoutovice, Rekreační areál Kraví hora a Plavecký stadion Lužánky. Návštěvnost městských sportovišť ve Vitoria-Gasteiz se ukázala vyšší než v případě Brna – 81,4 %, přičemž mezi nejoblíbenější patří Hegoalde, Ariznabarra, Judimendi a El Pilar. Důvodem většího využití sportovních center ve Vitoria-Gasteiz může být lepší vybavenost těchto center, zaměření na více druhů sportů (v případě Brna respondenti udávali příklady pouze plaveckých bazénů), snadnější dostupnost k těmto centrům (jejich rovnoměrné rozložení ve městě) či výhodnější cenové podmínky.

Otázka č. 10: V případě, že navštěvujete městská sportovní centra, s jakou frekvencí je navštěvujete?

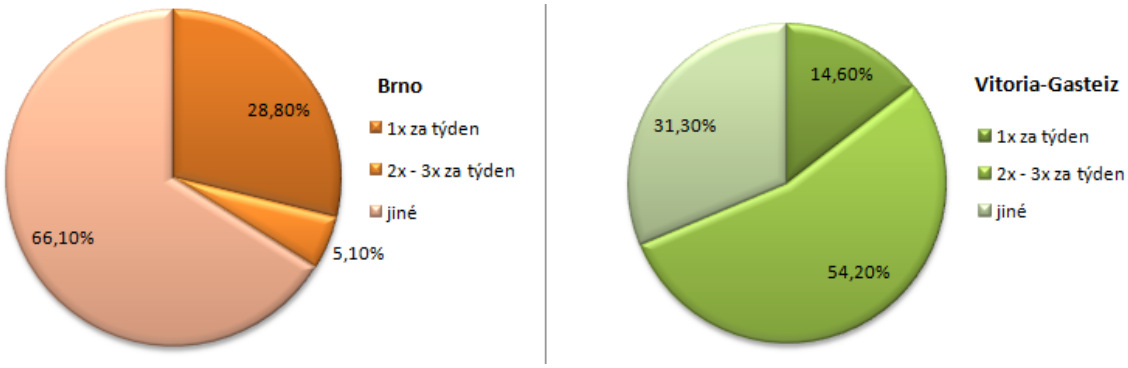

Obr. 16 Frekvence návštěvnosti městských sportovních center měst Brno a Vitoria-Gasteiz
Zdroj: vlastní

Respondentů využívajících sportovní centra jedenkrát týdně je více v Brně (28,8 %) než ve Vitoria-Gasteiz (14,6 %). S větší frekvencí jsou však navštěvována sportovní centra ve Vitoria-Gasteiz – 54,2 % respondentů je využívá 2krát až 3krát týdně, zatímco v Brně je pouze 5,1 % takových respondentů. Převažující část dotázaných v Brně zvolila možnost „jiné“ – 66,1 %; zde se nejčastěji objevily odpovědi „1krát za měsíc“, „2krát za měsíc“, „v létě“ nebo „v zimě“. Přestože respondentů, kteří zvolili možnost „jiné“ ve Vitoria-Gasteiz je méně (31,3 %), odpovědi jsou podstatně odlišné ve srovnání s Brnem. V případě Vitoria-Gasteiz byly nejčastěji voleny odpovědi „každý den“, „4krát týdně“ a „5krát týdně“, taktéž se objevily odpovědi „v létě“ či „2krát za měsíc“.

Otázka č. 11 pro Vitoria-Gasteiz: V případě, že navštěvujete městská sportovní centra, kterých služeb v nich využíváte?

Na otázku bylo možné odpovědět zvolením více možností, z nichž, jak ukazuje následující graf, dominuje jednoznačně lezecká stěna a bazén. Respondenti, kteří zvolili možnost „jiné“ nejčastěji odpověděli „knihovna“, „výstavy“ a „tělocvična“.

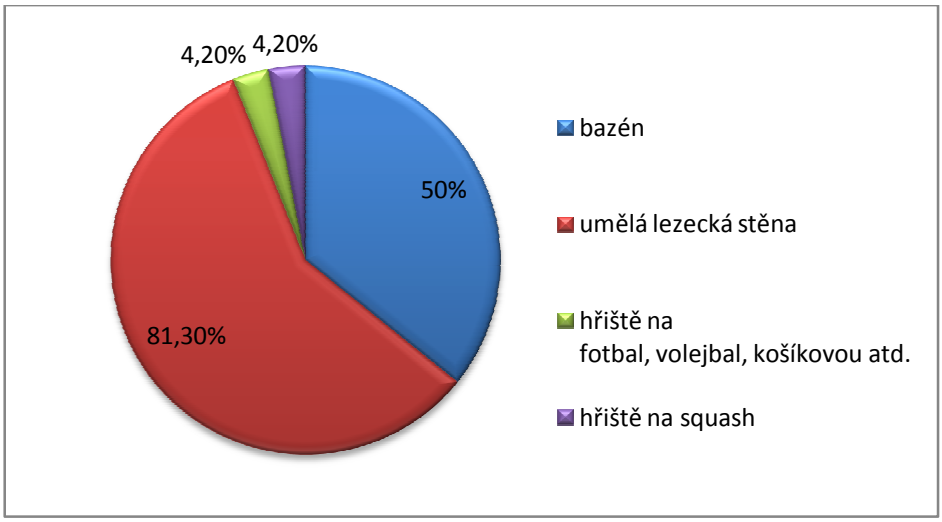

Graf 3 Nejvyužívanější služby městských sportovních center ve Vitoria-Gasteiz, zdroj: vlastní

Otázka č. 12 pro Vitoria-Gasteiz a otázka č. 13 pro Brno: Myslím si, že nabídka služeb pro sportovní trávení volného času je v Brně/Vitoria-Gasteiz široká a rozmanitá a jsem s ní spokojený.

Jak v Brně tak ve Vitoria-Gasteiz je většina respondentů spokojena se stávající sportovní situací. V Brně – 76,1 % a ve Vitoria-Gasteiz 79,7 % dotázaných odpovědělo „ano“.

Otázka č. 11 pro Brno a otázka č. 13 pro Vitoria-Gasteiz: Ceny vstupů či permanentek jsou podle Vás:

Na tuto otázku bylo možné vybírat ze tří odpovědí: adekvátní, nízké a vysoké. Jak ukazuje následující graf, výsledky u obou měst jsou dosti podobné. Většina dotázaných považuje ceny za adekvátní. Výrazná část respondentů shledává ceny vysokými. V Brně se nenašel jediný respondent, pro nějž by byly tyto ceny nízké.

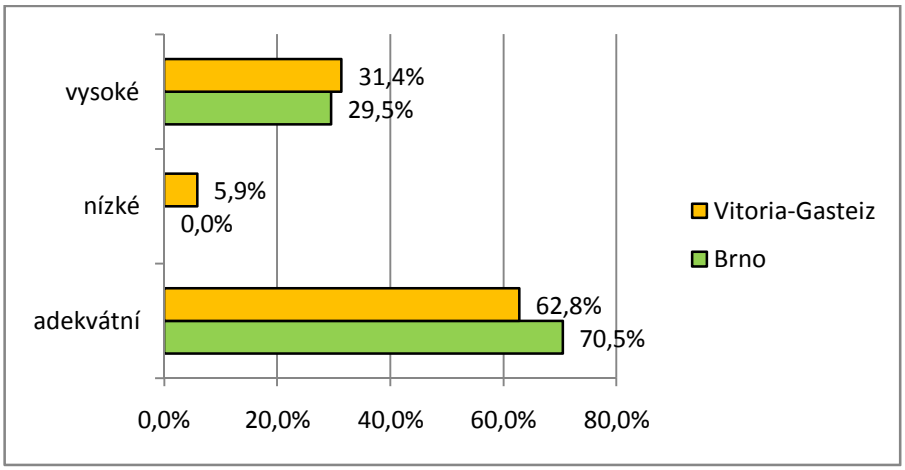

Graf 4 Vnímaní cen vstupů a permanentek z pohledu občanů Brna a Vitoria-Gasteiz
Zdroj: vlastní

Otázka č. 12 pro Brno a otázka č. 14 pro Vitoria-Gasteiz poukazovaly na systémy cenového zvýhodnění v městských sportovních centrech. Je třeba si uvědomit, že každý systém je jiný a je uplatňován v jiných podmínkách. Cílem této otázky bylo zjistit, zda mají respondenti povědomí o existenci takového systému ve svém městě, zda jej aktuálně využívají, popřípadě, zda by jej využívali. Výsledky ilustruje následující graf:

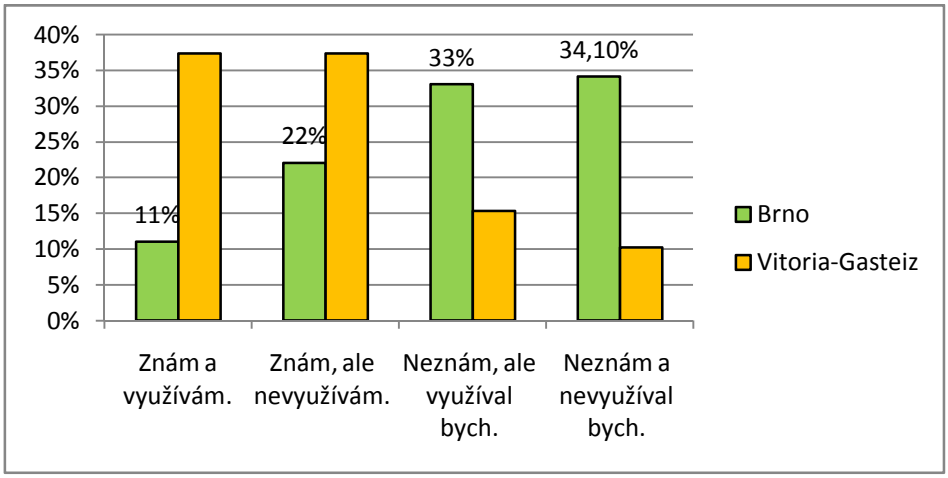

Graf 5 Systém cenového zvýhodnění v Brně a Vitoria-Gasteiz, zdroj: vlastní

V Brně je 67,1 % respondentů, kteří o zdejším systému netuší, z čehož lze usuzovat na nedostatečnou informovanost. 33 % dotázaných by jej dokonce využívali, kdyby o něm věděli. Je tedy možné, že kdyby město lépe informovalo občany o možnostech v oblasti sportu, více občanů by se také zapojilo.

Výsledky v případě Vitoria-Gasteiz jsou opačné. 74,6 % respondentů o zdejším systému cenového zvýhodnění ví, což může znamenat, že obyvatelé Vitoria-Gasteiz jsou o sportovním dění ve městě informováni lépe a efektivněji než Brňané. Rozdíl mezi respondenty, kteří systém využívají, je též výrazný – Brno (11 %) a Vitoria-Gasteiz (37,3 %). Nicméně i v případě Vitoria-Gasteiz nelze opomenout 15,3 % dotázaných, kteří by systém chtěli využívat, ale nemohou, protože o něm neví. Při porovnání počtu respondentů, kteří systém neznají, a využívat by jej ani nechtěli, narážíme na rozdíl více než 24 %: Brno – 34,1 % a Vitoria-Gasteiz – 10,2 %. Tato skutečnost může naznačovat, že brněnský systém není tak výhodný, aby jej občané využívali.

Otázka č. 15 byla otevřená. Zde byl prostor pro vyjádření respondentů k danému tématu. V případě města Vitoria-Gasteiz byla tato vyjádření spíše pozitivní, z nichž lze zmínit některá:

1. *„Myslím si, že v tomto je Vitoria jedinečná. Neznám jiné město, kde by sportovní centra byla veřejná a navíc se nacházela v každé městské části.“*
2. *„Myslím, že idea sportovních center je velmi dobrá, protože podporuje občany nejen v otázce sportu, nýbrž také kulturní – jsou tu knihovny a jiné zajímavé kurzy.“*
3. *„Myslím, že na úrovni Baskicka počítá Vitoria-Gasteiz s nejlepšími a nejlépe přístupnými sportovními zařízeními pro sport a volný čas. Mnoho lidí si stěžuje a ve skutečnosti si neváží štěstí, které máme. Také je to vhodné pro město, kde velmi často prší.“*

I přes převažující spokojenost dotázaných občanů Vitoria-Gasteiz, zazněly negativní názory, které poukazovaly na drahé vstupné a přílišné zaměření na sport a nedostatek kultury ve městě.

V Brně respondenti nebyli s aktuální situací tak spokojeni jako v případě Vitoria-Gasteiz. Spokojenost projevili Brňané v oblasti plavání, negativní ohlasy směřovaly na ceny vstupů a cyklostezky:

1. *„Aktuálně bydlím v Jundrově, kde je z hlediska sportovních aktivit vše, co si mohu přát - cyklostezka, řeka s půjčovnou lodí, les, tenisové kurty, kluziště v zimě, mám to kousek na Kraví Horu i do Kohoutovic. Předtím jsem bydlela v Židenicích a na Vinohradech a tam už jsem tak spokojená nebyla, takže bych*

k danému tématu uvedla, že zřejmě i závisí, v které části Brna člověk zrovna bydlí a jaké sporty a činnosti preferuje.“

2. *„Nabídka brněnských aquaparků, bazénů a koupališť je široká. Co se týče ostatního vyžití, myslím, že v tom Brno pokulhává. Cyklostezka je rozšířena v porovnání s minulými roky o několik km. Je využitelná zejména pro kola, nikoliv pro inline bruslení, to je omezené z bodu A do bodu B, a to Olympia Modřice-Mendlovo náměstí. Stezky pro pěší nabízí pouze Mariánské údolí, přehrada a obora.“*
3. *„Myslím si, že ceny například za squash a za jógu jsou v Brně příliš vysoké, zejména pak pokud se nacházejí v centru. Pořízení permanentky je pak sice výhodnější v přepočtu na jednotlivý vstup, ale je těžké si permanentku z mého platu dovolit. Pokud bych chtěla mít permanentku na více sportů, tak to pro mě už vůbec není finančně zvládnutelné.“*

7 Navržená doporučení

Na základě provedené studie strategických dokumentů města Brna v oblasti sportu (Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2011 – 2016), informací uváděných na webových stránkách obou měst, informačních brožur a letáků získaných v Kanceláři péče o občany Občanského centra Hegoalde ve Vitoria-Gasteiz (výše cen jednotlivých vstupů na sportovní aktivity pořádané městem Vitoria-Gasteiz a cenová zvýhodnění pro předplatitele) a výsledků dotazníkových šetřeních realizovaných v obou městech, navrhuje autorka níže uvedená *doporučení pro město Brno*. Tato doporučení by mohla vést k většímu povědomí Brňanů o sportovním dění ve městě, lepšímu cenovému zvýhodnění sportovních aktivit, většímu zaměření města na cyklistickou dopravu a konečně k častějšímu aktivnímu trávení volného času a propagaci sportu jako zdravého životního stylu.

1. Inspirace jinými evropskými městy

Tato diplomová práce je názorným úkazem toho, že komparace dvou odlišných měst může vést k obohacení o užitečné informace a zjištění, že v jiném koutě světa je uplatňován odlišný systém, který je navíc efektivnější. O tom, že je systém městských sportovních center a cenového zvýhodnění města Vitoria-Gasteiz efektivnější, svědčí výsledky dotazníkového šetření: 54,2 % respondentů ve Vitoria-Gasteiz využívá tato sportovní centra 2krát až 3krát týdně, zatímco v Brně navštěvuje městská sportovní centra s takovou frekvencí pouhých 5,1 % dotázaných.

Město Vitoria-Gasteiz je jen jedním z mnoha měst, u kterých lze hledat inspiraci, která by byla aplikovatelná ve městě v Brně. Samozřejmě je třeba přebírat vzory od měst, která mají určité podobné/společné prvky jako město Brno, např. by si měla být podobná z hlediska počtu obyvatel, významu v regionu aj.

Inspiraci lze např. hledat u evropských měst, která získala, stejně jako Vitoria-Gasteiz, ocenění Green Capital. „*Cílem ocenění Green Capital je odměnit ta města, která se snaží o zlepšení prostředí ve městech a posunu směrem k zdravějším a udržitelnějším obytným územím. Pokrok je vlastní odměnou města, ale spokojenost s sebou nese výhru prestižní evropské ceny, což popohání města k investicím do budoucích úsilí a zvyšuje povědomí v rámci města, stejně jako v jiných městech. Ocenění umožňuje městům vzájemnou inspiraci a sdílení příkladů dobré praxe.*“ (European Commision, online)

2. Osvěta

Na nedostatečné povědomí Brňanů o cenových zvýhodněních předplatitelů ukazují výsledky dotazníkového šetření. O systému společnosti STAREZ – SPORT, a.s., který je platný v pěti brněnských sportovištích, má povědomí pouze 33 % dotázaných.

Zásadní mezeru spatřuje autorka v neschopnosti Turistického informačního centra na ulici Radnická informovat o cyklistických možnostech ve městě. Informační centrum tohoto typu je základním zdrojem informací (hned za Internetem) ať už pro místní obyvatele, tak pro zahraniční turisty. Zaměstnanci turistických informačních center by měli mít dostupné informace o cyklostezkách, půjčovnách a úschovnách kol, aby tyto informace mohli předávat dál občanům/turistům. Nemělo by se stávat, aby tito zaměstnanci odpovídali zájemcům o informace stylem „Nevím, já na kole nejezdím.“ Taktéž by měli mít k dispozici mapy s cyklostezkami. Bohužel se stává, že turistické informační centrum odkáže na Dopravní podnik města Brna, tzn., zájemce o informace se za prvé nic nedozví, za druhé ztrácí čas hledáním těchto informací.

Dalším problémem Brna je zřejmě chybějící tradice, která by občany vedla např. k jízdě na kole ve městě (tento názor sdílí i Mgr. Běla Fikesová z Magistrátu města Brna). V jiných evropských městech, a Vitoria-Gasteiz je toho příkladem, je pro obyvatele přirozené pohybovat se ve městě na kole nebo trávit volný čas sportováním. Pokud se město Brno chce těmto moderním městům přiblížit, mělo by prezentovat sport jako zdravý životní styl a jízdu na kole jako větší ohled na životní prostředí. Osvěta a propagace sportovních aktivit ze strany města může ovlivnit názor většiny Brňanů a vytvořit podnět k tomu, aby nad sportovními aktivitami přemýšleli jinak než doposud. Propagace ze strany města, a ne ze strany sportovních klubů, může znamenat větší pokrytí informovaností, ovlivnění většího počtu lidí a větší odezvu.

K větší informovanosti může město využít své webové stránky, jak je zmíněno dále, plakátovací plochy ve městě, sociální sítě jako Facebook, spolupráci s univerzitami (ať už jejich webové portály nebo nástěnky v prostorách univerzit), místní tisk jako Brněnský deník Rovnost nebo organizování besed a přednášek magistrátem města Brna, kde by byly zmiňovány nejen obecné informace (poukazující na důležitost sportu a pohybu vůbec), nýbrž i praktické (kde sportovat a za kolik).

3. Webové stránky

Webové stránky jsou v dnešní době primárním a lehce přístupným zdrojem informací. Nejen firmy o sobě touto formou dávají vědět, informují o své činnosti, nabídce a produktech. I města využívají webové stránky k informování občanů o dění ve městě.

Problémem v případě města Brna jsou mnohdy neaktuální informace. V případě informací o cyklistické dopravě, byly tyto aktualizovány naposledy 23. 2. 2011.

Měl by existovat společný webový portál pro všechna městská sportoviště. Tento částečně existuje. Jedná se o webové stránky společnosti STAREZ – SPORT, a.s., respektive o sportoviště v její správě. Ostatní sportoviště jako Hala Vodova nebo Volejbalové kurty Lužánky mají své vlastní internetové stránky a navíc všechny mají jiný vzhled, což znesnadňuje hledání informací.

Dále autorka navrhuje lepší uspořádání informací a jejich redukci. Názorným příkladem jsou informace o sportu uváděné pod tímto internetovým odkazem: https://www.brno.cz/obcan/sport/. Jedná se o mimořádně dlouhý seznam sportovišť, která však nejsou rozlišena na městská a soukromá, navíc jsou tu zakomponovány sportovní kluby a spolky.

Informace jsou mnohdy nepřesné, např. se uvádí, že síť městských cyklotras je složena z pěti základních tras, jimiž jsou Průmyslová, Starobrněnská, Studentská, Svitavská a Svratecká, přičemž bližší informace pod odkazem „Průmyslová“ uvádí následující: *„Trasa by do budoucna měla spojit Svratku se Svitavou v severním sektoru města… K dnešnímu dni funguje jen její část mezi ulicí Horovou a Palackého.“* Takto uvedené informace nevypovídají o současném stavu a nedávají občanovi zprávu o tom, kudy může na kole jezdit.

4. Motivace ze strany magistrátu, jednotná správa

Doposud se Magistrát města Brna příliš nezabýval sportovními akcemi ve městě nebo systémem cenového zvýhodnění. Jak ostatně uvádí paní Mgr. Běla Fikesová, město samotné neorganizuje sportovní akce, tyto činnosti přenechává sportovním klubům. Co se týče cenového zvýhodnění sportovních aktivit, toto nabízí pouze společnost STAREZ – SPORT, a.s. jen na několika málo sportovištích, přičemž se jedná pouze o plavání a bruslení na ledě. Činnost magistrátu je samozřejmě nezastupitelná a spočívá ve vytváření koncepcí v oblasti tělovýchovy a sportu, zásad pro poskytování dotací a následně samotném udělování dotací sportovním klubům.

Přesto celkový dojem na činnost magistrátu v oblasti sportu je takový, že se zabývá pouze finančním a koncepčním hlediskem, zatímco organizování akcí, motivaci a informovanost nechává na sportovních klubech, soukromých subjektech a Dopravním podniku města Brna (cyklostezky).

S problémem motivace zároveň souvisí chybějící jednotná správa nad městskými sportovišti, protože kdo má motivovat občany ke sportu, když sportoviště v majetku města jsou dále pronajímána sportovním klubům nebo dokonce soukromým subjektům? V takovém případě by město mělo při nejmenším se sportovními kluby více spolupracovat a společně by se měly podílet na vytváření koncepcí a strategií na podporu motivace ke sportovním aktivitám.

5. Zaměření na veřejnost

Většina městských sportovišť je přístupná pouze sportovním klubům, jež mají sportoviště v pronájmu, např. do Haly Vodova nemůže přijít veřejnost za účelem sportování, nýbrž se jen podívat na sportovní utkání. Takový systém podporuje pouze určité cílové skupiny a ne širokou veřejnost. Bylo by vhodné najít způsob, který by v těchto prostorách umožňoval sportovat jak sportovním klubům, tak veřejnosti.

Oblast cyklistiky

Protože je značná část práce věnována cyklistice, další návrhy souvisí právě s tímto druhem outdoorové aktivity, kterou lze zároveň chápat jako druh dopravy, jež bere ohled na životní prostředí, zabraňuje tvorbě dopravních kolon a přitom podporuje aktivní životní styl i během cesty do práce/školy.

6. Vycházet ze skutečnosti, že na kole jezdí hodně lidí

Ačkoli v posledních letech stoupá počet automobilů, zvyšuje se i počet lidí, kteří se vrací k jízdnímu kolu. Tito lidé používají kolo při cestě do práce, na nákupy nebo jej využívají ve svém volném čase.

Skutečnost, že počet cyklistů v Brně v posledních letech roste, dokládá sčítání cyklistů v letech 2006 a 2009 pro účely tvorby Generelu cyklistické dopravy na území města Brna (viz Obr. 10 diplomové práce).

V dokumentu Dopravní politiky statutárního města Brna z roku 1998 si v kapitole „Cyklistická doprava“ město stanovuje cíl: *„Město Brno bude dosahovat*

zvýšení podílu cyklistické dopravy na celkové přepravní práci.“ Tento cíl byl stanoven před 17 lety, nicméně ani přes dnešní nárůst počtu cyklistů nelze říci, že by se jednalo o razantní nárůst podílu cyklistické dopravy na přepravní práci. Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že pouhých 32,6 % dotázaných Brňanů jezdí na kole.

7. Vyčlenit pravidelnou částku na cyklistiku z rozpočtu města

Česko má významný potenciál pro rozvoj cyklistické dopravy, ačkoli ve srovnání např. s Maďarskem má 8 krát méně cyklostezek (900 km oproti 7000 km), v mnoha českých regionech jezdí do práce na kole 20 – 40 % lidí a to je srovnatelné s poměry Nizozemska. (Martinek et al., 2007)

Město Brno nepochybně investuje do oblasti cyklistické dopravy. Dokladem je např. částka 1,5 mil. Kč ročně na podporu výstavby trasy Brno-Vídeň na území jižní Moravy. Avšak z rozhovoru provedeného s vedoucí Odboru sportu a volnočasových aktivit MMB, Mgr. Bělou Fikesovou, jednoznačně vyplývá, že v Brně jsou přednostně podporovány sporty jako *hokej a plavání.*

8. Vytvořit pozici cyklokoordinátora

„Cyklokoordinátor je oficiální zástupce města, který v rámci svých kompetencí a reálných možností zprostředkovává a pomáhá zajišťovat koordinaci činností, které vedou k rozvoji cyklistické dopravy a rekreace.“ (Cyklistická akademie, online)

Cyklokoordinátor by neměl pracovat sám, nýbrž by měl mít k dispozici pracovní tým složený ze zástupců zastupitelstva, dopravy, územního plánování, životního prostředí a cestovního ruchu. Cyklistika nesmí být spojována jen s rekreačním využíváním, ale i s dopravou. (Martinek et al., 2007)Město Brno svého cyklokoordinátora nemá. Značení cyklostezek má na starosti Odbor dopravy MMB.

9. Cyklistika v dopravním a územním plánování

Existují dva způsoby dopravního plánování: *konvenční a moderní.* V ČR bývá často uplatňován *konvenční* způsob, tzn. vývoj dopravy je lineární. Moderní a rychlejší modely nahrazují starší a pomalejší způsoby dopravy.

chůze → jízdní kolo → vlak → autobus → automobil → super automobil

Výše uvedený model předpokládá, že starší druhy dopravy nejsou důležité. Dle této perspektivy je podpora MHD, chůze a cyklistiky na úkor automobilové

individuální dopravy krokem zpět. *Moderní způsob plánování* naopak usiluje o vytvoření rovnovážného dopravního systému. (Martinek et al, 2007)

Ačkoli si město Brno v roce 2010 nechalo zpracovat Generel cyklistické dopravy na území města Brna a v současné době je dle informací Odboru dopravy MMB zpracováván investiční záměr systému půjčování kol, většina cyklistických opatření existuje doposud jen na papíře a praxe je docela jiná. Přitom jiná evropská města jsou důkazem toho, že změna v přepravní dělbě práce je možná, a že pokud město investuje do cyklistických opatření, zcela jistě vzroste i počet cyklistů.

10. Bike sharing

Bike sharing je veřejný systém půjčování kol ve městě. Ve městě jsou rozmístěny navzájem propojené stojany. Kolo si člověk půjčí u jednoho stojanu a vrátí ho u druhého. Vzdálenost mezi stojany je cca 350 metrů.

Historie bike sharingu sahá do roku 1965, kdy se s půjčováním kol začalo ve Vídni. První rozsáhlý systém bike sharingu zavedla Kodaň v roce 1995. Od roku 2006 začala západoevropská města se systémem veřejných půjčoven (Španělsko, Francie). Dnes je v Evropě přes 600 veřejných půjčoven.

68 % veřejných kol je využíváno pro dopravu do škol a zaměstnání (vzdálenost do 2 km). Jedno veřejné kolo si každý den půjčí 8 až 12 osob. Vedle stojanů na kola bývají často elektronické informační tabule, které zobrazují mapu stanic a počet volných kol. Jiné veřejné půjčovny již disponují mobilní aplikací, pomocí které lze zjistit, kolik je na kterém stojanu k dispozici kol. (Deník, online) Následující tabulka zobrazuje města, která v současnosti podporují systém sdílení kol.

Tab. 16 Města podporující bike sharing

Město	Počet kol
Paříž	20000
Londýn	6000
Göteborg	700
Vídeň	1500
Sevilla	2900
Moskva	1000
Mexico City	1114
Washington DC	3250

Zdroj: Deník, online

Česká republika zatím nepatří mezi země aktivně podporující bike sharing. Tento systém podporují např. *České dráhy*. Ty půjčují kola na 75 nádražích. V roce 2013 ČD zaznamenaly 3 500 výpůjček. V *Praze-Karlíně* podporuje tento systém

česko-britská společnost Homeport. Pro vypůjčení kola je třeba se zaregistrovat a nahrát na svůj účet kredit. Komunitní sdílení kol pod názvem *Rekola* funguje v Praze, Brně, Olomouci, Pardubicích, Zličíně a Hradci Králové. (Deník, online)

11. Parkování pro kola: bike tower

Bike tower je anglický výraz pro parkovací věž pro kola. Takovou věž vybudovalo např. město Hradec Králové na Riegrově náměstí. Kapacita věže je 116 jízdních kol. Výhodou parkovací věže je bezpečnost, tzn. kolo je chráněno před odcizením a je pojištěno. Na kole lze nechat veškeré příslušenství včetně přilby. Za tuto věž získal Hradec Králové v roce 2014 čestné uznání v kategorii *„BIKETOWER – bezpečné parkování jízdních kol" v rámci Asociace měst pro cyklisty ČR.* Mimo jiné zvítězilo město v *kategorii o nejlepší marketing cyklistiky.* (Cyklohradec, online)

Cyklistická infrastruktura v Brně není na dobré úrovni (tento názor sdílí např. Mgr. Běla Fikesová z MMB nebo národní cyklokoordinátor Jaroslav Martinek). Pokud chtějí občané používat jízdní kolo, jsou nuceni jezdit na stejných dopravních komunikacích spolu s osobními automobily, tramvajemi a autobusy. Chybí cyklistické stezky nebo pruhy v centru města a cestování na kole je tak pro cyklisty nebezpečné. Varianta cyklistických pruhů je nejen méně finančně náročnější (stojí sedmkrát méně než výstavba nejlevnější cyklostezky (Cyklodoprava, online), ale také rychlejší. Přesto toto řešení, stejně jako bike sharing a bike tower vyžadují určité nemalé investice. Z tohoto důvodu je následující část věnována ekonomickým nástrojům na podporu cyklistiky:

Podpora bezpečné cyklistické dopravy je možná pomocí následujících nástrojů: (Cyklodoprava, online)

1. **přímé náklady do cyklistické infrastruktury**, tj. dotace ze Státního fondu dopravní infrastruktury, strukturálních fondů EU a z krajských rozpočtů,
2. **nepřímé náklady**, tj. při novostavbách a rekonstrukcích státních, krajských komunikací či železničních stavbách se budou realizovat opatření ve prospěch cyklistiky (cyklistické pruhy, stezky, lávky, podjezdy),
3. **realizace ekonomicky levných pro-cykloopatření** (realizace *cyklistických pruhů na státních a krajských komunikacích* v případě, že jsou tomu uzpůsobeny podmínky; *dopravně-organizační opatření zohledňující provoz cyklistů* jako možnost vjezdu do pěších zón a do jednosměrných ulic, zřizování *cyklistických ulic*, použití *užších cyklistických komunikací* v případě stísněných

podmínek; použití jiných než asfaltových a betonových technologií při výstavbě cyklistických komunikací aj.),

4. **v extravilánu využití dalších komunikací vhodných pro cyklisty** (lesní, polní cesty, opuštěná drážní tělesa aj.), kdy se dá využít Programu obnovy venkova nebo pozemkových úprav,
5. **nutné změny v legislativě**, které brání rozvoji cyklistické dopravy.

Do roku 2001 byly hlavními zdroji financování cyklistických tras a stezek obecní rozpočty, **Program obnovy venkova** Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) a předvstupní program EU, především **PHARE**. Od roku 2001 přibyly prostředky **Státního fondu dopravní infrastruktury** a krajských rozpočtů. Od roku 2004 bylo možné financování ze **Společného regionálního operačního programu (SROP)** a některých iniciativ EU, hlavně **INTERREG III** nebo **LEADER+**. (Martinek et al., 2007)

Financování cyklistické infrastruktury probíhá za finanční pomoci: (Cyklodoprava, online)

1. Státního fondu dopravní infrastruktury,
2. strukturálních fondů EU,
3. krajských rozpočtů.

Ad 1) Státní fond dopravní infrastruktury (SFDI)

SFDI přispívá na výstavbu cyklostezek od roku 2000. V období 2000 – 2014 bylo prostřednictvím tohoto fondu financováno 499 akcí v celkové výši 1,56 mld. Kč. (Cyklodoprava, online) Donedávna byla z tohoto fondu financována pouze výstavba nových cyklostezek. Od roku 2013 umožňují nová pravidla čerpání financovat též cyklodopravu, tj. značení pruhů, úprava výšky a tvaru obrubníku, změna v systému světel na křižovatkách, cyklopiktogramy atd. Změna nastala i v koofinancování, oproti původním 70 % bylo navýšeno na 85 %.

Ad 2) Strukturální fondy EU

Z těchto fondů byly podpořeny projekty cyklistické dopravy, cykloturistiky a tzv. bikování, tj. jízda na horském kole v terénu po jednostopých cestách.

K 25. 11. 2011 bylo evidováno 192 schválených projektů, výše podpory činí 3,14 mld. Kč, přičemž celkové náklady dosáhly 3,59 mld. Kč. Nejvíce finančních prostředků směřuje do cyklistické dopravy *z regionálních operačních programů*

regionů soudržnosti ROP NUTS II, nicméně jsou to i Operační programy Evropské územní spolupráce, do kterého spadá:

1. OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko 2007 – 2013
2. OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko 2007 – 2013
3. OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko 2007 – 2013
4. OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko 2007 – 2013
5. OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko 2007 – 2013

V rámci OP Přeshraniční spolupráce bylo podpořeno 46 projektů a bylo pro ně vyčleněno 30,1 mil. euro. (Cyklodoprava, online)

Co se týče financování parkování kol pro kola, to je zatím v kompetenci obcí a Českých drah. Uložení jízdních kol však skýtá základní problém na začátku a na konci jízdy, proto je v této oblasti žádoucí podpora státu a krajů a to především v přestupních a uzlových bodech s veřejnou i individuální dopravou. (Cyklodoprava, online)

8 Diskuse

Dosud neexistují konkrétní metodiky či přístupy, pomocí kterých by se dala měřit kvalita života zaměřená na sportovní aktivity. V tomto případě hovoříme o kvalitě života dosti specifické. Samozřejmě existují metody hodnocení kvality života zdraví. Tyto metody spočívají v dotazníkových šetřeních, jedná se tedy většinou o subjektivní hodnocení. Základním dotazníkem pro hodnocení kvality života zaměřené na zdraví je *dotazník Světové zdravotnické organizace*, označován jako WHOQOL-100, kdy jde o subjektivní hodnocení zdravotního stavu respondentem. Pokud hodnotíme kvalitu života v určitém regionu, vždy je třeba se ptát místních obyvatel, jak jsou spokojeni s podmínkami v místě svého bydliště, tzn., že subjektivní hledisko je v rámci tématu „kvalita života" zásadní. Jiným ukazatelem kvality života je index životní spokojenosti; opět jde ale o subjektivní chápání, které je zjišťováno prostřednictvím dotazníkového šetření, v tomto případě respondent hodnotí na škále od 0 do 100.

Objektivních ukazatelů je v této oblasti méně. Vavrušová (2008, In Heřmanová, 2012) zmiňuje např. *počet sportovních zařízení na 1000 obyvatel*. V případě měst Brno a Vitoria-Gasteiz lze hovořit o počtu sportovních zařízení v jednotlivých městských částech. Skutečnost, že každá městská část disponuje sportovním centrem, může vypovídat o decentralizaci a snaze města přiblížit a zpřístupnit sport všem občanům. Zcela jistě jde o důležitý ukazatel, nicméně lze oponovat tím, že kvantita ještě neznamená kvalitu. I v případě, že se ve městě nachází dostatek sportovišť, je třeba se zabývat i jejich kvalitou, tj. v jakém stavu se nachází tato sportoviště, jaké druhy sportu nabízejí nebo zda jsou ceny vstupů na tato sportoviště úměrné životním podmínkám v dané lokalitě. Taktéž délka cyklostezek ve městě vypovídá např. o snaze města podporovat dopravu šetrnější k životnímu prostředí. Na druhou stranu je třeba se také ptát, jaká je kvalita těchto cyklostezek, např. zda jsou značené v souladu s pravidly silničního provozu, zda na sebe plynně navazují nebo jen vedou z místa A do místa B.

K nejužívanějším způsobům zkoumání kvality života patří dle Svobodové (2006, In Macíčková, 2013) *analýza dílčích komponent již objektivně existujícího, tj. skutečného stavu včetně subjektivní dimenze, tedy spokojenosti s daným stavem.* Tato metoda hodnocení kvality života byla použita i v případě této diplomové práce. Byl analyzován skutečný aktuální stav – počet městských sportovních zařízení, druhy služeb v nich poskytované, systém cenového zvýhodnění pro občany, počet cyklistů v Brně a ve Vitoria-Gasteiz, existence systému sdílení jízdních kol aj. Subjektivní dimenze byla hodnocena na základě provedených dotazníkových šetření v obou

městech a individuálního osobního rozhovoru s vedoucí Odboru sportu a volnočasových aktivit MMB.

Ačkoli informace získané prostřednictvím dotazníkových šetření tvoří podstatnou část výsledků této diplomové práce, je třeba podotknout, že takový druh šetření nese určitá rizika, např. věrohodnost výpovědí může být snížena v případě nesrozumitelnosti otázek, neúplným nebo nepravdivým odpovídám respondentů. Individuální osobní rozhovor má v tomto směru na rozdíl od písemného dotazování výhodu – tazatel může otázku upřesnit/vysvětlit v případě jejího neporozumění. Třebaže zaměstnanec samosprávy, v tomto případě zaměstnanec Magistrátu města Brna je adekvátním zdrojem, protože může poskytnout unikátní informace, které se jinak těžko získávají, je autorka toho názoru, že je třeba počítat s tím, že takový zaměstnanec musí v zájmu svém, i v zájmu zachování dobrého jména města vyzdvihnout především pozitiva, tj. to dobré, co město realizuje a na negativní skutečnosti příliš neupozorňovat.

9 Závěr

Diplomová práce vznikla na základě studijního pobytu autorky ve španělském městě Vitoria-Gasteiz. Cílem práce je komparace kvality života zaměřené na sportovní aktivity měst Vitoria-Gasteiz a Brno, respektive se jedná o studii odlišných přístupů a systémů v oblasti sportu těchto měst. Město Vitoria-Gasteiz je v tomto případě vzorem, tedy v jeho systému autorka hledá možnou inspiraci pro Brno.

Na začátku studie byly stanoveny dílčí cíle a metodika práce. V oblasti hodnocení kvality života sportovních aktivit doposud neexistuje konkrétní metodika měření. Měření kvality života obecně většinou spočívá ve studii skutečného stavu a dále se hodnotí subjektivní hledisko, tzn., že je hodnocena spokojenost s daným jevem. Tento způsob byl využit i v této diplomové práci: byl analyzován současný stav sportovních aktivit u obou měst a dále byli dotazováni obyvatelé pro získání jejich subjektivního pohledu na danou situaci. Pro získání podstatných informací o činnosti Magistrátu města Brna v oblasti sportu, byl proveden osobní rozhovor s vedoucím zaměstnancem Oddělení sportu a volnočasových aktivit.

Literární rešerše této práce se orientuje na deskripci základních pojmů souvisejících s tématem diplomové práce, tj. *kvalita života, způsoby měření kvality života, volný čas, rekreace, outdoorové a indoorové aktivity*. Samostatnou kapitolou, která není zařazena ani do literární rešerše ani do části výsledků, je charakteristika zkoumaných měst. Jde o obecný popis měst Brno a Vitoria-Gasteiz např. z hlediska geografického, historického aj. Součástí této kapitoly je též popis podobností a odlišností měst z pohledu autorky. Část výsledků spočívá především v porovnání obou měst z hlediska sportovního a základními body této části jsou *městská sportovní centra* a *cyklistická doprava,* na kterou je tu pohlíženo jako na jednu z možností outdoorových aktivit ve městě. Následuje část, kde jsou uvedeny SWOT analýzy pro obě města a část, která je věnována dotazníkovému šetření, jeho cíli, metodice a konečně výsledků a jejich interpretaci. Na základě zjištěného autorka navrhuje doporučení směrem k městu Brnu. V části Diskuse jsou konfrontovány dosažené výsledky s literaturou a kritické hodnocení použitých metod.

Studií bylo zjištěno, že Brno a Vitoria-Gasteiz jsou si města v mnoha ohledech podobná a především jsou to města s velkým potenciálem pro růst. Jsou významná v rámci svého regionu, jsou výhodně lokalizována a v jejich blízkosti se nachází množství přírodních parků a národních přírodních památek. V oblasti sportovních aktivit se však rozcházejí. Každé město uplatňuje jiný systém. V Brně stále převládá tradice sportovních klubů a funkce města je spíše finanční. Motivaci občanů, organizaci sportovních akcí a systém cenového zvýhodnění postupuje magistrát

sportovním klubům. Magistrát se zabývá hlavně dotační politikou a sportoviště, která jsou v majetku města, nemají doposud jednotnou správu – v mnoha případech jsou pronajímána sportovním klubům a v případě některých sportovišť (Hala Vodova, Hala Morenda) nemá veřejnost možnost je využívat ke sportu, pouze se může účastnit diváctví zde konaných zápasů.

Oproti tomu Radnice Vitoria-Gasteiz se aktivně podílí na sportovním dění ve svém městě. Každá městská část má své „občanské centrum“, kde mají občané možnost nejen sportovat, nýbrž také studovat, scházet se, účastnit se přednášek. Město několikrát do roka vypisuje kurzy, do kterých se mohou občané zapsat. Existuje tu systém cenového zvýhodnění, který má motivovat občany ke sportování a těm, kteří často sportují, ušetřit peníze. Ačkoli je tento systém poněkud komplikovaný (a je blíže popisován v této práci), je propracovaný a myslí na všechny věkové kategorie. Brněnský systém společnosti STAREZ – SPORT, a.s. je v tak velkém městě nedostačující a jednostranný, nezohledňuje studenty, děti a seniory a lze ho uplatňovat jen na pěti sportovištích, z nich čtyři jsou plavecké bazény.

Co se týče cyklistické infrastruktury, je Vitoria-Gasteiz oproti Brnu jednoznačně napřed, a to nejen v kvalitě a množství cyklistických stezek ve městě, ale i v pokrocích jako systém sdílení kol (bike sharing), množství stojanů pro jízdní kola a především propagaci cyklistické dopravy. Vitoria-Gasteiz chce podpořit jízdu na kole např. i v zimě, na cestě do práce, na nákupy aj. I u města Vitoria-Gasteiz lze nalézt nedokonalosti, např. doposud chybějící dům pro kola či bike tower, který by umožňoval bezpečné parkování velkého počtu jízdních kol.

Nutno podotknout, že systém města Vitoria-Gasteiz se vyvíjí již od 80. let 20. stol. V průběhu času jsou budována stále nová sportoviště. Tento systém nevznikl ze dne na den, a pokud by se jím Brno chtělo někdy inspirovat, bude to běh na dlouhou trať, který bude stát čas i peníze. Prozatím může alespoň změnit svůj postoj ke sportu a cyklistice, být více aktivní a nepřenechávat veškerou činnost sportovním klubům, které se zaměřují jen na určité cílové skupiny.

Reference

ALTUNA, Ainhoa a Nuria SAMPEDRO. Los centros cívicos como utopía integradora de la ciudad: el caso de Vitoria-Gasteiz. *Dialnet* [online]. 1999 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/157621.pdf

ARBAT, Miguel de Andrés. Guía del deporte y del turismo activo en Vitoria-Gasteiz. *Abogacía espaňola: Consejo general* [online]. 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://www.abogacia.es/wp-content/uploads/2015/02/Deportes.pdf

Bezplatné užívání kurtů. *Volejbalové kurty Lužánky* [online]. 2014 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z:http://www.volejbal-luzanky.cz/?page_id=2211

Běh Lužánkami. *Běh Lužánkami: Brněnský běh parkem Lužánkami s tradicí od roku 1946* [online]. 2014 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: http://www.behluzankami.cz/

Bike-Sharing - Challenges and opportunities for the coming years: An interesting focus on the "hands-on" experiences of Brescia, Vitoria-Gasteiz and Milan. *CIVITAS* [online]. 2011 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z:http://www.civitas.eu/sites/default/files/civitas20modern20eletter3.pdf

BIXLER, Robert, D. What is Outdoor Recreation?. *Cleveland Matroparks* [online]. 2013 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.clevelandmetroparks.com/Resource.ashx?sn=What-is-Outdoor-Recreation

Brněnský atletický klub. *AC Track & Field Brno* [online]. 2013 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z:http://www.trackandfield.cz/

Brno [online]. 2011 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: http://www.brno.cz/uvodni-strana/

Brno - Úvoz. *Zimní stadiony: Databáze zimních stadionů* [online]. 2009 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z:http://www.zimnistadiony.cz/view.php?cisloclanku=2003010128

BROOKES, Linda. INTERHEART: A Global Case-Control Study of Risk Factors for Acute Myocardial Infarction. *Medscape* [online]. 2004 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z:http://www.medscape.com/viewarticle/489738

Collins Dictionary [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.collinsdictionary.com/

CORDELL, H. Ken a Gregory R. SUPER. Trends in American´s Outdoor Recreation. In: GARTNER, William C a David W LIME. *Trends in outdoor recreation, leisure, and tourism*. New York, NY: CABI Pub., c2000, 133 - 144. ISBN 0851994032.

Cyklistická stezka Brno - Vídeň. *Greenways* [online]. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z:http://www.brnoviden.cz/Uvod.aspx

Cyklodoprava - jak ji rozvíjet a podporovat [online]. 2008 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: www.cyklodoprava.cz

Cyklokoordinátor a pracovní cykloskupina. *Cyklistická akdemie* [online]. 2014 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z:http://www.cyklokonference.cz/temata/nastroje/8-cyklokoordinator-a-pracovni-cykloskupina/

Cyklokoordinátor Martinek: sdílení kol pomůže budování cyklostezek. CIBOROVÁ, Kateřina. *Deník* [online]. 2014 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: http://www.denik.cz/z_domova/cyklokoordinator-martinek-sdileni-kol-pomuze-budovani-cyklostezek-20140407.html

ČIHOVSKÝ, Jaroslav. K vývoji názorů na volný čas (Od Aristotela k Dumazedierovi). In: *Volný čas a jeho současné problémy: sborník příspěvků přednesených na vědeckém symposiu v Olomouci, ve dnech 20. a 21. května 2002*. Olomouc: Hanex, c2002, s. 9-17. ISBN 8085783371.

DOHNAL, Tomáš. Volný čas a komunální rekreace. In: *Volný čas a jeho současné problémy: sborník příspěvků přednesených na vědeckém symposiu v Olomouci, ve dnech 20. a 21. května 2002*. Olomouc: Hanex, c2002, s. 119-125. ISBN 8085783371.

DOHNAL, Tomáš a Bohuslav HODAŇ. *Rekreologie*. 2., upr. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-802-4421-971.

DVOŘÁKOVÁ, Nina. *Kvalita života / Quality of life* [online]. 2010 [cit. 2014-10-28]. Dostupné z: https://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/novyurrlab/user/documents/petra/Komunity_2009/12_Kvalita_zivota.pdf

E-mailová korespondence s Tomášem Burianem [online], 20. 3. 2015, burian.tomas@brno.cz

European Green Capital. *European Commision* [online]. 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z:http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/about-the-award/index.html

HAYWARD, P. *Leisure and Tourism.* 1. vyd. Oxford: Heinemann Educational Publ., 2000. 10 s. ISBN 0-435-45596-6.

HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, 239 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), 54. sv. ISBN 978-807-4191-060.

Historia. *Universidad del País Vasco* [online]. 2014 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z:http://www.ehu.eus/es/web/araba/historia

HODAŇ, B. -- HOBZA, V. *Financování tělesné kultury jako složky občanské společnosti.* 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 214 s. ISBN 978-80-244-2658-7.

Charakteristika okresu Brno-město. *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z:http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_brno_mesto

Koncepce státní politiky v tělovýchově a sportu. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2001 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/sport/koncepce-statni-politiky-v-telovychove-a-sportu-v-ceske-republice

Koupaliště Kraví hora. *Koupaliště Kraví hora* [online]. 2012 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://www.kravihora-brno.cz/

KUKAČKA, Vladislav. Pravidelný pohyb jako prevence a lék mnoha onemocnění. In: KUKAČKA, Editor Vladislav. *Význam pohybových aktivit pro osobní rozvoj a podporu zdraví: [recenzovaný] sborník s mezinárodní prezentací vědeckých a odborných článků*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2010, s. 5-15. ISBN 9788073942236.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Kvalita života: vymezení pojmu a jeho aplikace v různých vědních disciplinách s důrazem na medicínu a zdravotnictví. In: *Kvalita života: sborník příspěvků z konference, konané dne 25. 10. 2004 v Třeboni, Kongresový sál hotelu Aurora*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004, s. 9-20. ISBN 8086625206. Dostupné z: https://www.ipvz.cz/download.aspx?item=1105&

KUČERA, Zdeněk. Podpora zdraví a kvalita života. In: *Kvalita života: sborník příspěvků z konference, konané dne 25.10.2004 v Třeboni, Kongresový sál hotelu*

Aurora. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004, s. 108-118. ISBN 8086625206. Dostupné z: https://www.ipvz.cz/download.aspx?

La Población de Vitoria-Gasteiz al 1/1/2013 y los movimientos demográficos del último año. *Vitoria-Gasteiz*[online]. 2013 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: https://www.vitoria-gasteiz.org/wb021/http/contenidosEstaticos/adjuntos/es/85/07/48507.pdf

MACÍČKOVÁ, Veronika. *Kvalita života ve městě Nový Jičín*. Olomouc, 2013. Dostupné z:http://geography.upol.cz/soubory/studium/dp/2013-rg/2013_Macickova.pdf. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

MARTINEK, Jaroslav. *21 pilířů pro cyklistickou infrastrukturu*. Vyd. 1. Brno: Centrum dopravního výzkumu, 2007, 72 s. ISBN 978-80-86502-60-1.

¿Para qué le ha servido a Vitoria-Gasteiz ser Green Capital?. *Vitoria-Gasteiz* [online]. 2012 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: http://www.vitoria-gasteiz.org/we001/was/we001Action.do?idioma=es&aplicacion=wb021&tabla=contenido&uid=u_454e1eb1_13ba7557724__7fe5

Parkovací věž pro kola BIKE TOWER. *Cyklohradec* [online]. 2014 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z:http://www.cyklohradec.cz/4/Cyklovez_BIKE_TOWER_prvni_v_Evrope/

PAYNE, Jan. *Kvalita života a zdraví*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2005, 629 s. ISBN 80-725-4657-0.

Postřehy odjinud: Baskicko očima Jaroslava Skalického. *Česká televize* [online]. 2013 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/porady/1061958448-postrehy-odjinud/414236100061004-baskicko-ocima-jaroslava-skalickeho/

Regional Innovation Report (Basque Region). *European Commision: Growth: Regional Innovation Monitor Plus*[online]. 2014 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/sites/default/files/report/2014%20RIM%20Plus_Regional%20Innovation%20Report_Basque%20Country.pdf

SOBOTKOVÁ, Barbora. Do města zeleň patří. Nebo ne? V Brně se střetly oba názory. *Zprávy aktuálně*[online]. 2014 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://zpravy.aktualne.cz/regiony/jihomoravsky/do-mesta-patri-zelen-nebo-ne-v-brne-se-stretly-oba-nazory/r~78620606daae11e38a88002590604f2e

STAREZ - SPORT,a.s. *STAREZ - SPORT,a.s.* [online]. 2013 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z:http://www.starezsport.cz/

SURYNEK, Alois, Růžena KOMÁRKOVÁ a Eva KAŠPAROVÁ. *Základy sociologického výzkumu*. 1.vyd. Praha: Management Press, 2001, 160 s. ISBN 80-726-1038-4.

ŠŤASTNÁ, Lenka. Dotazník kvality života WHOQOL-BREF a WHOQOL-100. *Klinika adiktologie* [online]. 2007 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/586/904/Dotaznik-kvality-zivota-WHOQOL-BREF-a-WHOQOL-100

Vitoria-Gasteiz [online]. 2011 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: http://www.vitoria-gasteiz.org/

Vitoria-Gasteiz: Capital Verde Europea 2012. *Comisión Europea* [online]. 2012 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z:http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/wp-content/uploads/2011/04/ENV-11-012_Vitoria_ES_web.pdf

VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005, 143 s. ISBN 80-210-3754-7.

Vstupní podmínky pro návrh. *Brno: Oddělení koncepce dopravy* [online]. 2010 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z:http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/OD/dokumenty_OKD/generel_cyklo/_00_02_02_pruvodni_podminky_p...pdf

Vybrané statistické údaje za obec. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z:http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrd=Dokon%C4%8Dit+%C3%BApravy&pro_1_154=582786&cislotab=MOS+ZV01&str=tabdetail.jsp#pozn5

Zákon o podpoře sportu. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2001 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/sport/zakon-o-podpore-sportu

Zvláště chráněná území ve městě Brně. *Brno* [online]. 2011 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: https://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-rozvoje-mesta/odbor-zivotniho-prostredi/ochrana-prirody/zvlaste-chranena-uzemi-ve-meste-brne/

Životní prostředí 2012 - 2013. *Brno* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/OZP/ZP_Rocenka_2012-2013_WEB.pdf

Seznam obrázků

Obr. 1 Vztah konceptů podpory a kvality života 18

Obr. 2 Vazba rekreace na oblasti lidského života 24

Obr. 3 Výdaje na sport a pohybovou rekreaci 33

Obr. 4 Poloha Brna v rámci ČR 36

Obr. 5 Poloha Brna v rámci JMK 38

Obr. 6 Poloha Baskicka v rámci Španělska 39

Obr. 7 Rozdělení Baskicka na provincie, poloha města Vitoria-Gasteiz 40

Obr. 8 Park Anillo Verde kolem města 41

Obr. 9 Délka komunikační sítě na území města Brna v roce 2010 49

Obr. 10 Sčítání cyklistů na místních komunikacích v Brně v letech 2006 a 2009 49

Obr. 11 Podíl dopravní dělby práce ve městě Brně v roce 2008 50

Obr. 12 Sčítání cyklistů ve Vitoria-Gasteiz od 12. do 24. ledna 2015 63

Obr. 13 Počet uživatelů systému bike sharing, ukázka měst Miláno, Vitoria-Gasteiz, Brescia 64

Obr. 14 Příklad propagačního materiálu kampaně města Vitoria-Gasteiz 65

Obr. 15 Podíl respondentů preferujících outdoorové/indoorové aktivity 74

Obr. 16 Frekvence návštěvnosti městských sportovních center v Brně a Vitoria-Gasteiz 75

Seznam tabulek

Tab. 1 Dimenze kvality života dle American Thoracic Society 16

Tab. 2 Index růstu od roku 1990 v milionech Američanů starších 12 let praktikujících venkovní rekreaci 28

Tab. 3 Hlavní zdroje financování tělesné kultury v ČR v roce 1990 33

Tab. 4 Dotační programy státního rozpočtu a finanční prostředky z nich čerpané v roce 2009 34

Tab. 5 Hlediska podobností měst Brno a Vitoria-Gasteiz 42

Tab. 6 Hlediska odlišností měst Brno a Vitoria-Gasteiz 43

Tab. 7 Přehled městských sportovišť, jejich vlastníka a provozovatele, Brno 46

Tab. 8 Provozní a kapitálové výdaje v letech 2005 – 2010 a jejich podíl na rozpočtu města 54

Tab. 9 Provozní výdaje OŠMT v oblasti sportu v letech 2006 – 2014 54

Tab. 10 Občanská centra ve Vitoria-Gasteiz a v nich poskytované služby 58

Tab. 11 Poplatky za využívání městských sportovních zařízení ve Vitoria-Gasteiu, rok 2013, Vitoria-Gasteiz 61

Tab. 12 Ceník vstupného na lezeckou stěnu, Vitoria-Gasteiz 62

Tab. 13 SWOT analýza pro oblast sportu, Brno 66

Tab. 14 SWOT analýza pro oblast sportu, Vitoria-Gasteiz 68

Tab. 15 Věk respondentů, absolutní a procentuální vyjádření 72

Tab. 16 Města podporující bike sharing 85

Seznam grafů

Graf 1 Činnosti, kterým se respondenti věnují ve volném čase, Brno 73

Graf 2 Činnosti, kterým se respondenti věnují ve volném čase, Vitoria-Gasteiz 74

Graf 3 Nejvyužívanější služby městských sportovních center, Vitoria-Gasteiz 76

Graf 4 Vnímání cen vstupů a permanentek z pohledu občanů, Brno 77
a Vitoria-Gasteiz

Graf 5 Systém cenového zvýhodnění sportů v Brně a Vitoria-Gasteiz 77

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro město Brno

Příloha č. 2 – Dotazník pro město Vitoria-Gasteiz

Příloha č. 3 – Záznam individuálního osobního rozhovoru se zaměstnancem MMB

Příloha č. 4 – E-mailová komunikace s Odborem dopravy MMB na téma cyklistická doprava ve městě Brně

Příloha č. 5 – Fotodokumentace

Příloha č. 1 – Dotazník pro město Brno

Dotazníkové šetření pro Brno

Vážený pane, vážená slečno/paní,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, jehož výsledky budou sloužit pro účely mé diplomové práce. Úkolem je zjistit, zda jste spokojený/á či nikoli s kvalitou života zaměřenou na sportovní aktivity ve městě Brně.

Průzkum se zaměřuje na sportovní centra v majetku města Brna, nikoli soukromé subjekty. Dotazník je anonymní. Vyplnění Vám zabere přibližně 10 minut.

Děkuji za Vaši spolupráci, i za Váš čas.

Nikola Zrilićová

studentka Mendelovy univerzity v Brně

1. **Věk: …….**
2. **Pohlaví:**
    - Muž
    - Žena
3. **Dosažené vzdělání:**
    - Bez vzdělání
    - Základní vzdělání
    - Střední odborné bez maturity
    - Střední odborné s maturitou
    - Vyšší odborná škola
    - Vysoká škola
4. **Jakým činnostem se ve svém volném čase věnujete nejraději?**
    - Sport
    - Kulturní akce jako koncerty, divadla, muzea, galerie, kina aj.
    - Trávení času v přírodě
    - Televize, internet, počítačové hry
    - Četba
    - Hudba
    - Návštěva barů a restaurací
    - Starost o zvířata
    - Nicnedělání
    - Jiné: ……..

5. **Dáváte přednost outdoorovým aktivitám (procházky, pěší turistika, cykloturistika, lezení, jízda na kole aj.) nebo indoorovým aktivitám jako např. squash, stolní tenis, badminton, volejbal, basketbal, plavání atd.?**
    - Outdoorové aktivity
    - Indoorové aktivity
6. **Jezdíte v Brně na kole?**
    - Ano
    - Ne
7. **Jsou podle Vás v Brně dobré podmínky pro jízdu na kole (uzpůsobená dopravní infrastruktura, cyklostezky, stojany na kola aj.)?**
    - Ano
    - Ne
8. **Využíváte některé z následujících městských sportovních center: Aquapark Kohoutovice, Koupaliště Riviéra a Zábrdovice, Bazén Ponávka, Lázeňské centrum Rašínova, Plavecký stadion Lužánky, Kluziště za Lužánkami, volejbalové kurty v Lužánkách, Hala Morenda, Hala Rondo, Hala Vodova či Rekreační areál Kraví hora?**
    - Ano
    - Ne
9. **V případě, že navštěvujte některé ze zmíněných městských sportovních center, uveďte, prosím, jeho název: (V případě, že je nevyužíváte, na otázku neodpovídejte.)**

…….

10. **V případě, že navštěvujete některé ze zmíněných městských sportovních center, jak často je navštěvujete? (Pokud je nenavštěvujete, na otázku neodpovídejte.)**
    - 1krát týdně
    - 2krát až 3krát týdně
    - Jiné: ……
11. **Ceny vstupů či permanentek v městských sportovních centrech jsou podle Vás: (V případě, že je nenavštěvujete, na otázku neodpovídejte.)**
    - Nízké
    - Adekvátní
    - Vysoké

12. **V Brně existuje následující systém: zákazník si pořídí čipové hodinky za vratnou zálohu 200 Kč. Tyto fungují jako elektronická peněženka a dá se na ně vložit libovolná částka. Při vložení částky alespoň 1 000 Kč, získává zákazník 20% slevu z každého vstupu na sportoviště. Hodinky lze uplatňovat v Aquaparku Kohoutovice, Bazénu a Kluzišti za Lužánkami, Bazénu Ponávka a Koupal. Riviéra.**

    - O tomto systému vím a využívám ho.
    - O tomto systému vím, ale nevyužívám ho.
    - O tomto systému nevím, ale využíval bych ho.
    - O tomto systému nevím a nevyužíval bych ho.

13. **Myslím si, že nabídka služeb pro sportovní trávení volného času v Brně je široká a rozmanitá a jsem s ní spokojený:**

    - Ano
    - Ne

14. **V případě, že máte zájem vyjádřit svůj názor k danému tématu, zde je prostor po vaše komentáře:**

Příloha č. 2 – Dotazník pro město Vitoria-Gasteiz

Encuesta para Vitoria-Gasteiz

Estimados señores/Estimadas señoras:

Soy estudiante de la Mendel Universidad de Brno en la República Checa.

Me dirijo a Vds. para solicitarles que respondan a la siguiente encuesta, cuyos resultados van a servir para la realización de mi tesis de licenciatura. El objetivo de la misma es llegar a saber si están Vds. satisfechos/as o no **con la calidad de vida que ofrece la ciudad de Vitoria-Gasteiz, en aquellos aspectos relacionados con las actividades deportivas.**

La encuesta es anónima. Completarla les va a costar aproximadamente cinco minutos.

Muchas gracias por su colaboración y tiempo.

Nikola Zrilićová

PREGUNTA 1:**Edad:** .....

PREGUNTA 2:**Sexo:**

a) Hombre
b) Mujer

PREGUNTA 3:**Educación conseguida:**

a) Sin la educación;
b) Educación primaria;
c) Instituto de formación profesional;
d) Escuela superior de formación profesional;
e) Educación universitaria.

PREGUNTA 4:**¿A qué actividades te dedicas en tu tiempo libre? (Puedes elegir más opciones.)**

a) Deporte;
b) Actividades culturales (conciertos, teatro, museos, galerías, cines, etc.);
c) Paso mi tiempo libre en la naturaleza;
d) Televisión, Internet, juegos de ordenador;
e) Lectura;
f) Escucho música;
g) Visito bares y restaurantes;
h) Cuido a los animales;
i) No hago nada;
j) Otro: .....

PREGUNTA 5:**¿Te gustan más las actividades en el exterior (paseos, senderismo, montar en bicicleta, escalada, etc.) o las actividades en el interior como el squash, tenis de mesa, baloncesto, natación y otros?**

a) Actividades en el exterior;
b) Actividades en el interior;
c) No me gusta ni lo uno ni lo otro.

PREGUNTA 6:**En la ciudad Vitoria-Gasteiz hay muchas posibilidades para pasar el tiempo libre (centros cívicos, piscinas, rutas de bici, campos exteriores para jugar al fútbol, etc.):**

a) Estoy de acuerdo;
b) No estoy de acuerdo.

PREGUNTA 7:**¿Montas en bicicleta?**

a) Sí;
b) No.

PREGUNTA 8:**¿Aprovechas la red de rutas de bicicleta de la ciudad?**

a) Sí;
b) No.

PREGUNTA 9:**¿Utilizas los centros cívicos que son públicos y los cuida el Ayuntamiento, p. ej. Hegoalde, Ariznabarra? En el caso de que lo hagas, por favor, escribe el nombre del centro cívico que te gusta más.**

a) Sí. - El nombre de tu centro cívico favorito: …….
b) No.

PREGUNTA 10:**En caso de que utilices los centros cívicos, ¿con qué frecuencia lo haces? (Si no los utilizas, no respondas a la pregunta.)**

a) Una vez a la semana;
b) Dos o tres veces a la semana;
c) Otros: .....

PREGUNTA 11:**En los centros cívicos aprovecho los siguientes recursos (Puedes elegir más de una opción. En el caso de que no utilices los centros cívicos, no respondas a la pregunta.):**

a) Piscina;
b) Rocódromo;
c) Campos para los deportes como el fútbol, voleibol, baloncesto, etc.;
d) Pista de squash;
e) Otro: …….

PREGUNTA 12:**Pienso que la oferta de servicios para pasar el tiempo libre es muy amplia y variada en esta ciudad y estoy contento/a con ella:**

a) Sí;
b) No.
c) En el caso de que eligieras NO, escribe, por favor que querrías cambiar: ……..

PREGUNTA 13:**Los precios de las entradas y abonos en los centros cívicos son según tú (En el caso de que no utilices los centros cívicos, por favor, no respondas a la pregunta.):**

a) Adecuados;
b) Bajos;
c) Altos.

PREGUNTA 14:**Si utilizas los centros cívicos frecuentemente tienes la oportunidad de comprar una tarjeta con la cual tienes todas las entradas a cualquier deporte más baratas y también la entrada a la piscina gratis por todo el año.**

a) Conozco este sistema y lo aprovecho.
b) Conozco este sistema pero no lo aprovecho.
c) No conozco este sistema y lo aprovecharía.
d) No conozco este sistema ni lo aprovecharía.

PREGUNTA 15:**En el caso de que tuvieras interés de expresar tu opinión sobre el tema, aquí hay espacio para tus comentarios:**

Příloha č. 3 – Záznam individuálního osobního rozhovoru se zaměstnancem MMB

Individuální osobní rozhovor

Rozhovor byl proveden dne 2. února 2015 se zaměstnankyní Magistrátu města Brna, vedoucí Oddělení sportu a volnočasových aktivit, paní Mgr. Bělou Fikesovou.

1. Čím se zabývá oddělení sportu a volnočasových aktivit města Brna? Co je jeho cílem?

Oddělení sportu a volnočasových aktivit Magistrátu města Brna spadá pod Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Magistrátu města Brna, tzn., že jeho hlavní činností je, že se spolupodílí na *vytváření koncepcí v oblasti tělovýchovných, sportovních a volnočasových aktivit.*

Dále *přijímá a zpracovává žádosti*, které se týkají dotací v oblasti tělovýchovných a sportovních aktivit. Žádosti v oblasti aktivit tělovýchovných jsou dále rozděleny např. na vrcholový sport, mládežnický sport, talentovanou mládež aj. Podporují se i sportovní odvětví, které mají vysoké náklady na svoji činnost, zejména plavání, pronájem hokejových hal a provozy sportovišť jako např. Hala Tesla, SK Královo Pole, Sportovní bazén Družstevní.

Toto oddělení má též na starosti udržovat *kontakt se sportovními a volnočasovými organizacemi*. Činnost v oblasti sportovních a volnočasových aktivit zabezpečují víceméně spolky, které jsou pro to zřízeny. Mohou to být jak akciové společnosti, tak společnosti s ručením omezeným (jako je tomu většinou u vrcholového sportu), dříve to byla občanská sdružení.

Úkolem odboru sportu a volnočasových aktivit je také *podpora významných sportovních akcí ve městě Brně* s tím, že město Brno není organizátorem těchto akcí, ale poskytuje dotace, které jsou zveřejněny na webovém portálu města Brna. V roce 2013 se tu např. uskutečnilo Mistrovství světa ve florbalu.

V oblasti volnočasových aktivit se podporuje nejen aktivní trávení volného času v oblasti sportu, nýbrž také Skauti, Pionýři, turistické skupiny, divadla, příměstské tábory pro děti atd.

2. Snaží se město Brno motivovat své občany k aktivnímu trávení volného času, tj. motivuje je k pohybu a zdravému životnímu stylu? Pokud ano, jaké prostředky (např. slevy, propagace, soutěže) k tomu využívá?

Společnost STAREZ-SPORT a.s. (s majoritním podílem města Brna), má ve svém majetku sportoviště jako Mobilní kluziště za Lužánkami, Hala Rondo apod. Nicméně ne všechna sportoviště v majetku této společnosti jsou jí také provozovány. Některá sportoviště STAREZ-SPORT, a.s. dále pronajímá. Občané města Brna využívající těchto sportovišť si mohou zakoupit čip, se kterým mají vstup na sportoviště levnější. Toto je tedy *motivace z hlediska finančního.*

Domnívám se, že kluby a spolky, které žádají o dotaci odbor sportu a volnočasových aktivit, by nemohly svoji aktivitu provozovat, kdyby nebyly podporovány z rozpočtu města Brna nebo by nemohly svou aktivitu provozovat na takové úrovni, na jaké ji provozují.

Co se týče soutěží, tyto provozuje každý klub či spolek sám. V ČR je docela velkou tradicí provozování sportovišť spolky. Není to tak, že by všechno provozovala města.

3. Je město Brno organizátorem, pořadatelem či partnerem sportovních akcí, soutěží, závodů typu Běh Lužánkami? Pokud ano, uveďte kterých.

Město Brno *není pořadatelem* takových sportovních akcí, ale podporuje je *finančně*. Nicméně i přesto, že město obvykle nepořádá takové akce, v roce 2005 proběhla v Brně Olympiáda dětí a mládeže, jíž bylo Brno spolupořadatelem, a na níž se podílelo jak finančně, tak personálně, tzn., bylo zastoupeno v organizačních výborech.

Co se týká akcí typu Běh Lužánkami, pořadatelé takových akcí si u odboru sportu a volnočasových aktivit podávají žádosti a jsou podpořeny z rozpočtu města. V loňském roce byl Běh Lužánkami podpořen z rozpočtu města Brna částkou asi 80 000 Kč.

4. Podporuje město nějaké sportovní kluby či spolky jako např. Track & Field – Brněnský atletický klub?

Ano, jsou podporovány v oblasti tělovýchovných a sportovních aktivit a dále v oblasti mládežnického sportu. V oblasti mládežnického sportu je podmínkou, aby se děti účastnily soutěží, přičemž je jedno, jaké výkonnostní kategorie, důležité je, aby se jednalo o organizovanou činnost. Tato podmínka neplatí pro již zmíněnou oblast tělovýchovných a sportovních aktivit, kde se plošně podporují ti, kteří sportují.

5. V září roku 2014 se v Brně konal festival sportu a zdravého životního stylu „Brno v pohybu“, jehož bylo město partnerem. V čem spočíval tento festival? Bude se opakovat i letos?

Brno v pohybu byla akce společnosti Alfa Fairs s.r.o. Ačkoli na propagačních materiálech festivalu bylo logo města Brna, upřímně řečeno, jsme se na tom nijak finančně nepodíleli. Součástí festivalu byly ukázky sportovních odvětví ve městě Brně a rodiče s dětmi si mohli vyzkoušet různé sportovní disciplíny a takto zjistit, co by děti bavilo. Na festivalu byli i zástupci jednotlivých klubů, kteří mohli rodičům poskytnout bližší informace.

Ještě bych dodala, že v Brně vznikla *Unie sportovních klubů města Brna*, která podobnou akci uspořádala v roce 2013 na Náměstí Svobody při příležitosti dětského dne. Zde si děti také mohly vyzkoušet, jak by se cítily při jednotlivých sportech.

6. Která sportoviště jsou majetkem města Brna? V roce 2004 byla městem založena společnost STAREZ-SPORT, a.s., která nyní vykonává správu nad 9ti sportovišti, mezi které patří *Aquapark Kohoutovice, Hala Rondo, Koupaliště Riviéra a Zábrdovice, Krytý plavecký bazén Ponávka, Lázeňské a relaxační centrum Rašínova, Městský baseballový stadion, Mobilní kluziště za Lužánkami, Městský plavecký stadion Lužánky*. Jsou v Brně ještě jiná sportoviště ve vlastnictví města kromě výše uvedených? Co např. Koupaliště na Kraví hoře či Hala Vodova?

Majetkem města Brna je devět již zmíněných sportovišť, dále Hala Vodova, která se využívá především pro míčové sporty, městský fotbalový stadion na Srbské, volejbalové kurty v Lužánkách a Hala Morenda. Co se týče Rekreačního areálu na Kraví hoře, tento je ve správě příspěvkové organizace městské části Brno-střed. Z rozpočtu města Brna jde na podporu tohoto areálu neinvestiční příspěvek ve výši 1 500 000 Kč ročně.

7. Město Vitoria-Gasteiz ve Španělsku, uplatňuje systém zvýhodnění pro občany, který funguje následovně: občan, který se chce aktivně věnovat sportu, si pořídí čipovou kartu, za

kterou jako dospělý zaplatí např. 40 eur/rok (děti, studenti, ZTP, senioři mají slevu). S touto čipovou kartou mají poté slevy na každé vstupné na jakýkoli sport (konaný v městských sportovištích). Navíc, občan s touto kartou může navštěvovat jakýkoli plavecký bazén ve městě zcela zdarma. Existuje něco podobného i v Brně, popřípadě uvažuje město Brno o zavedení podobného systému?

Myslím si, že v takovém rozsahu ne, ale jak už jsem zmínila, společnost STAREZ-SPORT, a.s. se snaží jít trochu touto cestou, aby občanům města Brna zjednodušila přístup do městských sportovišť (systém čipové karty, která je platná ve všech sportovištích, která jsou pod správou společnosti STAREZ-SPORT a.s.).

8. V jiných evropských městech např. Vitoria-Gasteiz, Brusel či Amsterdam jezdí obyvatelé často na kolech. Proč myslíte, že tomu tak není v Brně, kde většina lidí využívá MHD?

Myslím si, že je to infrastrukturou, která v současnosti není přizpůsobena tomu, aby nějakým způsobem fungovala kola, MHD, auta a chodci dohromady. Samozřejmě by bylo optimální, aby občané, kteří chtějí tento typ dopravy upřednostnit, k tomu měli komfort. Myslím si, že je to na lepší cestě, např. na ulici Kounicova přibyly jízdní pruhy pro cyklisty. Ale také je to možná i tím, že ve městě Brně není takový zvyk jezdit na kolech jako např. v Holandsku či Německu.

9. Má město Brno nějakou vizi o sportovním vyžití občanů?

Město Brno má zpracovanou a schválenou vizi v dokumentu: *Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2011 - 2016.* (Pozn. aut.: „Zájmem města je i do budoucna podporovat sportovní organizace a provoz brněnských sportovišť v takové výši, aby tato zařízení zajistila sportovní vyžití mládeže i dospělých. Nedílnou součástí je podpora veřejných sportovišť zejména tam, kde jsou vyřešeny majetkové vztahy tak, aby bylo možno realizovat projekty z úrovně města a městských částí v letech 2011–2016. Plnění výše uvedených bodů pomůže udržet brněnský vrcholový, výkonnostní i rekreační sport i provoz sportovišť na dobré úrovni i pro budoucí období.“)

10. Má podle Vás brněnský způsob podpory sportu nějaké nedostatky? Změnila byste něco?

V současné době máme schválené zásady a pravidla pro poskytování dotací, která jsou posvěcena Ministerstvem vnitra, že jsou v souladu se zákony, což považuji za velice dobré. Je též schválena metodika na podporu vrcholového sportu, která se odvíjí od výsledků daného klubu v předcházející sezóně, sportovní kluby jsou s ní seznámeny a jsou s ní spokojeny.

Samozřejmě vždy se dá něco změnit. Když sportovní kluby obdrží od města dotace, musí nám je v souladu se smlouvou vyúčtovat. Neříkám, že dotace nejsou využity účelově, ale mělo by to také směřovat k tomu, aby rodiče nemuseli platit takové velké členské příspěvky a bylo by to adresně určené (když je někdo ze sociálně slabší rodiny, aby mu nebyl zamezen přístup ke sportu a to nejen na vrcholové úrovni, ale i na té rekreační).

Příloha č. 4 – E-mailová komunikace s Odborem dopravy Magistrátu města Brna na téma cyklistická doprava ve městě Brně

_____ Původní zpráva: _____
> Od: "Nikola Zrilićová" <Nikola.Zrilicova@centrum.cz>
> Komu: <bielko.vladimir@brno.cz>
> Datum: 11.03.2015 09:27
> Předmět: Žádost o poskytnutí informace: Cyklistická doprava v Brně

Dobrý den,

jsem studentka Mendelovy univerzity v Brně a píši diplomovou práci, ve které se zabývám kvalitou života zaměřenou na sportovní aktivity ve městě Brně. Již jsem prováděla rozhovor s pí. Bělou Fikesovou, vedoucí odboru sportu a volnočas. aktivit a ta mě odkázala na odbor dopravy, který má na starosti generel cyklistické dopravy. Proto bych Vás chtěla poprosit o poskytnutí odpovědí na pár otázek:

1. Snaží se Magistrát města Brna (MMB) nějakým způsobem motivovat občany, aby jezdili např. do práce na kole a upřednostňovali tak kolo před MHD a automobilovou dopravou? Pokud ano, jaké prostředky k této motivaci využívá?

2. Podporuje MMB nějakým způsobem systém půjčování kol?

3. Jsou v Brně veřejné úschovny/půjčovny kol zřízené/podporované MMB?

Předem Vám děkuji za poskytnutí informací.

S pozdravem

Nikola Zrilićová

Od: "Burian Tomáš" burian.tomas@brno.cz

Komu: Nikola.Zrilicova@centrum.cz

Kopie: bielko.vladimir@brno.cz

Předmět: RE: Žádost o poskytnutí informace: Cyklistická doprava v Brně

Datum: 20.03.2015 08:45

Velikost: 24,6 kB

Dobrý den,

posílám Vám odpovědi na otázky:

1.

Jako základní materiál pro rozvoj cyklistické dopravy byl zpracován v roce 2010 Generel cyklistické dopravy ve městě Brně. Město Brno podporuje cyklistickou dopravu naplňováním tohoto Generelu (dokladem je rozšiřující se oblast různých cykloopatření), ale také rozpracováním cílů a opatření Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR do koncepčních a rozvojových materiálů města Brna. Město Brno se hlásí k základnímu cíli Cyklostrategie – zpopularizovat jízdní kolo, aby se opět stalo rovnocennou, přirozenou a integrální součástí dopravního systému ve městě – především na kratší vzdálenosti. Jedním z cílů dopravní politiky

města Brna je podpora cyklodopravy, její rozvoj a dosažení zvýšení podílu cyklistické dopravy na dělbě dopravní práce ve městě.

V oblasti cyklistické dopravy v současnosti probíhá postupná příprava a realizace jak liniových, tak plošných opatření pro cyklisty v souladu se zpracovaným a projednaným materiálem „Studie návrhu cykloopatření pro období 2014 s výhledem na další roky“. Tato studie metodicky vychází z Generelu a zároveň sleduje i dlouhodobý záměr týkající se postupného zpřístupňování území cyklistům. Město Brno se snaží o vyvážení potřeb všech účastníků silničního provozu, ale samozřejmě musíme respektovat platnou legislativu i prostorové možnosti každého území.

Město Brno podporuje i akce pořádané pro cyklisty, v současné době např. kampaň „Do práce na kole“, více na **www.dopracenakole.net**. V roce 2013 se statutární město stalo řádným členem Asociace měst pro cyklisty a je členem DSO Cyklistická stezka Brno – Vídeň, kde přispívá částkou cca 1,5 mil. ročně na podporu výstavby trasy Brno – Vídeň na území jižní Moravy.

2.

Město Brno prověřuje možnosti zavedení Bike Sharing Systému, což je síť desítek až stovek půjčoven nebo automatických stanic s jízdními koly, které si lze vypůjčit na jednom stanovišti a na jiném je vrátit. Uživatelům nabízí především krátkodobé zapůjčení jízdního kola. V rámci záměru zavedení systému sdílení městských kol byla zpracována Technická studie a Studie proveditelnosti. V současné době je zpracováván investiční záměr.

3.

Na vybraných profilech v centru města byly instalovány cyklostojany. V současné době město uvažuje o výstavbě parkovací věže pro cyklisty (Biketower).

S pozdravem

Ing. Tomáš Burian

Magistrát města Brna

Odbor dopravy

Kounicova 67

601 67 Brno

Tel.: 542 174 446

Fax: 542 174 211

E-mail: burian.tomas@brno.cz

další informace: www.brno.cz

Příloha č. 5 – Fotodokumentace

Foto 1 Ukázka cyklistické dopravy v Brně, ulice Úvoz, den: pondělí
Zdroj: Generel cyklistické dopravy na území města Brna

Foto 2 Ukázka cyklistické dopravy v Brně, ulice Lidická, den: pondělí
Zdroj: Generel cyklistické dopravy na území města Brna

Foto 3 Ukázka cyklistické dopravy v Brně, ulice Veveří, den: neděle
Zdroj: Generel cyklistické dopravy na území města Brna

Foto 4 Ukázka cyklistické dopravy v Brně, Pisárky, v neděli
Zdroj: Generel cyklistické dopravy na území města Brna

Foto 5 Občanské centrum Lakua a parkování pro jízdní kola ve Vitoria-Gasteiz
Zdroj: vlastní

Foto 6 Občanské centrum Hegoalde ve Vitoria-Gasteiz
Zdroj: vlastní

Foto 7 Parkování jízdních kol, Vitoria-Gasteiz
Zdroj:vlastní

Foto 8 Venkovní informační tabule oznamující konání akce „Týden kola“ konající se od 18. května do 1. června 2014, Vitoria-Gasteiz
Zdroj: vlastní

Foto 9 The Bike Station ve Vitoria-Gasteiz
Zdroj: Vitoria-Gasteiz, online

Foto 10 Stojany na kola, Vitoria-Gasteiz
Zdroj: Vitoria-Gasteiz, online